

Herborg skriv

Virksomheder i Herborg

Sidst redigeret: 3. februar 2024

Indholdsfortegnelse

Virksomheder i Herborg	4
Vognmand Ole Pedersen tidligere Herborg	4
Herborg Turistfart.....	6
Krogsgaard Busser ved Peder Søndergaard, Skolebakken 10, Herborg	9
Herborg Tømrer- og Snedkerforretning, Brinken 4, Herborg.....	13
Herborg Afholdshotel samt slagterbutikken, Anna og Viggo Madsen, Genforeningsvej 14, Herborg	15
Herborg Mørtelværk v/brdr. Jakobsen, Møllevej 24, Herborg.....	17
Herborg Mørtelværk ved Kenneth Uldall Christiansen, Møllevej 24, Herborg	17
Murer Ejnar Harry Hansen, Skolevej 12, Herborg	19
Entrepreneur & Kloakmester Hans Chr. Pedersen, Brinken 6, Herborg	21
N. Halkjærs Eftflg. v/Jørgen Eriksen, Møllevej 12, Herborg	22
Vognmand Søren Poulsen, Brinken 9, Herborg	24
Købmand Jens Mølhede, Genforeningsvej 16, Herborg.....	26
Aktieselskabet Fiskbæk Briketfabrik.....	32
Jytte Hansen, Møllevej 2, Herborg. (Gamle Brugsforening).....	34
Sigfred Pedersen, Finderupvej 16, Herborg	36
Herborg Smede- og maskinforretning ved Niels Urup Christensen, Møllevej 1, Herborg	39
Herborg Smede og maskinforretning, Tolsgårdvej 1, Herborg	44
Herborg Planteskole ved Inga og Bent Pedersen, Finderupvej 35, Herborg.....	47
Elsebeth Bendtsen og frisørmester Leif Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg.....	49
Herborg Autoværksted, Finderupvej 15, Herborg ved Olga og Ole Thomsen	52
Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12	56
Herborg Brugsforening, Møllevej 2, Herborg.....	56
Vognmand Svend Jensen.....	60
Købmand Thomas Andersen Knudsen og Magny Hansine Knudsen, Genforeningsvej 12, Herborg	62
Købmand Tom Jensen, Møllevej 2, Herborg	67
Herborg Brøddudsalg, Møllevej 8 ved Elna Lauridsen.....	68
Murermester Søren Jacobsen, Finderupvej 19, Herborg	71
Herborg Vandforsyning	73
Trøstrup Teglværk	75
Herborg Andelsmejeri	81
Herborg Dambrug, Adelvej 2a, Herborg, ved Nis Nissen Reinholdt.....	89
Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12	93
Peder Krogsgaard, Genvej 2 og Skolevej 35, Herborg	94

Skjern – Videbæk banen, herunder Herborg Station, posthus og Videbæk-Skjern Veteran- og Modeljernbane (VSV&MJ)	99
--	----

Virksomheder i Herborg

Vognmand Ole Pedersen tidligere Herborg

Bornholm

Ole er bornholmer, og er født i Snogbæk på Bornholm. Han gik i skole i 7 år, og er nummer 9 ud af en søskendeflok på 11. En af Oles ældre søskende døde allerede 10 måneder gammel.

Jylland i tiden før Herborg

I 1959 kom Ole som 17-årig til Jylland, og han tjente rundt om på forskellige gårde. Han var blandt andet i Ejstrup, Barde og Brejning.

Værnepligten var på 12 måneder, og det var ved Civilforsvaret i Herning. Ole husker, at når han fik fri i weekenden, så fik han fri fredag morgen og indtil mandag aften, sådan at han kunne nå hjem og besøge familien på Bornholm. Fik 3 kroner om dagen som soldat.

Efter tiden som soldat var Ole på højskole i Hillerød, og der var landbrugsfag på dette ophold.

Herborg

I 1964 kom Ole til Herborg, og han boede den første tid hos broderen Hans Christian og hustruen Annina på Møllevej 4. Efterfølgende boede han ovenpå hos Købmand Knudsen, og i den sidste del af tiden i Herborg, boede han og ægtefællen Maren hos murer Ejnar Hansen på Skolevej.

Ole blev i 1966 gift med Maren, der stammer fra Salling, og hun er en søster til Olga Thomsen, der bor på Brinken i Herborg. Sammen fik de 4 børn, hvoraf de 2 ældste døde allerede som 19-årig (kræft) og 17-årig (havde astma og døde i hosteanfald). De 2 yngste børn bor i Ramsing ved Skive og Lem ved Skive. Ole har 7 børnebørn og 4 oldebørn. Maren døde 15. februar 2006.

Vognmandsforretning i Herborg

Den 1. november 1964 købte Ole og broderen Hans Chr. vognmandsforretningen af Sigfred Pedersen på Finderupvej 16, og brugte i starten hans garageanlæg til bilerne. Senere gik de over til at holde med bilerne ovenfor Herborg Station.

Firmaet hed i starten Bdr. Pedersen mens Hans Chr. var med i firmaet. Af helbredsmæssige årsager trak Hans Chr. sig ud af firmaet, som Ole så drev videre fra 1966 til 1969, hvor han solgte forretningen til Søren Poulsen. Hustruen Maren passede telefonen i firmaet.

Arbejdet som vognmand bestod i at køre svin og kreaturer til slagterier samt foder til Herborg Korn og Foderstof. I 1966 kørte firmaet herudover med 2 biler for Nr. Vium Mejeri, og det var 7 dage om ugen. Ole havde lange arbejdsdage med start 03.30 til 20.00 og op til 70 timer om ugen, og han var oppe på at have 5 lastbiler kørende.

Søren Poulsen som købte vognmandsforretningen af Ole Pedersen i 1969, arbejdede ved Ole Pedersen både lige før og lige efter Søren's soldatertid. Søren kørte en af mælketankbilerne som de kørte ud for Nr. Vium Mejeri, og når han om dagen var færdig med at køre mælk ud, så kørte han til Linå med fløde. Ole Pedersen udtaler, at Søren var en meget – meget dygtig chauffør for Ole.

Skrotfirma

De sidste par år af vognmandstiden i Herborg kørte Ole også med noget skrot, og i 1969 købte familien ejendom og startede et skrotfirma op i Ramsing i nærheden af Skive. Hustruen der stammede fra Salling ville gerne tilbage til egnen. Han drev firmaet, hvor arbejdet bestod i køb og salg af gamle ting, indtil han var 72 år, og Ole stoppede i 2015, hvorefter sønnen har drevet firmaet siden.

Sideløbende med at have skrotfirma i Ramsing, hjalp Ole og hustruen Maren nogen gange et lokalt busfirma i forhold til at transportere rejsende til blandt andet Paris, Alsace, Ungarn og Rhinen. Det skete typisk med kort varsel, at han var chauffør på disse rejser på grund af sygdom eller anden årsag blandt det fastansatte personale i busfirmaet.

Fritiden i Herborg

Ole oplyser, at han i fritiden ofte satte garn ud i Ringkøbing Fjord sammen med gårdejer Jens Rabjerg fra Finderupvej, og nogen gange fangede de op mod 100 skrubber.

FIGUR 1: OLE PEDERSEN

Militærtøj

Ole drev fra 1983 til 2005 forretning, hvor de solgte militærtøj på Øster torv i Skive. Hustruen var den daglige bestyrer heraf. Han havde endvidere forretning i Herning på Fruehøj, hvor de også solgte militærtøj. Her var der en ansat til at være den daglige bestyrer, da Ole også havde et skrotfirma han skulle passe. Han havde forretningen i Herning i ca. 5 år, hvorefter han solgte den til nogle venner.

I dag

Nu har Ole, der er 80 år, bosat sig i Søndervig, og han bor i et sommerhus. Han handler stadig lidt med skrot. Fritiden får han ellers til at gå med at spille kort (agurk), præmiewhist, bowling og fiskeri i Ringkøbing Fjord.

Sjove historier fra Ole

Vi kom under interview til at fortælle en masse sjove oplevelser fra vores soldatertid hver især. Episode som soldat hvor befalingsmand hev knap af Oles skjorte, hvor Ole Pedersen gjorde ligeså overfor befalingsmanden.

Episode hvor Ole om vinteren var nede i en tørbrønd, hvor samme befalingsmand smed sne ned i hovedet på Ole Pedersen. Befalingsmanden fik sig efterfølgende en trimletur i sneen som tak for sidst.

Episode hvor jeg skribent Ole kunne fortælle Ole Pedersen, at jeg fik min hidtidige største skideballe, da jeg også var inde ved Civilforsvaret.

Skideballen fik jeg en dag, hvor de rene strømper var sluppet op, hvorfor jeg tog nogle nærmest citron gule strømper på, og disse gule strømper fik en af de faste befalingsmænd øje på i det vi kaldte messen, hvor han spurgte, om jeg ville komme op på hans kontor efter frokostpausen, da han gerne ville tale med mig. Han var næstkommanderende på kasernen i Herning, og jeg mødte op hos ham, og han råbte hvad jeg dog tænkte på at komme med gule strømper på. Hvad ville de menige ikke tænke, hvis de så det, og det havde han jo nok ret i. Han var godt nok vred (berettiget).

Ovennævnte beskrivelse er ud fra telefoninterview samt personligt interview med Ole Pedersen den 25. marts 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Turistfart

Knud Krogsgaard er født i Herborg, og er søn af Esther og Peder Krogsgaard. Han gik 7 år i skole i Herborg, og var efterfølgende på Brejninggård Efterskole.

Ellers har Knud boet i Spjald, Stauning, Lem og 2 steder i Videbæk. Knud blev gift med Mona, der stammer fra Finderup, og hun hed Madsen til efternavn før giftermålet. Monas forældre hed Lilly og Svend Madsen. Efter de 7 år i Finderup Skole, tog Mona realeksamen i Skjern Byskole

Beskæftigelser før Herborg Turistfart

Knud blev uddannet som mejerist, hvor han var i lære på henholdsvis Spjald Mejeri og Stauning mejeri.

Som mejerist arbejdede Knud på Lem Mejeri, Assing Mejeri og Høng Mejeri, og han var i Lem med til at lukke den ned.

Han var soldat i Viborg.

Mona kom efter realeksamen i lære som bankassistent i Ringkøbing Bank i Ringkøbing, og hun blev udlært i Videbæk.

Hun har også arbejdet i Andelskassen i Rækker Mølle, og i Jyske Bank i Herning.

FIGUR 2: MONA OG KNUD KROGSGAARD

Herborg Turist fart

Ca. 1971 begyndte Knud at køre bus for faderen. Købte garage på adressen Skolevej 37 og byggegrund ved siden af i 1970. Mona og Knud byggede hus i 1971, og flyttede ind 1. september 1971.

Sidst på året i 1973 overtog Mona og Knud Herborg Turistfart, og firmaet kørte videre med samme navn. I starten var det med skolekørsel.

Mona fik kørekort til bus og taxi i 1974. Forud for det arbejdede Mona i Videbæk Sparekasse.

FIGUR 3: EN AF KROGSGAARDS BUSSER

Børn

Mona og Knud har 2 døtre, og det er Pia der er gift med Ole, de har 3 børn, og bor i Videbæk, og Vivi der er gift med Brian, de har 2 børn, og bor i Skjern. Der er endvidere 6 oldebørn.

Vokseværk

Peder Søndergaard blev ansat den 15. april 1976, som den første chauffør. Det var skolekørsel, turistfart og taxi kørsel, de beskæftigede sig med. Da trafikelskabet kom, hvor man skulle give tilbud på kørslen for en 4 års periode, vidste man aldrig, hvad man fik, og ikke fik af kørsel.

Firmaet voksede og den 1. oktober 1987 købte de Dalgaards busser fra Skjern, hvor der var 4 busser med. Samme år blev der købt jord af Thorvald Eriksen, og i 1988 blev der bygget en stor garage.

Knud døde i 1993 uden forudgående sygdom, og han blev kun 47 år.

Mona drev herefter firmaet videre i 4 år efter Knuds dødsfald, og det var en hård tid.

Da Mona og Knud havde flest busser, havde de 9 busser og 6 chauffører + et par tilkalde chauffører ansat. De havde også en taxi.

FIGUR 4: EN HYGGESTUND - FRA VENSTRE, PEDER KROGSGAARD, PEDER SØNDERGAARD OG KNUD KROGSGAARD

Salg af firmaet

Den 1. august 1997 solgte Mona forretningen til Peder Søndergaard, der var ansat i firmaet.

Fritidsinteresser

Jagt var Knuds store fritidsinteresse, og han gik meget på jagt.

Lystfiskeri havde Knud også sans for, og både jeg skribent Ole og skribentens storebror Erik har været med ude og sætte kroge i bækken i Vester Herborg, hvor krogene blev sat om aftenen, og så var vi meget tidlig oppe følgende morgen (husker det som ca. kl. 4.30), for at tjekke op på om der var fangst, og vi fangede mange fine bækørreder og enkelte ål. Det var en rigtig god oplevelse.

Knud var også var meget sportsinteresseret. Hans spillede meget badminton i mange år. Jeg skribent Ole husker også Knud fra den tid, hvor han spillede fodbold i tresserne på Herborgs serie 5.

Han var i kortklub i over 20 år, og klubben bestod ud over Knud af svoger Arne Pedersen, Peder Just Pedersen, Mads Kristian Kaasgaard og Søren Søby, og de spillede whist.

Da Mona var helt ung, spillede hun håndbold i Finderup.

Hun har også spillet badminton i Videbæk.

Efter Knuds dødsfald overtog Mona Knuds plads i bestyrelsen i Thyras Plantage.

FIGUR 5: DER VAR BUSSE I ALLE STØRRELSER

Sjov historie

Datteren Pia fik også kørekort til bus, og kørte et skoleår i firmaet. Pia og Mona tog kørekortet første gang de var oppe til prøverne. Det gjorde Knud ikke, så det syntes han ikke om. Ja undertegnede Ole kan godt nikke genkendende til, at vi mænd nok oftere er mere konkurrenceprægede.

Ovennævnte er ud fra skriftlig interview med Mona Krogsgaard i februar 2023. Mona bor nu i Skjern /Ole Stræde Dalgaard

Krogsgaard Busser ved Peder Søndergaard, Skolebakken 10, Herborg

Peder blev født på "Vester Vad" i Herborg den 20. september 1954, og er søn af Jenny og Mads Søndergaard. Han gik 7 år i Herborg skole, herefter kom han til Videbæk skole hvor han tog 8. klasse, og på Staby efterskole hvor Peder fik 9. klasse med.

Herefter havde han job på landet, kun afbrudt af 2 gange landbrugsskole ophold på henholdsvis Borris og Hammerum efterskole.

Hermed var han uddannet landmand med det grønne bevis, og sidste job på landet var som fodermester hos Jens Rabjerg i Herborg. I forvejen havde Peder aftalt med Rabjerg, at hvis muligheden bød sig, ville han ud og prøve noget helt andet end landbrug, inden Peder skulle hjem og overtage hans forældres gård for at blive landmand.

Det blev starten på et helt andet liv, end det der var lagt op til. Peder fik job hos Ringkøbing korn, hvor han kørte ud med foderstoffer, og dette job havde han i 3 år. I mellemtiden var han begyndt at køre lidt aftenskole og foreningskørsel for Knud Krogsgaard i hans fritid, hvilket førte til fastansættelse hos Mona og Knud Krogsgaard den 15. april 1976.

Siden den dato har han været beskæftiget med busser, og der har ikke være 2 dage, der har været ens. Der har være nogle helt fantastiske oplevelser forbundet med jobbet, han har mødt mange spændende mennesker, haft mange dygtige chauffører, og set hele Europa med masser af glade gæster.

Krogsgaards busser

Peder blev som skrevet ovenfor ansat hos Krogsgaards busser den 15. april 1976. På dette tidspunkt havde Knud Krogsgaard lige købt Jens Agers forretning i Egeris, og manglede dermed en chauffør. Peder var for øvrigt den første fastansatte chauffør, han ansatte.

FIGUR 6: PEDER SØNDERGAARD TH. OG KNUD KROGSGAARD

Overtagelse af Krogsgaards busser

Peter og hustru købte aktierne i Krogsgaards busser af Knud Krogsgaards enke Mona Krogsgaard den 1. august 1997. På dette tidspunkt havde Mona Krogsgaard kørt firmaet alene siden Knuds alt for tidlige død den 21. maj 1993.

De fik en fantastisk fair behandling af Mona, og overtog et meget veldrevet busselskab, til en virkelig god pris, og da Peder allerede have en del erfaring med driften, var det et godt firma at overtage.

Forretningen voksede stille og roligt, så efter nogen tid kunne de tælle over 10 busser i deres garage. Fantastiske chauffører, der virkelig var dedikerede, og de gik op i deres arbejde udtaler Peder. Det var

derfor en fornøjelse at drive forretningen, men der var naturligvis også mange arbejdstimer forbundet med at drive firmaet.

De kørte videre med busserne, hvor de primært kørte skolebørn til de lokale skoler. De kørte også regionale ruter mellem Videbæk og Skjern, samt Videbæk og Herning, og endvidere havde de en del udflugtskørsel i Danmark, men også i stigende grad i udlandet.

Licitation og salg af Krogsgaard busser

En licitation på deres lokale skolekørsel skulle imidlertid vende rundt på dette, da de mistede 3 skolebusser, og det var jo ikke til at forstå, at et firma fra Hedensted skulle kunne gøre skolekørselen billigere og bedre end Krogsgaard busser, der var lokale vognmænd.

Peder og hustru havde gennem den seneste tid forinden snakket lidt om, at det fyldte meget at drive et busselskab, og havde nu og da snakket om, at de måske skulle overveje at sælge firmaet.

Resultatet blev, at de solgte firmaet til Wulff Bus i Hedensted i sommeren 2003. Det var Wulff Bus der havde vundet licitationen på skolekørsel i hele Videbæk kommune, og de var interesseret i et firma i Videbæk området, og det faldt så naturligt for dem at købe Krogsgaards busser. Efterfølgende blev Peder den daglige leder af afdelingen i Herborg, alle chauffører fortsatte også, så ud over at busserne efterhånden blev malet grønne i stedet for de traditionelle blå og hvide busser, mærkede man ikke den helt store forskel.

Efter salget af Krogsgaards busser

Efter salget af Krogsgaards busser, kom firmaet til at hedde Wulff Bus, og den var hjemmehørende i Hedensted, og var på dette tidspunkt et af Danmarks største privatejede busselskaber. De havde vel omkring 300 busser, som primært var opbygget gennem opkøb af eksisterende selskaber.

Efter 2 år blev Wulff Bus videresolgt til Arriva, og forholdene i det gamle Krogsgaards Busser blev væsentligt forandret, da Arriva havde en helt anden ledelsesstruktur. Det påvirkede både chauffører og mig selv som leder, og vi savnede den gode gamle flade ledelsesstruktur, som vi havde i Krogsgaards busser, udtaler Peder Søndergaard.

Arriva var et kæmpe stort selskab med afdelinger over det meste af Europa, så det var engang imellem lidt svært at komme igennem til ledelsen fra lille Herborg. Derfor stoppede jeg også efter ca. 2 år som leder for Arriva i Herborg.

Kort tid før de solgte Krogsgaards busser, kom der et nyt busselskab til Herborg som blev stiftet af Niels Christian Keseler, som kom til at hedde Herborg Turistfart. Efter salget af Wulff Bus til Arriva, blev der efterhånden mere og mere kørsel til Herborg Turistfart, da de jo var et meget lokalt selskab, og det store selskab Arriva, var ikke særlig dygtig til turistkørsel, da deres kerneområde lagde på rute og regional kørsel.

Efter nogle få år var Arriva ude af billedet i Herborg, og en del af deres kørsel var gået til Herborg turistfart.

Peders arbejde de seneste år

Efter Wulff bus og Arriva fik Peder ansættelse hos Vildbjerg taxi og bus, hvor han var ansat som turist chauffør. Her var han ansat i omkring 5 år.

Efter de 5 år i Vildbjerg, fik Peders kone symptomer på stress, og det blev en øjenåbner for Peder om, at han måske skulle til at være lidt mere hjemme, frem for at ligge og køre en del i udlandet. Derfor søgte han nyt job, og blev ansat hos Ejler Chr. Knudsen, hvor Peder skulle køre industrirenovation i Ringkøbing-Skjern og Varde kommuner, og dermed var han hjemme hver aften.

Det blev til 7 rigtig gode år der, men det at køre med turister, og være ude og opleve sammen med glade mennesker blev ved med at trække, og derfor stoppede han efter de 7 år, for at blive fast turistchauffør hos Folmann busser i Skjern. Der har Peder været ansat siden.

Efterfølgende har Folmann busser været med i fusion med Papuga busser i Vejle, som her for ca. 2 år siden blev en del af Vikingbus, som er et landsdækkende busselskab.

I skrivende stund er Peder stadig som 68-årig ansat på fuld tid, og han har ingen planer om at stoppe foreløbig.

Familie

Peter er den ældste i en søskendeflok på 5. Han er gift med Anna Kirstine Søndergaard (født Jensen) som er født i Grønbjerg, og hun er den ældste i en søskendeflok på 4. De blev gift i Nr. Ommø Kirke den 18. december 1976. Hendes forældre drev et landbrug i Grønbjerg, inden de solgte det, og flyttede til byen, og havde der forskellige jobs.

Efter endt skolegang kom Anna Kirstine i lære hos købmand Bech i Videbæk, og var her i 7 år. Efterfølgende arbejdede hun på Nr. Vium mejeri (i dag Arla), her var hun ansat i 14 år. Efter de 14 år skiftede hun helt spor, og hun blev kommunal dagplejer, som hun var i 3 år, hvorefter hun som den første i Videbæk kommune startede som privat dagplejer, og det var hun helt frem til hun gik på efterløn den 1. februar 2021.

De har 2 børn. Begge børn er adopteret fra Indien, og kom til Danmark, da de var omkring 14 måneder gammel.

Harish Michael Søndergaard er født den 10. oktober 1984. Efter endt efterskoleophold arbejdede han hos JM Jensen i Skjern, og senere hos Henning Sørensen i Spjald. Herefter tog han en uddannelse som Asfaltoperatør hos NCC i Brejning, hvor han var en del år.

I vinterperioden hvor der ikke skulle lægges asfalt, tog Harish arbejde i Paris på en restaurant, og efter nogle år flyttede han permanent derned. PT. bor Harish hos os, men har planer om igen inden så længe at flytte permanent til Paris.

Louise Arpana Søndergaard er født 18. februar 1987. Efter endt efterskoleophold kom Louise i lære hos Spejdersport i Herning, og efter endt uddannelse her, begyndte hun hos Lidl i Struer, og efterfølgende var hun med, da LIDL i Ringkøbing åbnede. Efter 5 år i Ringkøbing, flyttede hun til ABC i Videbæk, og efter at hun flyttede sammen med sin kæreste i Gredstedbro, arbejder hun nu hos ABC i Holsted.

Peder og Anna Kirstine, der har boet på Skolebakken 10 i Herborg siden den 15. oktober 1976, er den 1. marts 2023 flyttet til Videbæk i en nybygget lejlighed, og ifølge Peder, så bliver det lidt af en omvæltning at flytte fra 220 m² til 114 m².

Bestyrelser/foreninger

Peder har været i bestyrelsen for Adoption og Samfund i Ringkøbing Amt gennem 2 perioder.

Han har i 2 perioder været i skolebestyrelsen for Herborg skole i perioden, hvor vores egne børn gik på skolen.

Endvidere har Peder været kasserer for Herborg Ungdomsforening igennem 12 år frem til 2022.

Anna Kirstine har været i bestyrelsen for Adoption og Samfund i Ringkøbing Amt.

Hun har siddet i folkedanseudvalget i Videbæk i 2 perioder.

FIGUR 7: PEDER SØNDERGAARD OG HUSTRU ANNA KIRSTINE

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med Peder Søndergaard i februar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Tømrer- og Snedkerforretning, Brinken 4, Herborg

Ester Kjærgaard, født Toft Olesen i 1930 i Lyhne, var den yngste af søskendeflok på 4. Efter folkeskolen var Ester på Ølgod Ungdomsskole.

Gunnar Kjærgaard, født i 1928 i Tim, var nummer 10 i en søskendeflok på 13. Efter folkeskolen havde Gunnar et ophold på Brejninggaard Efterskole.

Begge er vokset op i landbohjem, Gunnar i Tim og Ester i Lyhne, hvor gymnastikken betød meget. Det var også ved gymnastikken Ester og Gunnar fik øje for hinanden. Gunnar havde 6 søstre og 6 brødre, og da hans far var leder af gymnastikken, havde han seks sønner med på holdet til opvisningen i Ringkøbing.

Efter læretid i Kloster og håndværkerskolen i Ollerup fik han gennem en soldaterkammerat arbejde ved tømrer Mikkelsen i Lyhne. Der er 52 km fra Lyhne til Tim og på cykel en anseelig afstand. Skrævt aldrig over mere end bukserne kan holde lærte han hjemmefra, og det levede Gunnar efter hele livet. Havde også en plads på landet.

Ester og Gunnar købte som nygifte tømrerforretningen af Erik Madsen i 1953, som var det år de flyttede til Herborg. De drev tømrerfirmaet i mange år fra Møllevej 3.

FIGUR 8: ESTER OG GUNNAR KJÆRGAARD

Gunnar købte Mejeriet i Herborg, og lavede lejligheder der. Ultimo 70erne lavede han et par boligblokke i Tarm. Ultimo 80erne lavede han 72 boliger for Ringkøbing Boligforening (var 12-15 ansatte) og byggede i øvrigt en del for Ringkøbing Boligforening. Havde projekter for både Ringkøbing, Skjern og Videbæk Kommuner, blandt andet Videbæk Rådhus.

Området "Brinken" der oprindeligt var et jordstykke tilhørende Niels Videbæk blev sidst i 60erne købt af tømrer Kjærgaard, med udstykning til beboelse og erhverv for øje. Et 70er kvarter med lav bebyggelse og gule sten. Udflytningen af det ekspanderede firma blev naturligvis til Brinken, hvorfra firmaet drives i dag.

Sønners overtagelse af firmaet

Et langt og aktivt liv i Herborg og med mange fingeraftryk i Herborg og det meste af Vestjylland sluttede i januar 1995, da sønnerne Kurt og Bjarne overtog tømrerforretningen. Selv beholdt Gunnar bygningen og

resterende byggegrunde ind til 2011. Gunnar, der stod op kl. 7 om morgenen, havde stadig sin daglige gang på værkstedet til 1995.

Ester og Gunnar glædede sig over, at sønnerne arbejdede så godt sammen og Ester gav udtryk for, at Bjarne gerne ville være fri for kontorarbejdet, og Kurt var den, der regnede tilbud ud. Arbejdsugen sluttedes omkring køkkenbordet, hvor ugen blev vendt over en kop kaffe. En gang tømrer – altid tømrer.

Ester og Gunnar fik 4 børn, ni børnebørn og fire oldebørn, Kurt bor i Kibæk og Bjarne bor i Herborg. Bjarnes tvillingsøster Birthe bor i Ikast. Datteren Conny som jeg skribent Ole legede en del med som barn, og gik i skole med i 7 år på Herborg skole, 3 år i Videbæk skole og 1 år på Vestjydsk Handelsskole i Skjern. Conny døde alt for tidlig af kræft i 2010.

Gunnar blev 91 år og døde i 2020. Ester blev 91 år og døde i 2021.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftlig interview januar 2023 med sønnen Kurt Kjærgaard samt artikel fra 6910 Herborg Nyt.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Afholdshotel samt slagterbutikken, Anna og Viggo Madsen, Genforeningsvej 14, Herborg

Anna blev født i 1909 i Dejbjerg, og Viggo blev født i 1903 i No. De fik 5 børn, og det var Holger, Egon der døde som spæd, Jens Peder, Villy og Edith.

Familien flyttede til Herborg fra en statsejendom på Brejninggaards Mark, og det var sønnen Holger, der kørte hestevognen med flyttegods, da familien i 1943 flyttede til Herborg, hvor de overtog Herborg Afholdshotel og slagterforretningen.

De fik kødet leveret med toget fra Skjern (man kunne se, at der i tidligere tider var blevet slagtet levende dyr på stedet).

Slagterforretningen

Anna og Viggo var begge selvlærte, og slagterforretningen havde åben 6 dage om ugen – lukkede kl. 12.00 om lørdagen, og de drev forretningen til omkring 1973.

Viggo kørte landtur med kødvarer (f.eks. til Fiskbæk og Lem). Sønnen Jens Peder kørte også lidt varetur, og hjalp til med rengøringen.

Jeg skribent Ole har fået oplyst fra anden side, at det var Anna og Viggo, der leverede kød til bankospil i forsamlingshuset.

Hotellet

Lidt usikkerhed om hvornår Herborg Afholdshotel blev bygget, men måske 1917.

Der blev drevet pensionat på hotellet med folk på kost (ca. 4-6 pensionærer), og nogle også logi. Der kunne købes morgenmad, frokost, aftensmad samt madpakker.

Der var 3 værelser på hotellet.

Hotellet var åbent fra ca.06.00-22.00.

FIGUR 9: HERBORG AFHOLDSHOTEL SAMT SLAGTERFORRETNING

Sparekassen havde på et tidspunkt i tresserne lokale på hotellet, som de brugte til at betjene kunder i Herborg.

Hotellet lagde også lokaler til generalforsamlinger m.v. i diverse foreninger.

Herudover kan vi huske, at hotellet havde en spillemaskine (enarmet tyveknægt) som stod ude i gangen.

Pige i huset

Anna og Viggo havde ung pige i huset mens de havde forretningen og hotellet.

Forsamlingshuset

Anna var desuden kokekone i Herborg Forsamlingshus, og ægteparret stod for fester m.v. i huset. Anna lavede noget rigtig godt mad, og os skribenter (Niels og Ole) har været til mange fester der, hvor Anna har forestået madlavningen.

Diamantbryllup

Anna og Viggo havde diamantbryllup i 1989.

Viggo Madsen døde i 1990 og blev 86 år. Anna Madsen døde i 1998 og blev 88 år.

Ovennævnte er ud fra skriftlig interview marts 2023 med Anna og Viggo Madsens barnebarn Maren Margrethe Madsen, som tager forbehold over for eventuelle unøjagtigheder.

Herborg Mørtelværk v/brdr. Jakobsen, Møllevej 24, Herborg

Virksomhedens start og familien

Brødrene Aksel og Jens Marinus Jakobsen startede Herborg Mørtelværk i 1948. Aksel og hans 15 søskende er født og opvokset på naboejendommen Møllevej 26, hvorfra mørtelværket er udstykket. Aksels og Marinus far har tidligere gravet sand, hvor mørtelværket senere blev etableret.

Aksel var gift med Nora, og de fik sammen døtrene Hanne (døde i 2009) 54 år gammel og Connie, år der bor i Videbæk. Marinus var ugift.

Nyt hus på ejendommen hvor mørtelværket er, byggede Aksel og Nora i 1964-1965, hvor familien flyttede ind i foråret 1965. Marinus boede sammen dem fra 1965 og indtil hans død som 88 årig i 1991. Nora døde i 1993 og blev 68 år. Aksel døde i 2017 og blev 97 år.

Driften af mørtelværket

Marinus var 16 år ældre end Aksel, og gennem mange år var han ikke rask, hvorfor det hovedsageligt var Aksel med hjælp af Nora, som drev firmaet.

Ud over salg af mørtel, finpuds, vandskuringsmørtel og læsket kalk, havde de også vognmandstilladelse, som de i tresserne og halvfjerdserne brugte til vognmandsvirksomhed, som Aksel varetog alene.

Der har gennem tiden været ansat 1-3 personer. Oftest en fastansat på fuldtid, og derudover måske en pensionist eller to på deltid, når konjunkturerne var gode for byggeriet, og der var meget at lave i sommerhalvåret

Aksel solgte mørtelværket i 1998 til Kenneth Christiansen, som fortsat driver det i dag, dog på deltid efter finanskrisen i 2008.

Efter 1998

Efter salg af mørtelværket beholdt Aksel dog beboelsesejendommen, hvor han boede, til han kom på plejehjem i 2014. Ved hans død i 2014 overtog datteren Connie huset, som hun nu har lejet ud til sønnen Benny. Hedder nu Møllevej 24B.

Ovennævnte beskrivelse af Herborg Mørtelværk er ud fra skriftligt interview 18. januar 2023 med datteren Connie Vinkler.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Mørtelværk ved Kenneth Uldall Christiansen, Møllevej 24, Herborg

Skolegang

Kenneth stammer fra Trolldhede, og har gået i skole der de første 7 år. Herefter Videbæk Skole til og med 10. klasse, hvorefter han tog på landbrugsskole i Borris. Mangler stadig det sidste skoleforløb i at være færdig.

Familie

Kenneth har i 18 år kendt Angelika Zackowska, og de er gift. Hun kommer fra Polen. De har sammen 2 piger på 10 og 3 år. Angelika arbejder som teamleder på KP Komponenter i Spjald.

Kenneth har en lillesøster Diana, der er gift med Mads Rasmussen, som driver maskinstationen Brdr. Rasmussen sammen med hans brødre. Firmaet er beliggende ved Assing.

Tidligere beskæftigelser

Efter landbrugsskolen var Kenneth 6 år på landet, blandt andet på Sønderupgård i Nr. Vium.

Værnepligten var ved Civilforsvaret i Thisted i 1996, hvor han ud over at være i brandtjenesten fik stort kørekort.

Historik om firmaet

Kenneth overtog i 1998 Herborg Mørtelværk fra brødrene Aksel og Jens Marinus Jakobsen, som startede firmaet op i 1948. Den 1. september 2023 har Kenneth drevet firmaet i 25 år.

Privat har Kenneth og hustruen de sidste 16 år boet på Fuglehøjvej 6. Da Kenneth overtog mørtelværket boede de på Herborgvej 6.

Den daglige drift

Virksomheden producerer og sælger al slags mørtel til murerfirmaer og lignende. Målsætningen er at fremstå som en kvalitetsbevidst virksomhed med et højt serviceniveau, der leverer kvalitetsarbejde til den rette pris.

Efter finanskrisen i 2008-2009 gik produktionen næsten i stå, hvorfor Kenneth har haft fuldtids arbejde på Arla i Nr. Vium siden 2011. Medhjælp i firmaet har Kenneth de sidste 15 år haft Gjøde Carlsen, og han kan klare de ting, som Kenneth ikke selv kan nå.

FIGUR 10: GJØDE CARLSEN TV - OG KENNETH ULDALL

Fritiden

Kenneth oplyser, at han ikke har så meget fritid, men når han fri, kan han godt lide at slappe af med en flyvetur. Kenneth har haft fly Certifikat siden 2006. Flyver fra Herning UL klub.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med Kenneth Uldall Christiansen i februar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Murer Ejnar Harry Hansen, Skolevej 12, Herborg

Ejnar gik 7 år i skole og kom fra Råsted mens ægtefællen Kirsten, der også gik 7 år i skole, var barnefødt i Herborg, og gik i Herborg skole, . Familien har boet forskellige steder i Herborg området, blandt andet i en jordhøj på vej mod Sønderupgård (der er Bungalow i dag).

Kirsten var hjemmegående husmor, og havde meget at se til i hjemmet med 10 børn. Kirsten fik i 1959 sat det ene ben af. Ejnar lavede meget forskelligt gennem årene. Havde blandt andet cykelforretning i det vi kaldte lillehuset på Finderupvej 5 helt tilbage til fyrrerne, han var mælkeemand en tid også, hvor han kørte rundt i større distrikt, blandt andet til Trøstrup og Fiskbæk. Mælkeforretningen blev senere solgt til Christian Birkkjær i Sønderup.

Murerfirmaet startede Ejnar op i sidste halvdel af fyrrerne i Cementbyen. Han murerede blandt andet stald for Hilding i Risdal, kostald ved Jørgen Pedersen i 1950 (her tjente sønnen Jens på det tidspunkt), stald for Mads Jepsen, grisestald for Ove Bjerregaard i Fiskbæk, Gunnar Søbys ejendom i Brejning, 2-3 statsejendomme i Fårborg vest for Finderup, Svinestald hos Søren Søby, Vester Herborg, Mads Peder Thomsens hus på Finderupvej 3 i Herborg i 1956/57, Arne og Agda (Mittes) hus på Skolevej, hvor de selv boede efter det var bygget, inden de solgte til Laurids Rasmussen, som senere solgte til Arne og Agda (Mitte).

I de perioder hvor der ikke var så meget murerarbejde, handlede Ejnar en del, og han kom meget hos Poul Viftrup Andersen på Finderupvej samt hos Mads V. Andersen på Genforeningsvej. Mads der gennem mange år arbejdede på briketfabrikken i Fiskbæk, var kendt for at være utrolig dygtig, og reparerede blandt andet knallerter. Sønnen Arne havde også et godt håndelag og Arnes søn har i dag 2023 firmaet Vesterbys Maskinfabrik i Herning.

Ejnar Hansen og familien har også boet i træhuset, som Dres som vi kaldte ham senere boede i. Træhuset blev købt i Rom ved Lemvig. Omkring 1956-1957 flyttede familien i kælderen i Cementhuset (Halkjær der havde ejet det), og der havde Halkjær gennem årene haft Cementstøberi. Efter at have boet i kælderen, så overtog Ejnar Hansen og hustru hele huset på Skolevej, hvor de så boede indtil Ejnar døde i 1974, hvorefter datteren Anna overtog huset.

Ægteparret fik 10 børn og det var Henning, Grethe, Karl Erik, Tage, Maren, Hans, og de er døde mens de nulevende er Jens (bor i Vildbjerg), Anna (bor i Videbæk), Birthe (bor i Tjørring) og Sonja (bor i Ringkøbing).

FIGUR 11: EJNAR HANSEN OG HUSTRU KIRSTEN HANSEN

Karl Erik, Tage og Maren var udviklingshæmmede, men da de boede i Herborg, var de alle 3 personer hver især med til at give Herborg liv på en positiv måde, og de havde en stor interesse i, hvad der skete i byen. De havde alle 3 en rigtig god fysik, og de travede mange ture gennem Herborg by.

Karl Erik var hver dag med toget fra Herborg til Videbæk (toget blev kaldt grisen). Hvis han ikke var mødt op på stationen, så holdt toget bag boligen, hvor Stinne Iversen boede i Cementbyen. Til Karl Eriks 50-års jubilæum på beskyttet værksted i Skjern mødte en tidligere togfører op til jubilæum, og han overrakte Karl Erik togfører kasket samt fløjte, så det har utvivlsomt været en meget stor ære for Karl Erik. Karl Erik var også af og til med bussen fra Herborg til Skjern, og Dalgaards bussers personale var utrolig gode ved Karl Erik.

Tage var meget ofte oppe og køre med mælkekusk Aksel Hansen og hans heste, når han kom ned gennem Cementbyen, hvor Tage boede, hvorefter de fortsatte til mejeriet og afleverede mælk, og Tage blev så læsset af igen på hjemvejen fra mejeriet. Vi drenge legede meget ofte tage fat med Tage om aftenen, og når vi kom for at spørge Tage, om han ville med ud og lege tage fat, så var han altid klar. Vi kunne hver især ikke løbe fra Tage, som var utrolig udholdende, og vi havde det bare sjovt.

Maren var meget interesseret i hvad der skete rundt om i byen, sådan som vi skribenter Niels og Ole, husker det.

Karl Erik, Tage og Maren, kom midt i halvfjerdserne til at bo på selvejende institution i Skjern, der hed Amager bo, og mor Kirsten flyttede med de 3 voksne børn til Skjern. Karl Erik, Tage og Maren havde i

mange år før flytningen til Skjern været i dagbeskæftigelse på værksteder i Skjern. Karl Erik opnåede i forhold til den tid han var på værkstedet år nok til at kunne få fortjenstmedaljen af dronningen, men det fik personer, der var udviklingshæmmede ikke på det tidspunkt, men det er der heldigvis senere blevet ændret på.

Ejnar blev 67 år og døde i 1974, mens Kirsten blev 61 år og døde i 1978.

Jens Hansen som jeg Ole har afholdt interview med, arbejdede 38 år som chauffør for Herning Trælast. Sonja Poulsen (døbt Hansen), arbejdede i mange år på Vorgod Plejehjem.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview den 31. januar 2023 med Ejnar og Kirsten Hansens børn Jens og Sonja.

/Ole Stræde Dalgaard

Entreprenør & Kloakmester Hans Chr. Pedersen, Brinken 6, Herborg

Hans Chr. der var den ældste i søskendeflok på 11, og hustruen Annina der var nr. 9 i søskendeflok samt børnene Hanne og Erik flyttede i 1963 fra Nexø på Bornholm til Tarm, hvor Hans Chr. fik arbejde på møbelfabrik i ½ år. I 1964 flyttede de til Herborg, hvor Hans Chr. arbejdede for Murermester Søren Jacobsen, og han var med til at bygge Nr. Vium skole.

Vognmandsforretning

Den 1. november 1964 købte Hans Chr. og broderen Ole vognmandsforretningen af Sigfred Pedersen, og forretningen hed Brd. Pedersen.

Hans Chr. trak sig hurtig ud af vognmandsforretningen i 1966, da han helbredsmæssigt ikke kunne holde til at løfte de 100 kg tunge sække, som de kørte ud med. Arbejdet som vognmand ellers er beskrevet under vognmand Ole Pedersen.

Entreprenør- og kloakmester firma

Herefter startede Hans Chr. entreprenør- og kloakmester firma, og arbejdet bestod i at lave kloakker, støbe maskinhuse, udgravning til huse samt udgravning til landbrugsbyggeri. Hans Chr. var blandt andet på Jydsk Teknologisk Institut, da han blev uddannet som kloakmester.

I forhold til antal ansatte i entreprenør- og kloakmesterfirmaet var de oppe på 8-9 ansatte, da de var flest i halv fjerserne, Sønnen Erik var ansat i firmaet i ca. 15 år, inden firmaet ophørte i 1993, da det ikke lykkedes af få solgt firmaet. Annina var i alle årene medhjælpende ægtefælle, og hun lavede kontorarbejdet.

FIGUR 12: HANS CHR. PEDERSEN

Anninas blomsterforretning og manufakturforretning

Da familien i 1964 kom til Herborg, boede de først på Møllevej 4, hvor Annina en kort tid havde blomsterforretning, og da de i 1965 flyttede til Møllevej 6, drev Annina en kort tid manufakturforretning der.

I 1972 flyttede familien til Brinken 6, og drev forretningen videre derfra indtil ophøret i 1993. Der er 3 børn, hvor Hanne bor i Stauning, Erik i Finderup og Dorthe i Beder (Dorthe blev født i Herborg).

Annina døde i 2017 og blev 83 år. Hans Chr. døde i 2019 og blev 87 år.

Sjove historier fortalt af sønnen Erik Pedersen

Hver anden fredag var der lønningsdag. Medarbejderne sad efter endt arbejdsdag op af trappen på Brinken 6, og der fik de udleveret en øl samt en kuvert med lønnen i rede penge.

Hans Chr. Pedersen havde en mening om, at når man kunne stå på en gearkasse i en af maskinerne og kigge ud af vinduet, så kunne man også køre maskinerne. Det betød, at Erik allerede som 8-årig kørte maskiner.

Når Erik var færdig i skolen, så var det hjem og køre maskiner.

FIGUR 13: BØRNEFØDSELSDAG - FRA VENSTRE: PEDER BAGER MØLLEVEJ 8, AKSEL BAGER MØLLEVEJ 8, HANNE PEDERSEN, DATTER AF ANNINA OG HANS CHR. GERT DEJGAARD MØLLEVEJ 4, KURT KJÆRGAARD MØLLEVEJ 3, KURT THORSEN FÆTTER TIL HANNE OG ERIK PEDERSEN, SØN AF ANNINA OG HANS CHR.

Ovennævnte beskrivelse er foretaget ud fra interview den 27. januar 2023 med sønnen Erik Pedersen og ægtefælle Lisbeth Møller Pedersen. /Ole Stræde Dalgaard

N. Halkjærs Eftflg. v/Jørgen Eriksen, Møllevej 12, Herborg

Jørgen Eriksen (i daglig tale kaldt Eriksen) og Bitten Eriksen købte foderstofforretningen og huset af Niels Halkjær i 1956, og det første de var inviteret ud til, da de kom til Herborg, det var Jens Mølhedes 50 års fødselsdag.

Familien boede i Herborg fra 1956 og til 23. marts 1962, hvor forretning og hus blev solgt til Windfeldt. Familien flyttede til Kolding, da Eriksen blev tilbudt en stilling som direktør i et stort engrosfirma, der solgte foder mv. til firmaer.

Bitten, der er 87 år, bor i Kolding ned til slotssøen med udsigt til Koldinghus. Datteren Annette bor i Billund, og sønnen Knud bor i København. Lisbeth Mølhede (købmands Mølhedes datter) passede ofte de 2 børn. Lisbeth Mølhede (nu Lisbeth Rahbek) har i øvrigt stadig jævnlig kontakt med Bitten.

Daglige arbejde

Firmaet forestod køb og salg af korn og foderstoffer, og de kunne blande forskellige foderblandinger. Sækkene med foderblandinger som blev kørt ud til landmændene, var blandt andet til kreaturer og høns, og der var tale om 100 kg sække.

Lysbilleder

Da Eriksen var ny i Herborg, fik han den gode ide at tage rundt til alle landbrug, og tage lysbilleder af beboerne, for at finde ud af, hvem der var hvem. Han fotograferede folk i gang med arbejde, nogen høstede, andre kravlede i kartofler osv. Han viste dem vist nok til en høstfest. Utrolig flot af Eriksen at gøre dette.

Omkring 1986 fik Esther Carlsen (ægtefælle til Gjøde Carlsen) den rigtig gode ide at få fat på Eriksen til at vise lysbilleder til generalforsamling i Ungdomsforeningen. Ved den lejlighed overdrog han samlingen til Herborg.

Samlingen kom herefter til Lokalhistorisk arkiv i Videbæk.

Jørgen Eriksen døde i 2008 og blev 82 år.

FIGUR 14: JØRGEN ERIKSEN OG HUSTRU BITTEN

Ovennævnte er beskrevet med hjælp af Lisbeth Mølhede Rahbek, der har haft kontakt til Bitten Eriksen.
3. marts 2023 Ole Stræde Dalgaard

Vognmand Søren Poulsen, Brinken 9, Herborg

Søren er født i Herborg i 1947 og gik 7 år i Herborg Skole. Han er opvokset på en gård i Herborg. Herefter kom han på Staby Efterskole sammen med tvillingbroder Oluf. Søren havde forskellige pladser ved landbrug og maskinstation. Forældrene Mette og Ejnar Poulsen lærte børnene, at ingenting kommer af sig selv.

Efter soldatertiden blev Søren gift første gang i 1969 med Marianne Birkmose fra Herborg, og har 5 børn Linda, Benny, Flemming, Nanna og Heidi samt 12 børnebørn, hvor de 10 er fra første ægteskab og 2 fra andet ægteskab.

Overtagelse af vognmandsforretning

I 1969 overtog Søren vognmandsforretning fra Ole Pedersen. Den økonomiske opstart var vanskelig, og han måtte gå fra bank til bank med hatten i hånden. Endelig lykkedes det. »Med den vilje du har, skal det nok lykkes«, sagde banken. Det skulle de få ret i. Det blev til 38 år som vognmand. Som vognmand var Sørens hverdag både travl, hård og lang. Det til trods var det utroligt dejlige år. »Det passede altid Søren godt at komme ud til landmændene og møde dem i deres hjem i deres lille kongerige«, som Søren udtrykte det.

Møderne med landmændene gav mange på opleveren, og især en oplevelse gjorde stort indtryk på Søren, og det var, da Ella (Sørens ægtefælle nr. 2) og han skulle hente de sidste dyr fra en besætning på Mors. Et rigtigt mønsterbrug. Manden havde fået kræft og besætningen skulle sælges. Den uhyggelige ro, der er i en tom stald, det er som om ånden er væk.

I 22 år var Søren medlem i brancheorganisationen Danske Vognmænd, hvor han blev gjort til æresmedlem. Rettidig omhu »Jeg kunne ikke forestille mig et bedre liv her på jorden, selv om der er mange ting, man kunne tjene flere penge ved«, fortalte Søren. Forældrenes rødder i Herborgs muld forplantedes også til efterkommerne, som uden undtagelse udviste rettidig omhu. Sørens hjerte brændte altid for Herborg, og han ønskede sig egentlig aldrig at komme andre steder«.

FIGUR 15: ELLA OG SØREN POULSEN OG TV CHAUFFØR SØREN ELSØE PEDERSEN

Søren kørte også dyr for RDM Avlsforening. Det var lange ture, der kunne strække sig over et par dage.

Ella flyttede sammen med Esben ind i 1990. Hun giftede sig to år senere med Søren, der adopterede Esben. Søren og resten af familien oplevede i 2003 den sorg at miste Flemming, som havde en medfødt hjertefejl og sukkersyge. Sorgen satte gang i tanker om livet og døden og om det kirkelige, som han udtrykker det. Søren var kirkeværge i tre perioder ved Herborg Kirke. Søren var døbt, konfirmeret og gift første gang i Herborg Kirke, og her ville Søren også begraves.

Ellas og hendes arbejdsopgaver

Ella er født Jensen. Hun stammer fra Gudumlund – 15 km fra Lemvig.

Hun hjalp til med at samle dyr til slagteriet, og tage mod tilmelding af dyr til slagteriet. Ella førte regnskabet. Ella hjalp også med at køre dyr for RDM Avlsforening, sådan at køretiderne blev overholdt,

I dag fører Ella regnskabet for Frits Carlsen, der overtog vognmandsforretningen efter Søren.

Glæden ved arbejdet med børn

Mange børn har gennem tiden nydt godt af Søren's pædagogiske egenskaber. I 1970'erne, når børnene i lokalområdet havde sommerferie, havde Søren ofte børn med ude på sine ture, hvilket gjorde stort indtryk på børnene, som dagen i dag stadig med glæde husker tilbage på turene i lastbilen.

Søren startede som vognmand med en lastbil, og han sluttede med fem. Han solgte i 2006 forretningen til Frits Carlsen, som han kørte parløb med i nogle år forinden.

FIGUR 16: SØREN POULSEN MED EN FLOK BØRN

Efter karrieren som selvstændig

Efter vognmandstiden arbejdede Søren i børne og kulturbussen og bogbussen ved Ringkøbing - Skjern Kommune, desuden kørte han bøger ud til borgerne, det var noget der hed "Bogen kommer", der fik han mange gode snakke, med ældre borgere i kommunen. Så tog han buskort, og kom så også til at køre skolebus og turistkørsel ved Niels Christian Keseler. Buskørslen med skolebørnene syntes han, var dejlig livsbekræftende.

Søren døde den 4. juli 2013 og blev 65 år.

Ovennævnte er fra Herborg Nyt samt fra Søren's ægtefælle Ella Poulsen 22. februar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Købmand Jens Mølhede, Genforeningsvej 16, Herborg

Jens Mølhede stammer fra Lunde ved Nr. Nebel og efter endt skolegang kom han i lære som købmand hos sin far Niels Nielsen i Lunde. Da han var uddannet som kommis, fik han arbejde i en købmandsforretning i Auning på Djursland, hvor han var i et par år.

Ægtefællen Lovise (blev kaldt Visse) stammer fra Gammelgård i Ølgod. Hun er født på Hjedding Andelsmejeri, og opvokset på Gammelgård, som hendes forældre havde. Hun fik plads i huset hos Jens Mølhedes forældre i Lunde, og derved traf hun Jens Mølhede.

Sammen fik de 5 børn, og det var Vagn, Erling, Birgit, Bent og Lisbeth.

Ankomst til Herborg

Jens Mølhede startede 4. november 1928 som selvstændig købmand i Herborg, og forretningen blev kaldt Mølhede. Forretningen købte han af Niels Halkjær, som havde drevet købmandsforretning der.

Købmandsforretningen

De første mange år havde Mølhede som vi i daglig tale kaldte ham 1 kommis og 1 lærling. De vejede selv mange kolonial varer af, tappede sprit, petroleum osv. Alt kom næsten hjem i løs vægt.

Den skønne duft af den nymalede kaffe hos Mølhede husker nok de fleste, der kom i forretningen.

Mølhede var kendt for at have et meget bredt vare sortiment, og ud over almindelige forbrugsvarer, solgte han eksempelvis gummistøvler, isenkram varer, hegnstråd, petroleum, træsko og træsko beslag. Diverse ting hang i loftet, hvilket også var med til at gøre forretningen interessant.

Lovise (Visse) gav en hånd med i butikken, når der var ekstra travlt. I mange år boede medhjælperne hos Visse og Mølhede, og fik fuld forplejning der.

Datteren Lisbeth blev udlært i forretningen, og arbejdede der i 1967, var på højskole i 1968 og igen i forretningen fra 1969-1972. Efterfølgende var Lisbeth medhjælpende ægtefælle i landbruget ved Spangsberg Rahbek i Finderup (som er skribent Oles fætter).

Lisbeths bror Vagn blev også udlært i butikken, og efterfølgende fik han arbejde på kontor ved Skippers Møbler i Durup (Vagn og familie boede i Roslev).

Sønnen Erling var ansat i Mølhedes butik en kort tid før han kom i lære i manufakturhandel. Han fik selv firma i Ikast der hed Ikast Boligtextil og senere firma mellem Ikast og Hammerum der hed Ikast Møbelforum, og dette firma overtog sønnen Bjarne, der havde firmaet indtil han gik fra på grund af alder som 64-årig.

Sønnen Bent var også ansat i butikken en kort tid før han kom i lære i manufakturhandel. Senere gik Bent over i møbelbranchen, hvor han blev repræsentant for Bramin Møbler i Bramminge. Dette job gjorde, at Bent og familie boede i 2-3 år i Norge, og efterfølgende boede de i Odense. Som den sidste af Lisbeths søskende døde Bent den 18. december 2022.

Datteren Birgit boede hjemme fra 1974, og hjalp Mølhede fra 1974 indtil han lukkede.

Af andre kendte fra Herborg der var ansat i forretningen, kan nævnes Elsebeth Bendtsen.

Jul

Husker Mølhedes fine julevindue der blev lavet og pyntet, så den var klar 1. december og ikke før samt juletræet på Genforeningspladsen.

Sidste søndag før jul var butikken åben, og alle kunder blev inviteret ind til Mølhede privat til kaffe med nybagt brød til. Flot gestus af Lovise (Visse) og Mølhede.

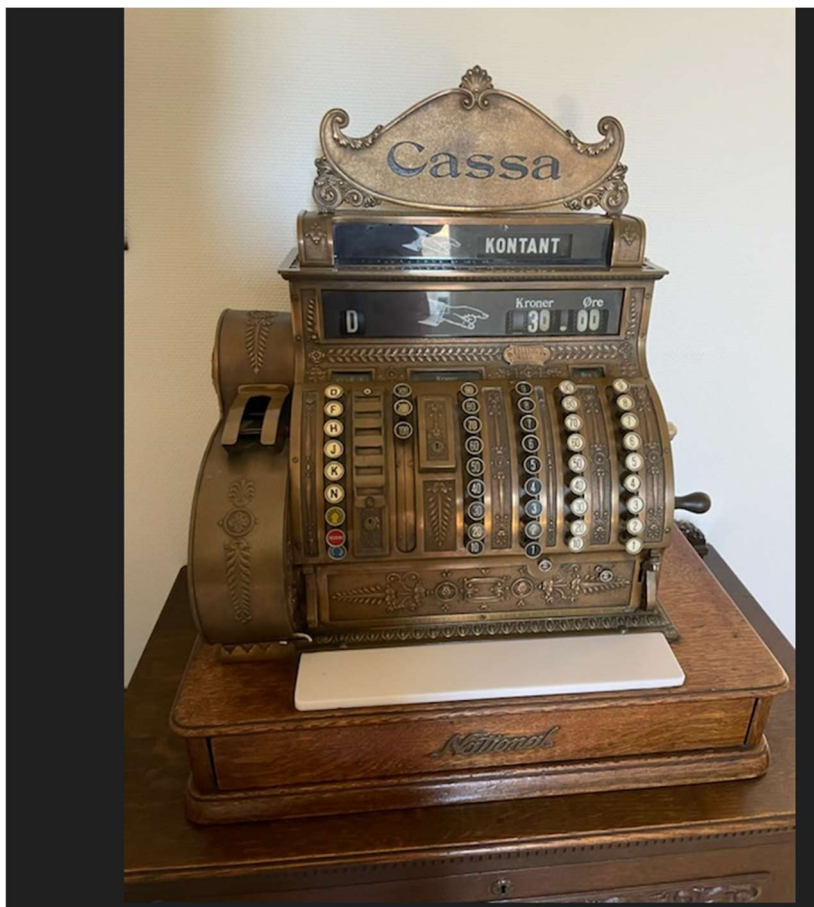

FIGUR 17: LOVISE OG JENS MØLHEDE

Kassebogen

Klaus Nielsen (søn af Anna og Peder Nielsen (vognmand)), havde megen kontakt med Mølhede som voksen, og han havde fornøjelsen af at lave hans regnskab. Klaus tror ikke, at han kan komme i tanke om nogen der kunne tælle en stor kassebog op som Mølhede. Mange cifrede tal lagde han sammen i stakkevis, han trak først en finger ned lodret og skrev tallet. Derefter fingrene på tværs for at tælle summerne sammen på midten. Og det gik bare stærk med sammentællingerne.

Mølhede og Klaus Nielsens farfar Niels Peder Nielsen (havde købmandsforretningen før købmand Knudsen) var gamle jagtkammerater, selv om de var konkurrenter, og de havde i øvrigt det bedste forhold til hinanden har Mølhede fortalt Klaus.

FIGUR 18: KØBMAND MØLHEDES IMPONERENDE KASSEAPPARAT

Uno-X

Mølhede fik i tresserne Uno-X benzinsalg, og der kom skilte "op oe æ spids"

60-års jubilæum samt æresmedlem

Jens Mølhede fejrede 60-års jubilæum den 4. november 1988. Derefter solgte han kun cigaretter, tobak, øl, sodavand og kaffe som han selv blandede af rå kaffebønner, som han fik brændt i Herning på kafferisteriet.

Mølhede blev æresmedlem i Handelsstandsforeningen.

FIGUR 19: DAGEN HVOR MØLHEDER BLEV ÆRESMEDLEM - SAMMEN MED TRE TIDLIGERE LÆRLINGE

Fritidsinteresser

Mølhede var i en del bestyrelser, og det var blandt andet i jagtforening, skytteforening og handelsstandsforening-

Den store fritidsinteresse var jagt, og den interesse dyrkede han meget sammen med sønnerne Erling og Bent. Herudover var han medlem i jagtforeninger.

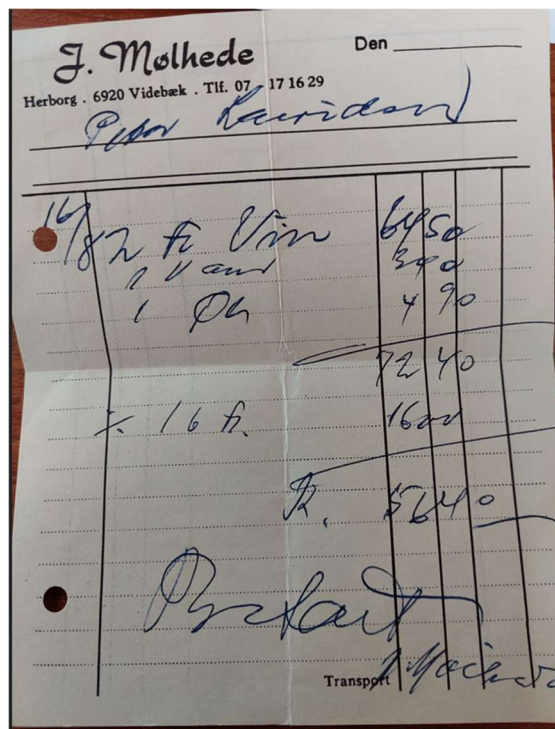
Ligeså gik han meget på skydebanerne, og deltog meget i konkurrence skydning, hvor han fik mange præmier, som børnene havde megen glæde af i form af sølvskeer osv. Mølhede ville også gerne have et spil kort.

Lovise (Visse) var med i en whist klub, og hun spillede blandt andet med Maren Kirkegaard fra Genforeningsvej, Anna Madsen (slagter) og Dagmar Jørgensen fra Finderupvej.

Hvad husker skribenterne om Lovise (Visse) og Jens Mølhede.

Vi skribenter husker forretningen for at have en imponerende og utrolig stor bredde i varesortimentet. Jeg skribent Ole kan huske, at vi betalte hver fredag for de varer, vores forældre havde købt der i løbet af ugen. Ved betalingen gav Mølhede altid et stykke chokolade. Mølhede var altid interesseret i en snak, hvis der ikke var andre kunder, og det var bare hyggeligt.

Jeg (Ole) fejede et par år i slutningen af tresserne gade, fortov og gårdsplads for Mølhede, og ud over den kontante betaling, så fik jeg eftermiddagskaffe med brød + Lovise (Visse) kom altid ud med en pose slik til mig. Så det var et rigtigt godt sted at arbejde for mig. Min lillesøster Grete arbejdede også en del år for Mølhede i forretningen efter skoletid.

FIGUR 20: REGNING TIL "PEDER BAGER" FRA SLUTNINGEN AF 1980'ERNE

Ellers gik Mølhede hans daglige ture morgen og aften med hunden, og det var samme tidspunkt hver dag.

Jens Mølhede døde i 2003 og blev 97 år. Lovise døde i 1980 og blev 78 år.

Ovennævnte er baseret på interview med Lisbeth Mølhede Rahbek den 22. februar 2023 samt oplysninger fra Klaus Ole Nielsen. /Ole Stræde Dalgaard

Aktieselskabet Fiskbæk Briketfabrik

FIGUR 21: FEM BETYDNINGSFULDE MÆND FOR OPRETTelsen AF FISKBÆK BRIKETFABRIK A/S. FRA VENSTRE DRIFTSLEDER INGENIØR HANS THAYSEN - TEGLVÆRKSEJER SØREN ALFRED SKAK, DIREKTØR JØRGEN BRUUN, AARHUS - GÅRDEJER PETER JACOBSEN, FISKBÆK OG GÅRDEJER OLE DALGAARD, FISKBÆK. DE TO SIDSTNÆVNTE VAR EJERE AF KULAREALERNE. BILLEDET ER TAGET DEN 24. AUGUST 1935 I KULGRAVEN MED DET TYKKE KULLAG SOM BAGGRUND.

I 1935 startede man med at lave briketter på Fiskbæk Briketfabrik, og ejerne var Ole Dalgaard – Peter F. Jakobsen – S.A. Skak – Familien Abildtrup.

Brikettens navn blev Dania og intentionen var at tjene penge.

Arbejdet bestod i at grave brunkul og presse briketter. Briketterne blev leveret til hele landet.

Briketfabrikken stoppede først i 60'erne.

Lønningsdag

Det var lønningsdag om torsdagen, og her var der damer (koner) der kom på fabrikken for at hente lønnen, sådan at lønnen ikke blev drukket eller spillet op.

Taysen

Taysen var direktør på fabrikken i mange år

Klinke fabrikken

Klinke fabrikken blev bygget i 1951, og der blev lavet klinker der. Senere lavede de også dæk og vægelementer.

Elementfabrik

Den nye elementfabrik blev bygget først i 70'erne.

Fibo Maskiner

Senere kom firmaet til at hedde Fibo Maskiner, der blandt andet reparerede tunge maskiner (lavede også nye maskiner til bl.a. Sverige og Norge) samt støbe- og blandingsmaskiner samt betonblandere.

Fibo Intercon

fibo intercon

I 2003 skiftede firmaet navn til Fibo Intercon som det stadig hedder. Direktør i 2023 er Henrik Jeppesen.

FIGUR 22: DIREKTØR HENRIK JEPPESEN

Medarbejdere vi har kendt der har boet i Herborg

Mads V. Andersen fra Herborg arbejdede i en årrække på Fiskbæk Briketfabrik. Boede på Genforeningsvej. Frederik Richard Nielsen (kaldet Frederik Didrik) arbejdede ligeledes på Fiskbæk Briketfabrik. Boede Genforeningsvej 2, Herborg.

Jeppe Christian Jensen (kaldet lille Jeppe) arbejdede i en årrække på Fiskbæk Briketfabrik. Boede ved Herborg Stadion og havde iskiosk ved Herborg stadion.

Jens Christian Jensen der de sidste år boede Skolevej 9 arbejdede i en del år på Briketfabrikken.

Johannes Nybo fra Genforeningsvej, Henry Bach fra Skolevej og Harry Madsen fra Kirkevænget har alle arbejdet på Fiskbæk Briketfabrik. Harry Jørgensen samt Mads Green har også arbejdet der.

Kresten Jensen og Arne Christensen Skolevej arbejdede i en årrække som kedelpassere på Briketfabrikken.

Martin Lauridsen fra Møllevej 8 (gift med Elna Lauridsen, Herborg Brødudsalg).

Peder Chr. Gråkjær Nielsen (boede Finderupvej 18, Herborg) en, arbejdede en del år på Klinkefabrikken.

Jens Anton Nielsen, søn af Vagn Nielsen, Herborg, arbejdede på Fibo Maskiner.

Egon Hansen, søn af Henry Hansen, Herborg, arbejdede på Fibo Maskiner og er nu på Fibo Intercon.

Jesper Baltzer Pedersen, svigersøn til Inge Else og Viggo Baltzer Laursen tidligere Finderupvej nu Videbæk, arbejdede på Fibo Maskiner, og er nu på Fibo Intercon.

Finn Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg, arbejdede en del år for Fibo Maskiner. Søn af Elsebeth og Leif Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg.

Holger Haunstrup, Videbæk og tidligere Fiskbæk, som jeg har fået disse oplysninger om fabrikken fra, kom i lære på stedet som maskinarbejder i 1966, og efter værnepligten var Holger ansat i 43 år.

Folk har tjent til det daglige brød ved at arbejde på Briketfabrik, Klinkefabrik, Elementfabrik, Fibo Maskiner eller Fibo Intercon.

Sjov historie

Taysen mødte engang en af arbejderne og spurgte pågældende - hvad laver du egentlig i dag. Jeg hjælper Pedersen. Nå og hvad laver Pedersen – svar (INGEN TING). Taysen vendte om og gik.

Ovennævnte oplysninger er ud fra skriftligt interview med tidligere medarbejder Holger Haunstrup marts/april 2023.

/Ole Stræde Dalgaard

Jytte Hansen, Møllevej 2, Herborg. (Gamle Brugsforening)

Jytte købte købmandsforretningen af Tom Jensen i 1971 (gamle brugsforening i Herborg), og drev købmandsforretningen der i 13 år til 1984, hvorefter Jytte valgte at ophøre med forretningen, da hun valgte at prioritere sin tid anderledes, selv om det sidste år rent faktisk var det bedste år økonomisk.

FIGUR 23: KØBMANDSFORRETNINGEN

Jytte er datter af Sigfred og Marie Pedersen fra Finderupvej 16. Skolegangen var 7 år i Herborg skole, og Jytte var herefter på Ungdomsskolen Lægården i Holstebro. Jytte blev i 1970 gift med Leo. De har sammen sønnen Torben på 37 år, der bor i Skanderborg.

Jytte fortæller, at de var 5 søskende, hvor Jytte er den ældste, og derefter kom Karin, Henning (død i 1999) Michael og Bente.

Ægtefællen Leo, er søn af Kamilla og Aksel Hansen. Han kommer fra Donslund ved Hovborg og Hejnsvig, og han kom til Herborg i 1967.

FIGUR 24: JYTTE TH. OG LEO SAMT JYTTE SØSTER KARIN

Leo er den yngste i en søskendeflok på 5. Herluf er den ældste, og derefter kom Ruth, Ove, Finn og Leo.

Ud over købmandsforretningen

Ud over købmandsforretningen i Herborg har Jytte været i huset i Videbæk, arbejdet hos købmand Lissy og Harry Jørgensen i Videbæk, ABC i Videbæk og Ramsing i Spjald.

Leo's beskæftigelser

I 1967 fik Leo arbejde på Herborg Korn og Foderstof, hvor han kørte varer ud i form af 100 kg sække. Der var tale om foder til kreaturer og høns.

I 1969 fik Leo efterfølgende arbejde ved BP i Aarhus, herefter hos entreprenør Hans Chr. Pedersen på Møllevej 6, Herborg og var ansat ca. 40 år ved Videbæk kommune, hvor Leo blandt andet var vejformand i 12 år.

Leo sluttede af med at arbejde på genbrugspladsen i Videbæk, hvor vi borgere, som boede i Videbæk på det tidspunkt altid fik en høflig, frisk og kompetent vejledning af Leo.

Fritidsinteresser og bestyrelser.

Leo har 1. maj 2024 været i bestyrelsen for Herborg Vandforsyning (Herborg Vandværk) i 50 år.

Herudover har Leo danset folkedans med Peder Søndergaards hustru Anna Kirstine (Skolebakken 10, Herborg) samt spillet diletant i Videbæk i en del år.

Jytte oplyser, at hun var mere derhjemme.

Jytte og Leo bor nu på adressen Finderupvej 12b (en del af det tidligere Herborg Andelsmejeri).

Ovennævnte er ud fra interview med Jytte og Leo den 16. januar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Sigfred Pedersen, Finderupvej 16, Herborg

Sigfred der var født i Finderup, kom i 1948 til Herborg og blev gift med Marie i 1949. Marie kom fra Husby. De boede forskellige steder i Herborg inden de fik murer Søren Jakobsen til at bygge hus for dem på Finderupvej 16.

FIGUR 25: SIGFRED PEDERSENS HUS PÅ FINDERUPVEJ 16

Vognmandsforretning

Sigfred drev vognmandsforretning til november 1964. Dagligdagen gik med at køre svin til Herning på for vognen og Esbjerg bagefter med svin på for vognen og æg og smør på bag vognen (æg og smør dog kun 1 gang ugt.). På hjemvejen fra Esbjerg havde han foder med til Herborg Korn og Foderstof 2 gange om ugen.

Vognmandsforretningens arbejde bestod også i at køre kul ud til folk til vinterbrug (Sigfred skovlede selv kul af lastbilen) samt grus til veje og gårdspladser. Kørte endvidere gødning ud for Herborg Korn og Foderstof.

Sigfred havde 2 chauffører ansat, og han havde 3 lastbiler.

Den 1. november 1964 solgte Sigfred vognmandsforretningen til Hans Chr. Pedersen og Ole Pedersen, hvor Ole Pedersen efter 1-2 år selv drev vognmands -forretningen videre.

Servicestation og autoværksted

I start tresserne byggede Sigfred flot servicestation (Shell) på Finderupvej, og forpagtede den og autoværkstedet ud til Karl Johan Sørensen indtil 1965, hvor Olga og Ole Thomsen forpagtede det i 5 år af Sigfred. Efter forpagtning i 5 år solgte han det til Olga og Ole.

Sigfred hjalp af og til på værkstedet før Olga og Ole overtog det, og Sigfred har selv fortalt en god historie om en gang, hvor de skulle lave en bil for en kunde, hvor bilen ikke var færdig, da kunden kom. Sigfred fortalte, at de personaler der var på værkstedet gemte sig ude på lageret, flove over ikke at kunne overholde den aftale de havde med kunden.

Gjørret i Herning

Da Sigfred forpagtede servicestation og værksted ud til Olga og Ole Thomsen begyndte han at arbejde hos Gjørret (Mercedes) i Herning indtil Sigfred døde som 63 år i 1987.

Aviser

I de år Sigfred arbejdede hos Gjørret, kørte Sigfred avisture ud søndag nat/morgen, og det var Aarhus Stiftstidende. Læssede aviser på i Herning, hvorefter turen gik videre til Kibæk, Assing, Sdr. Felding, Stakroge, Trolldhede, Borris, Spjald, Finderup, Herborg og et par andre småbyer.

Jeg skribent Ole, har selv været med på avisruterne et par gange, og husker tydelig at vi i Stakroge købte rundstykker, og når vi kom til Finderup, spiste vi rundstykker hos noget familie til Sigfred, inden vi kørte hjem til Herborg. Det var rigtig hyggeligt at være med Sigfred, og snakken gik altid rigtig godt.

Ægtefællen Marie

Sigfreds ægtefælle Marie var god til at holde styr på kontorarbejdet i vognmandsforretningen, og hun var en utrolig ihærdig kvinde, hvor hun ud over at holde styr på kontorarbejde og hjemmet på Finderupvej, så syede hun i kælderen for et firma på Sjælland.

Marie syede blandt andet kraver til Skjorter, seler og sokkeholdere. Som ung arbejdede Marie også på Løvstrup gård som kokkepige.

FIGUR 26: MARIE OG SIGFRED PEDERSEN

Børnene

Marie og Sigfred fik 5 børn sammen hvor Jytte var den ældste, og derefter kom Karin, Henning (død i 1999) Michael og Bente.

Sigfred døde i 1987, og han blev 63 år.

Marie døde i 1998 som 70-årig.

FIGUR 27: FAMILIEFOTO AF FAMILIEN PEDERSEN

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview med datteren Jytte Hansen og svigersønnen Leo Hansen den 16. januar 2023.

/Ole Stræde Dalgaard.

Herborg Smede- og maskinforretning ved Niels Urup Christensen, Møllevej 1, Herborg

Niels Urup Christensen er født i Agersnap ved Ølgod i 1910, hvor han var nr. 4 i en søskendeflok på 11. Hans søskende var Marie (Mie), Nielsine, Jens, Kristian Thorlund, Karen, Hilda Elfrida, Esther, Signe Johanne (Jaja), Ellen, Svend Erik og Ove. Forældrene var Katrine Marie Urup og Kristian Knudsen Kristensen.

Familien flyttede til Videbæk, da Niels var ca. 1 år. Omkring 1930 flyttede familien fra Videbæk til Herborg.

Niels var gift med Inger Margrethe Brix, der var født i Herning, og hun gik også i skole der. Hun havde 1 lillebror Tage Brix. Forældrene var Jørgen og Marie Brix. Inger Margrethe flyttede til Herborg, da hun blev gift i 1938.

FIGUR 28: NIELS URUP OG HUSTRU SOM UNGE

Beskæftigelsen som smed

Efter skolegang kom Niels Urup i lære som smed hos sin far, der drev smede- og maskinforretning i Herborg. Her arbejdede han også som beslagsmed – et håndværk, han havde lært på Gråsten Landbrugsskole. Han forpagtede smedjen i Herborg af sin far i 1940, og købte firmaet af faderen i 1945.

Niels havde lærlinge, flere blev nogle år efter endt uddannelse. Altid kun en lærling af gangen. Af ansatte i firmaet kan nævnes Svend Nielsen, Georg Jensen (kaldet Gøjse), Karl Erik Jørgensen og mange andre.

Udover smedearbejdet var han også byens gas og vandmester. Han sørgede for at have uddannelserne i orden gennem smede- svejse, og landbrugsmaskinkurser på Teknologisk Institut. En bestemt ugedag blev der skoet heste. Han lavede selv skoene også til syge hestehove.

Jeg skribent Ole husker også, at på varme sommerdage kom landevejens svende nogen gange forbi smeden i Herborg, hvor de fik slebet knive. Jeg og også datteren Elsebeth var lidt bange for dem. Niels Urup fik hustruen Inger Margrethe til at smøre en madpakke til ham, sådan at de kunne vandre videre på landevejene.

FIGUR 29: HUSET PÅ MØLLEVEJ 1

FIGUR 30: NIELS URUP CHRISTENSEN

Niels Urup solgte i 1975 firmaet til Oluf Poulsen, hvorefter de flyttede til Videbæk.

Inger Margrethe beskæftigelse

Hustruen Inger Margrethe blev efter skolegang uddannet som damefrisør. Hun arbejdede som frisør i tre år til hun blev gift i 1938, hvorefter hun var hjemmegående husmor, og hun passede i mange år Shell tanken ved smedjen i Herborg. Hun havde det fint med sin tilværelse i Herborg, og hun var blandt andet med ved utallige børnefødsler i byen.

Fritid

Som ung var Niels aktiv i daværende sangkor i Herborg. Han spillede badminton, og under besættelsen var han medlem af det frivillige brandværn.

Han var frivillig brandmand, hvor datteren Elsebeth kan huske, at hun var bange, når han blev kaldt ud – især i tordenvejr.

I flere år kørte han ud som chauffør i aften/nattimerne for lægen fra Videbæk.

Han var i en årrække revisor i Videbæk-Herborg pensionistforening.

Inger Margrethe lavede håndarbejde, mestrede knipling, orkis, tunesisk hækling, hækling, strik med mere. Hun strikkede blandt andet modeller til Eva Rosenstands forretninger (grønlændertrøjer).

Aftensolen

Gode barndomsminder fra børnene Hanne og Elsebeth er blandt andet, at om sommeren når aftensolen stod ind på fortrappen ved beboelsen til smedjen, så satte forældrene Niels og Inger Margrethe sig altid ud. Ikke længe efter kom naboerne en efter en og alle børnene legede på gaden. Trappen var vejens samlingssted.

Juletræ

Jeg skribent Ole husker, at der i december altid var et juletræ på smedens grund.

Børnene

Inger Margrethe og Niels fik 2 døtre, og det var Hanne og Elsebeth

Hanne Marie Urup Sørensen (født Kristensen)

7 års skolegang i Herborg skole

Blev udlært som damefrisør i Herning i 1961, og boede i Herning under uddannelsen. Hun blev gift i 1963 i Herborg kirke med Finn Thim Sørensen fra Trolldhede, og de flyttede så til Islev (4 måneder), og derefter til Glostrup. I 1973 købte de et rækkehus i Allerød og flyttede dertil. Efter 25 år i 1998 købte de en ejerlejlighed på Frederiksberg, hvor de stadig bor. Hanne har arbejdet som damefrisør, indtil hun blev ansat i en vuggestue i Allerød i 1974 som økonoma (madmor). Hun gik på pension i 2002.

Hun spillede håndbold og badminton

Hanne legede meget med Gunhild Gundersen fra brugsen, men var ofte bange for at gå derover, fordi tyske soldater lå i skjul under blade og lignende ting. I øvrigt havde tyskerne okkuperet Niels værksted, men lederen sørgede for, at Niels kunne udføre sit arbejde alligevel. Han så også den anden vej, når der blev afleveret "flyveblade" i smedjen til omdeling. Denne person kom på besøg mange år efter krigens afslutning, og det blev en helt rørende oplevelse.

Hanne har født 2 piger, som har født henholdsvis 2 drenge og 2 piger og 1 dreng. De 2 drenge (førstnævnte) har fået 2 piger (tvillinger), henholdsvis også 2 piger, så Hanne er oldemor til 4.

Elsebeth Urup Jørgensen (født Kristensen)

7 års skolegang i Herborg skole og 8. klasse i Videbæk skole.

Elsebeth flyttede til Herning i 1962, hvor hun kom i lære hos Grosserer Villadsen i Herning. Mens hun var i lære tog hun sideløbende højere handelseksamen på Herning Gymnasium. Efter end uddannelse blev hun i 1967 ansat i Jysk Grundejer Kreditforening i Herning.

I 1984 blev hun overflyttet til det, der nu hedder Kreditforeningen Danmark i Odense og efter et år her til Kreditforeningens distriktskontor i Svendborg. Efter distrikt kontorets lukning blev Elsebeth igen ansat i Odense, men med 3 dage fast om ugen på hovedkontoret i København. Efter fusionen med Danske Bank, blev hun fast overflyttet til København, og arbejdsområdet de sidste 25 år var med retsforfølgning og inkasso. Elsebeth gik på pension i 2013.

Elsebeth blev gift med John Malling Jørgensen i Herborg Kirke i 1968 og de boede i Herning til 1984, hvorefter de flyttede til Thurø, hvor Elsebeth stadig bor. John døde i 2002.

Hun gik til dans og spillede lidt badminton. Især om vinteren var de flere piger, der lærte håndarbejde hos Inger Margrethe Urup og Ester Carlsens mor Ingrid Jensen (lærer på Herborg skole).

FIGUR 31: MINNA NIELSEN (DATTER AF SVEND NIELSEN OG EDITH NIELSEN, MØLLEVEJ 4) ELSEBETH URUP CHRISTENSEN I MIDTEN OG INGE (DATTER AF HUSBESTYRER HARRIT DER VAR HUSBESTYRER HOS POUL VIFTRUP ANDERSEN, FINDERUPVEJ 9). BILLETET ER FRA CA. 1959

Elsebeth har en søn og 2 børnebørn, der er piger.

Sjov historie

Hanne Urup Christensen, Gunhild Gundersen fra brugsen, Peter Bent fra Cementbyen og flere andre legede på stationen i Herborg. Der kom et tog. Peter Bent havde en fløjte og fløjtede, uha så kørte toget. Det var før tid og togføreren kom ikke med. Alle børnene fik travlt med at flygte, tror ikke der var nogen der "sladrede"

En gang imellem mødtes, "fruerne" til en gang formiddagskaffe. Et år den første april, min mor var i gang med storvask.

Stor var hendes overraskelse da flere af nabokonerne kom til formiddagskaffe. De var lige så overrasket for en af drengene (husker ikke hvem) havde være rundt og inviteret dem over til Inger til formiddagskaffe. Da alle var samlet blev der udefra råbt:

Aprilsnar, aprilsnar

Der kom kaffe på bordet inden de gik hjem igen.

Niels Urup Christensen døde i 1993 og blev 82 år og hustruen Inger Margrethe døde i 1978 og blev 66 år. Er begge begravet på Videbæk Kirkegård.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med døtrene Hanne og Elsebeth i april 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Smede og maskinforretning, Tolsgårdvej 1, Herborg

Oluf er barnefødt i Herborg, og voksede op på en gård. 7 års skolegang på Herborg skole og herefter kom Oluf og tvillingbroderen Søren på Staby Efterskole.

Mekanik har altid interesseret Oluf, så det var naturligt for ham, at blive udlært landbrugsmaskinmekaniker, hvor han kom i lære hos Flensborg i Videbæk. Efter læretiden kom han ind til militæret, hvor han var ved Marinen, hvor han sejlede med inspektionsfartøjet Hvidbjørnen, inden han blev ansat hos traktorfirmaet Henry D. Nielsen i Holstebro som montør.

Oluf mødte sin hustru Birthe, der stammer fra Bølling, til et bal i Videbæk og de blev gift 17. februar 1973 og kan fejre guldbrillup 17. februar 2023. De flyttede ind i et hus i Holstebro.

Selvstændig

En dag skulle Oluf reparere en traktor i nærheden af Herborg, og skulle derfor forbi den lokale smed, og han foreslog, at Oluf købte hans forretning på Møllevej 1, Herborg, da han var klar til at gå på pension, så han købte i efteråret 1974 forretningen med overtagelse 1. marts 1975. Hustruen Birthe var ikke så begejstret for, at de allerede skulle flytte igen, så da ejendomsmægleren kom for at gøre klar til salget af deres hus i Holstebro, nægtede hun at lukke ham ind. De havde lige fået gjort huset dejligt, havde en lille pige, så hun havde ikke lyst til at flytte. Parret havde nu overtaget en lokal smedeforretning, der kunne klare lidt af hvert, reparationer, maskiner, vand, varme og vvs.

Oluf drev forretningen fra Møllevej 1 i årene 1975, 1976 og 1977, og omsætningen var under 100.000 kr. årligt da han overtog firmaet, og nu hvor vi skriver 2023 er omsætningen på godt og vel 400 millioner. Cirka 85 ansatte. Firmaet har aldrig haft røde tal.

I starten var der kun Oluf og medarbejder Aksel i firmaet. Den 1. juni 1975 blev Jørn Lægsgaard Andersen ansat, og Jørn er stadig ansat. Jørn, som i en del år var værkfører i firmaet, overgik efter hans eget ønske til funktion med vvs, hvor han kører rundt til landmændene, og udfører vvs arbejde.

I 1976 blev forretningen forhandler af de grønne og gule John Deere-traktorer. Forhandlingen af John Deere har blandt andet betydet, at Oluf har været inviteret med ind til kaffe ved mange køkkenborde, da man jo kommer noget tættere på folk, når man skal handle en traktor, end hvis man skal handle en plov. Det har været et utroligt privilegium for ham, at få lov til at komme ind i så mange hjem, og Oluf har altid elsket at komme ud til landmændene. Tidligere var det altid en stor beslutning for en landmand, når der skulle købes ny traktor. Her i 2023 hvor bedrifterne er væsentlig større og omsætningen ligeså, er beslutningen om at købe en ny traktor ikke helt så stor, som den var tidligere.

I alle årene har Birthe Poulsen klaret parrets 3 børn og papirarbejdet i firmaet, først i hånden og siden med computer.

Familiefirma

Parret har børnene Anne Kirstine, Jens Alfred og Mette samt 13 børnebørn. Alle 3 børn bor i Herborg.

I 2001 blev sønnen Jens Alfred Poulsen og svigersønnen Keld Andersen optaget i firmaet, hver med en tredjedel.

Det var rigtig godt at få dem med i firmaet, så havde jeg nogen at snakke med om tingene. Der kan da godt være meget firma-snak hen over spisebordet, når vi alle er der, men forretningen har været vores liv. For

mig har en arbejdsuge altid været på seks arbejdsdage, slår Oluf Poulsen fast. Den typiske arbejdsdag for Oluf her i 2023 er fra kl. 6.45 – 18.00.

Ferier har der ikke været så meget af gennem årene, men en uge er det altid blevet til.

Birthe ophørte i foråret 2022 som 70-årig med kontorarbejdet, og udfører nu piccoline funktioner i firmaet.

Oluf, der i august 2022 blev 75 har ingen planer om at stoppe, og han kører stadig ud med solgte maskiner til kunderne. Tidligere da børnebørnene var små, så var de ofte med på turene. Oluf handler stadig lidt med nogle af de gamle kunder, og har altid befundet sig godt, når han var på besøg hos landmændene. Det bliver også til længere ture, hvor han i sidste uge var en tur i Holland og Belgien med maskiner. Oluf kører ca. 70.000 km hvert år.

FIGUR 32: FRA VENSTRE SVIGERSØNNEN KELD ANDERSEN, SØNNEN JENS ALFRED POULSEN, BIRTHE POULSEN OG OLUF POULSEN

Farre, Nr. Nisum, Struer

John Deere har med tiden ønsket sig færre forhandlere af deres produkter i Danmark, hvorfor Oluf, Keld og Jens Alfred i 2012 købte afdeling i Farre og Nr. Nisum, hvor afdelingen i Nr. Nisum i 2015 blev flyttet til Struer. Medarbejderne Jakob og Lars Henrik i Farre og Martin i Struer købte hver en andel af firmaet, og Oluf oplyser, at han selv stadig er med i firmaledelsen, men det er meget lidt nu.

Semler

I 2019 opkøber Semler succesrige Herborg Smede og Maskinforretning efter at John Deere har givet Semler forhandlingen for hele landet. Semler ejer herefter 51% af aktierne i selskabet, mens resterende del er fordelt ud på Jens Alfred, Keld, Oluf, Martin, Jakob og Lars Henrik.

Oluf oplever nu, hvor vi skriver 2023, at tingene stadig fungerer rigtig godt i firmaet. Semler har 1. januar 2024 købt de resterende 49% af aktierne og overtager dermed det fulde ejerskab. Dog fortsætter familiemedlemmerne som ansatte i firmaet.

Sjove handler Oluf har været i

Jeg skribent Ole, spurgte Oluf, om han ikke har mange sjove historier, han kan fortælle, om hans mangeårige virke i firmaet, og her er nogle stykker, af dem, Oluf har fortalt mig.

En af de første traktorhandler var den med de 3 brødre, de kom først kl. 10 om aften her på kontoret. Efter at de havde røget en cigar hver faldt den yngste i søvn, og det var ham Oluf skulle afslutte handlen med. Gode råd var dyre, så var det Oluf sagde, at Birthe havde lavet lidt mad med en øl og dram, da vågnede den yngste med et sæt, og efter måltidet blev handlen afsluttet.

Solgte en plov til borger i Vojens. Borgeren boede på plejehjemmet.

Afleverede traktor, og da handelen skulle afsluttes, måtte Oluf tage 76 ænder, 10 gæs og 4 kalkuner.

Maskinstation i Lyhne, hvor Oluf tog på besøg kl. 5 om morgenen den 31.12. Jeg forfatter Oles følgende bemærkning. Sikkert godt, at det ikke var 1.1.

Afleverede tærskemaskine på Stevns, han var københavner med stor K, så der var mange spørgsmål, hvor kommer kornet ud, hvorfor er der plads til 2 sække?

En Sjællænder der sagde til Oluf, hvad arbejder I om natten. En Sønderjyde, nå du kommer tidlig, hvortil Oluf sagde, at ja når vi handler billig, må vi arbejde mange timer, der er ikke noget at gøre.

Var i Brande for at sælge en bagmonteret slagleklipper, den kostede omkring 175.000 kr. og så skulle Oluf tage nogle maskiner i byt, og bytteprisen ville nok ligge omkring 125.000 kr. men i stedet forlangte Oluf 725.000 kr., hvor kunden så forundret på Oluf og sagde 725.000 kr., det passer da ingen steder. Jo sagde Oluf, for du skal have en ny traktor med, først var det et nej, men ved nærmere snak fik de handlet det hele på plads.

Oluf handlede med en fra Frederiksberg, der aldrig havde kørt en traktor, men havde nu købt et stort flot hus, der i 1880 var bygget til en enkefru Baronesse Tornenfeld i ca. 1880. Kunden levede af at handle med frimærker samt noget med auktioner.

Der blev brugt megen tid på at sætte kunden ind i tingene, og kunden sagde mange gange, at det var den bedste dag i hans liv. Oluf sagde til ham, at var der noget, han var i tvivl om, så skulle han bare ringe, for der var mange i forretningen, han kunne spørge, hvortil kunden svarede, at han kun ville tale med Oluf, for vi er blevet rigtige venner os to. Kunden ringede en søndag aften kl. 22., og Oluf troede, der var noget galt, men kunden ville fortælle om en tur. Kunden siger til sin kone, nu kører vi en tur på vores nye John Deere traktor ud i skoven, og der tog de så et glas champagne, og døbte traktoren Oluf

Handler/oplevelser/iagttagelser fra Oluf

Oluf har handlet med tusinder, hvor der aldrig har været problemer, mange i telefonen, særlig på øerne, Norge og Sverige.

Det bedste ved handler, er køkkenbordet, det er en speciel oplevelse at blive budt ind i folks hjem, det gør, at man kommer lidt tættere på familien, man får et specielt forhold til dem, næsten en slags venskab eller som om man er i familie med dem.

Landbruget har ændret sig kolossalt, særlig de sidste 20-25 år.

Landbrugets udvikling har været med til at forme vores forretning, fra at være lokalt til at være mere globalt.

Der har også været ubehagelige oplevelser, mange havde lagt et stort stykke arbejde i bedriften, og så pludselig blive standset af kreditorerne mod deres vilje. Så var det ikke sjovt at skulle ud for at hente maskiner, der er rigtig mange følelser på spil, når et landbrug skal realiseres, den har måske været i familiens eje i generationer. En gang Oluf var ude, hvor gårdejerens far kom på besøg, mens de læssede maskiner. Faderen var meget berørt.

I 2001 kom sønnen Jens Alfred og svigersønnen Keld med i forretningen, det var rigtig dejlig at få nogle sparringspartnere, og nogle at dele opgaverne med. Oluf vil sige, at det har været nogle af de bedste år i hans forretningstid.

Ovennævnte er ud fra interview med Oluf Poulsen den 30. januar 2023 i firmaet på Tolsgårdvej 1, Herborg.

Herborg Planteskole ved Inga og Bent Pedersen, Finderupvej 35, Herborg

Bent købte gården af forældrene i 1973, og der er tale om en statsejendom fra 1935. Forældrene havde drevet landbrug på stedet med godt 13 hektar jord.

Bent begyndte i det små med planteskole, og har 1. august 2023 drevet planteskolen i 50 år. I dag er der 14,3 hektar jord, hvoraf 6,3 hektar er med planter og bygninger, mens de resterende 8 hektar er lejet ud.

FIGUR 33:INGA OG BENT PEDERSEN

Opvækst og børn

Inga og Bent har kendt hinanden siden barndommen, da de er opvokset på nabogårde til hinanden (fødegården hos Inga hed Ny Juelsgård). Gården hos Bent havde ikke noget navn. Begge har gået i Herborg Skole i 7 år, og Inga gik herefter 3 år i Videbæk Skole og 1 år på handelsskole i Skjern. Bent gik efter Herborg Skole på Hammerum Fri og Efterskole.

Bent havde en tryk barndom, hvor der altid var nogen hjemme, når han kom fra skole. Inga havde også en tryk barndom, men der var ikke altid så megen tid til børnene, da de 5 søskende kom tæt efter hinanden, samt det var nødvendigt med sparsommelighed hos dem.

Bent har fra første ægteskab børnene Dan og Katja. Inga og Bent blev gift i 1980 og de har sammen fællesbørnene Martin Bank Pedersen og Anita Bank Pedersen. Inga fortæller at de er 5 søskende, hvor Inga var den midterste. Ingas søskende er Anna, Bodil, Jesper og Anders. Bent fortæller, at de var 8 søskende, hvor de 2 ældste nu er døde. Bent er den yngste i søskendeflokken. Bents søskende er Aksel, Vagn, Gerda, Edith, Erna, Arne og Vera.

Beskæftigelser gennem tiden

Bent blev efter skoletiden uddannet som planteskolegartner, hvor han startede læretiden som 16 årig. Var i lære på Fiskholm Planteskole ved Kolding, og mens han var i lære, var Bent på Beder gartnerskole ved Aarhus. Soldatertiden var 1 år i Skrydstrup Flyvestation, og Bent var MP. Samtidig med at Bent i det små var

startet med Herborg Planteskole, uddannede han sig til kloakmester, hvor han var ved entreprenør Sejer Nielsen i Videbæk samt uddannede sig som svejser på Vølund.

Bent er ordblind, men trods hans ordblindhed bestod han først den teoretiske del i uddannelsen til kloakmester, hvor dumpeprocenten var 50%, og herefter bestod Bent den praktiske del, hvor der ligeledes dumpede 50%. Det vil sige, at det kun var hver fjerde, der gennemførte og bestod uddannelsen til kloakmester.

Efter tiden ved Sejer Nielsen arbejdede Bent 2 år på Trøstrup Teglværk, hvor han stablede sten. I forlængelse af tiden på Trøstrup Teglværk arbejdede Bent i 5-6 år som svejser på Vølund, hvor han ophørte arbejdet der i 1982.

Inga gik efter folkeskolen på handelsskole i Skjern, hvor hun bestod den 1-årige handelseksamen. Var herefter ca. ½ år ved Bugge Blomster i Videbæk og efterfølgende et par steder, hvor hun var ung pige i huset, inden hun mødte Bent. Inga er oplært af Bent i forhold til de forskellige ting på planteskolen, og Inga står meget i ekspeditionen og klarer bogføringen, mens Bent er den der udregner tilbud, og har den store viden på alle tingene der hører med, når man har planteskole.

FIGUR 34:INGA OG BENT PEDERSEN

Planteskolens blomster og træer, og hvad der ellers hører med når man driver planteskole.

Planteskolen i Herborg har tidligere selv planteformeret ca. 90%, og har især specialiseret sig i stedsegrønne planter, pryde buske, træer af forskellige arter og tidligere okuleret roser, og da de okulerede flest roser, var der tale om produktion på ca. 50.000 stk. om året. Planteskolen har ikke specialiseret sig i frøbaserede planter.

I forhold til miljøkrav, er der også tale om hårde miljøkrav, når man driver planteskole. Det gælder eksempelvis i forhold til uanmeldte kontroller fra miljø- og fødevarestyrelsen, told og skat og plantetilsynet. Der skal også bruges en masse tid på sikkerhedsblade i forhold til, hvad man sælger i butikken. I forhold til kemi og gødning, er der tale om bestemmelser både i forhold til EU og national.

Herborg Planteskole har en faglært planteskolegartner ansat samt en deltidsansat medhjælper, der har flest timer i sommerhalvåret. De ansatte medarbejdere passer planteskolen, når Inga og Bent har ferie.

Arbejdsdagene er der tale om mange timer hver dag, hvor de ca. arbejder fra 7-20, søndag noget mindre nu. Bent oplyser, at de har et sted mellem 4.500 og 5.000 ekspeditioner om året, og i forhold til anlægsgartnere og kirker har de ca. 1.000 ekspeditioner om året.

Frivillig i foreninger og bestyrelser

I forhold til foreningsarbejde og fritidsinteresser har Bent været formand for sogneforeningen i Herborg i 2 år i firserne. Har endvidere været i bestyrelsen for familielandbrug i Ringkøbing Amt og været i bestyrelsen for jysk husmandsforening inden for havebrug.

Inga har dyrket gymnastik i Herborg i mange år, men ophørte med det for 2 år siden. Folkedans har Inga og Bent dyrket i mange år.

Planteskolen er nu sat til salg, og hvad Inga og Bent vil når planteskolen er solgt ved de ikke helt endnu.

Ovennævnte om Herborg Planteskole er baseret på interview med Inga og Bent den 16. januar 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Elsebeth Bendtsen og frisørmester Leif Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg

Elsebeth er født i Hovborg hvor hun er næstældste i søskendeflok på 4 bestående af Niels Arne, Elsebeth, Mary og Britta, og alle 4 søskende lever stadig. Elsebeth gik også i skole i Hovborg.

Leif er født i Holsted, og han var den yngste af søskendeflok på 7 bestående af Søren, Laurids, Sigrid, Laura, Anne Sofie, Henry og Leif. Henry lever endnu, og han er 93 år. Leif gik også i skole i Holsted.

Flyt til Herborg.

Leif kom til Herborg den 1. december 1956, hvor han af Arne Niim købte 1. etage på Møllevej 4 til et beløb på 7.900 kr. inclusive inventar. Elsebeth kom til

Herborg den 18. marts 1957, og de boede på Møllevej i 5 år, inden de flyttede til Finderupvej 7 i 1962. Jeg skribent Ole boede ca. 6½ år på mejeriet, hvor vi boede lige over for familien Bendtsen.

De har sammen sønnerne Lars, der bor i Nr. Sundby og Finn der bor i Herborg.

Beskæftigelse

I forlængelse af folkeskolen stod Elsebeth i forretning, mens Leif var i lære som frisør. De mødte hinanden til et balfalder på Hovborg Kro.

Som unge arbejdede Elsebeth og Leif i Sverige, hvor Elsebeth arbejdede i restaurationsbranchen, og Leif arbejdede som frisør.,

Leif kom til Herborg den 1. december 1956, hvor han af Arne Niim købte 1. etage på Møllevej 4 til et beløb på 7.900 kr. inclusive inventar. Elsebeth kom til

Herborg den 18. marts 1957, og de boede på Møllevej i 5 år, inden de flyttede til Finderupvej 7 i 1962. Jeg skribent Ole boede ca. 6½ år på mejeriet, hvor vi boede lige over for familien Bendtsen.

Leif havde frisørsalon på Finderupvej i ca. 40 år, og vi forfattere Niels og Ole blev klippet hos Leif indtil vi flyttede hjemmefra. Vi havde altid en god stemning der, og fik blandt andet snakket en masse fodbold. Da vi skulle klippes til vores konfirmationer, var det også Leif der stod for klipningen, og prisen var denne dag, husker vi forfattere Niels og Ole på 0 kroner, så det var en utrolig flot gestus af Leif.

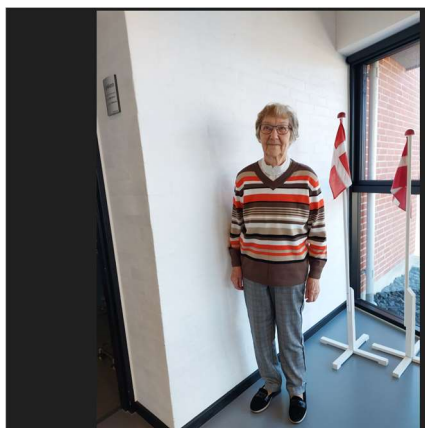

FIGUR 35:FRISØRMESTER LEIF BENDTSEN OG SØNNEN FINN

Elsebeth hjalp til i forretningen med hårvask og permanent.

Mens Elsebeth var på arbejdsmarkedet (er nu 87 år) arbejdede hun i forretningen hos købmand Mølhede hver formiddag i 3 år, og også senere efter at de fik sønnen Lars. Elsebeth arbejdede også i mælkeudsalget på mejeriet, som afløser ved købmand Jytte Hansen og i en periode herefter passede hun 2 børn, som hun passede i Elsebeths og Leifs hjem.

Efter at købmand Mølhede og købmand Jytte Hansen lukkede deres forretninger, arbejdede Elsebeth 13 år i hjemmeplejen ved Videbæk Kommune.

FIGUR 36:ELSEBETH BENDTSEN

Jydske Vestkysten

Sideløbende med at Leif drev frisørsalonen, skrev han for Jydske Vestkysten på deltid. Efter at Leif lukkede salonen, var han fuldtidsansat i en årrække på Jydske Vestkystens kontor i Skjern og Tarm, hvor han geografisk dækkede et temmelig stort område. Skrev om sport + politik men også en del andre emner.

Fotografering

Leif fotograferede meget, og jeg skribent Ole fik en gang, jeg blev klippet hos Leif foræret et rigtig godt billede fra en fodboldkamp, som jeg deltog i på Videbæk Stadion. Leif havde mørkekammer i kælderen i deres bolig på Finderupvej. Leif udførte ligeledes meget flot træarbejde i kælderen, husker jeg skribent Ole (Leif havde en kreativ åre, som Elsebeth udtrykker det).

Fritiden

Fritiden gennem årene kan blandt andet nævnes, at mens de boede på Møllevej instruerede Leif til dilettant, og han var på kurser herom på Sjælland.

Leif har været i Borgerforeningens bestyrelse samt en årrække i Herborg Vandforsyning (tidligere Herborg Vandværk).

Idrætten i Herborg ydede Leif en meget stor indsats for som leder, og jeg skribent Ole havde i flere år Leif til aften gymnastik, han dømte meget ofte hjemmekampene for os, når vi spillede fodbold, og var også træner i slutningen af en sæson for os som lilleputter. FIF 66 mener jeg Ole også, at Leif var holdleder for et temmelig godt serie 5 hold.

FIGUR 37: SØNNEN LARS BENDTSEN

Elsebeth har i fritiden blandt andet spillet 4 år på klaver til gymnastik i Herborg, og hun har strikket tøj til Røde Kors i 25 år.

Elsebeth er hver tirsdag i strikkeklubben i Kuben ved Herborg Skole sammen med andre af Herborgs borgere.

Diamantbryllup

Elsebeth og Leif blev gift i Hovborg Kirke den 16. marts 1957, og fejrede diamantbryllup (60 år) den 16. marts 2017, hvor dagen blev fejret på Westergaards Hotel i Videbæk.

Leif døde senere i 2017 – 83 år gammel.

Interview foretaget hos Elsebeth og sønnen Finn Bendtsen, den 16. januar 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Autoværksted, Finderupvej 15, Herborg ved Olga og Ole Thomsen

Ole Thomsen er født i Holsted, og er nummer 2 i en søskendeflok på 4. Søskende var storesøster Anne Marie og lillesøstre Hanne Thea og Esther. Olga er født i Oddense på Salling, og hun er den ældste i en søskendeflok på 4. Ud over Olga var der lillebror Offer, lillesøster Maren (gift med vognmand Ole Pedersen, der havde vognmandsforretning i Herborg) og lillebror Viggo.

Servicestationen

Servicestationen i Herborg blev opført i 1963/64 af Sigfred Pedersen, Herborg. Der var benzinstandere, og det blev til Shell Benzin, der blev solgt fra servicestationen.

FIGUR 38: SERVICESTATIONEN I 1966 - BILEN ER SIGFRED PEDERSENS OG TRAKTOREN ER STRANDBYGÅRD JESPERSENS

Olga og Ole Thomsen flyttede 15. september 1965 fra Brørup til Herborg, og forpagtede Herborg Autoværksted i 5 år af Sigfred Pedersen fra 15. september 1965-14. september 1970, hvorefter Ole og Olga købte autoværkstedet af Sigfred.

I begyndelsen reparerede værkstedet traktorer og personbiler, men som årene gik, så specialiserede værkstedet sig i at udføre service i forhold til lastbiler, og i de sidste år udførte værkstedet service på alle Arinco lastbiler.

Ole stod for værkstedet og Olga klarede kontorarbejdet. Ud over Ole var Ejvind Mouridsen ansat på værkstedet, og Ejvind var ansat i 30 år. Ejvind var en utrolig dygtig mekaniker, og var en meget vellidt person, da han havde et fantastisk godt humør.

I løbet af de 30 år havde Herborg Autoværksted 12 lærlinge.

FIGUR 39: OLGA OG OLE THOMSEN

Benzinstandere i Herborg

På et tidspunkt var der 3 steder i Herborg hvor man kunne købe benzin, og ud over Shell på Herborg Autoværksted så var det Gulf ved Poul Viftrup Andersen, og UnoX ved købmand Mølhede. UnoX salget overtog Herborg Autoværksted efter købmand Mølhede.

Salg af autoværkstedet

Den 15. december 1995 solgte Ole og Olga firmaet til en medarbejder, men efter en tid lukkede firmaet.

Børn og børnebørn

Olga og Ole har 3 børn. Sønnen Ove bor hjemme ved mor Olga, Christian bor i Ølstykke og Susanne bor i Risskov.

Hvor har familien boet i Herborg

I Herborg boede Olga og Ole + de 2 sønner på adressen Finderupvej 10, Herborg, de første 3 måneder efter tilflytningen, herefter på adressen Møllevej 4, Herborg fra 15. december 1965 til 1. april 1972 og i den periode fik de datteren Susanne. Den 1. april 1972 flyttede de alle 5 ind i nyt hus ved siden af Autoværkstedet på adressen Finderupvej 15.

Huset ved siden af autoværkstedet ejes i dag af Niels Kr. Keseler.

Efter at have solgt firmaet samt hus ved siden af værkstedet flyttede Olga og Ole i nyopført hus i 1996 på Brinken 1, Herborg, hvor Olga der nu er 85 år og bliver 86 år den 12. august 2023 og sønnen Ove bor der også.

FIGUR 40: OLGA THOMSEN OG SØNNEN OVE

Fritiden

Ole var kasserer i Centralforeningen for autoreparatører i Danmark (CAD).

Han var i nogle år med til aftengymnastik i Herborg.

Olga er hver tirsdag i Kuben i Herborg sammen med andre af Herborgs lidt ældre borgere, og tiden går her med strikning og hygge.

Hun står i butik i Kirkens Korshærs butik i Videbæk 1 gang om ugen.

Tidligere har Olga også spillet dilettant sammen med blandt andet Gjøde Carlsen.

Familien havde i 15 år gravhunden Vaks, som de fik hjemme fra mine forældre (Ingeborg og Holger Dalgaard).

Ole Thomsen døde i 2006, og han blev 73 år.

Ovennævnte artikel er skrevet ud fra interview med Olga Thomsen og Ove Thomsen den 5. december 2022 samt 15. maj 2023.

/Ole Stræde Dalgaard.

Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12

Erik Windfeldt Pedersen ejede fra 1962 til starten af halvfjerdserne Herborg Korn og Foderstof. Han var gift med Else og sammen fik de sønnerne Bo i 1965 og Stig i 1962.

Stig er gift med Betina, og de har børnene Christoffer født i 1989 og Signe født i 1993.
Bo er gift med Lene, og de har sønnen Victor født i 1998.

I 1966 blev Eskild Pedersen forretningsfører i firmaet.

Firmaet forestod køb og salg af korn og foderstoffer, og de kunne blande forskellige foderblandinger. Sækkene med foderblandinger som blev kørt ud til landmændene, var blandt andet til kreaturer og høns, og der var tale om 100 kg sække.

Sønnen Stig anslår, at de var 2-4 ansatte og Stig mindes hans far omtale medarbejder, der hed Evald.

Skodborg

Windfeldt som vi i daglig tale kaldte ham, og den øvrige del af familien flyttede 1. februar 1966 til Skodborg (var stadig ejer af Herborg Korn og Foderstof), hvor han blev direktør i Skodborg Korn og Foderstof Forretning A/S. I tidsrummet fra 1913 til han døde i sommeren 1965 blev firmaet bestyret af Andreas Hollensen, der er oldefar til Stig Windfeldt.

Erik Windfeldt købte senere firmaet i Skodborg af hans svigerfar og deres svoger, og havde firmaet til 1975 hvor KFK købte firmaet. Windfeldt fortsatte med at arbejde i firmaet i nogle få år.

I 1975 blev efternavnet ændret til Windfeld uden t og Pedersen blev heller ikke brugt.

I årene fra 1978-2010 havde Windfeld firma, hvor de fremstillede og solgte hjemmebryg (vin og øl).

Windfeld døde i marts 2012 og blev 81 år. Hustruen Else er på demens plejehjem, og hun er 87 år.

Sjove historier

Stig fortæller, at nogle få dage før de skulle flytte til Skodborg, fangede han en mus, som han havde i en papkasse. Han spurgte om den måtte komme med til Skodborg, og det måtte den ikke, hvorefter Stig stillede kassen ind under sædet i bilen den dag de skulle flytte

(den bed hul i kassen, og var væk da de kom til Skodborg).

Stig fortæller endvidere, at hans far sov middagslur hver dag fra 1960-2012 (han var kun 29 år da han startede), det foregik på divanen på kontoret, og nogle gange med Stig liggende ovenpå.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview 15. januar 2023 med Erik Windfelds søn Stig Windfeld

Herborg Brugsforening, Møllevej 2, Herborg

Herborg Brugsforening startede i 1937, og Kristen Mørch Gundesen og hustru Oda Eva Henrikke Gundesen (født Johansen) blev ansat fra foreningens start, og de var der i alle de år Herborg Brugsforening eksisterede. De flyttede til Herborg samme år.

Der blev afholdt indvielsesfest i Herborg Forsamlingshus. Forinden var der mulighed for at tage lokalerne og forretningen i øjesyn. Gårdejer Mads Peder Thomsen var Herborg Brugsforenings første formand

Gundesen som vi altid kaldte ham er født i Henne by ved Henne Strand, hvor han havde en ældre søster og en tvillingsøster. Han gik i den lokale skole. Han var søn af Søren Gundesen, som stammede fra Henne-egnen og Laura Mørch, som stammede fra Fly ved Skive.

Oda er født i Oksbøl, og hun var den yngste i en søskendeflok på 9. Hun gik i Oksbøl skole og var datter af skræddermester Hans Bertelsen Johansen og Marie Sillesen, som begge var fra egnen omkring Janderup-Oksbøl.

FIGUR 41: HERBORG BRUGSFORENING

Oda og Kristen Gundesens børn og børnebørn

Ægteparret fik 4 børn, og ældst er Gunhild der har 1 datter og 2 børnebørn (piger). Derefter kommer Birte, der har 1 søn og 1 datter samt 4 børnebørn (3 piger og 1 dreng). Derefter Hans Kristen, der har 1 søn og 1 datter samt 1 barnebarn (1 dreng), og Dorte, der har 2 døtre samt 5 børnebørn (1 pige og 4 drenge). Alle 4 børn bor i Københavns området med ægtefælle samt børn og børnebørn i nærheden.

Beskæftigelse

Gundesen var efter skolegangen lærling i Henne Brugsforening. Senere blev han ansat som kommis samme sted og efter et år på Andels skolen i Middelfart, blev han ansat om 1. kommis i Borris Brugsforening, inden han i 1937 blev brugsuddeler i Herborg.

I alle årene, hvor Gundesen var uddeler, havde de lærlinge. Datteren Gunhild husker fra sin barndom navne som Vagn Lauridsen og Vagn Hansen. Senere blev Gunhild selv lærling sammen med Anders Faartoft. Efter de to, var der altid 2 lærlinge, en mand og en kvinde, og datter Gunhild husker, at Inga Gammelgaard, Birte Iversen og Gerhard Kamp var ansat.

Brugsforeningen havde en foderstofafdeling samt modtog æg, som hver uge blev kørt til Esbjerg. Derudover solgte de også garn og stoffer samt forskelligt køkkenudstyr. Vi skribenter Ole og Niels kan huske, at hver gang vi handlede ind, så blev det skrevet i en bog, hvor vi betalte en gang om ugen.

Oda var efter skolegang ansat i huset hos forskellige familier rundt om i Danmark. Efter de kom til Herborg, hvor Gundersen blev uddeler, var hun hjemmegående husmor indtil de sidste 2-3 år, hvor hun blev medhjælper i brugsforeningen, inden den lukkede.

FIGUR 42: UKENDT MAND, KRISTEN GUNDESEN, ODA GUNDERSEN OG DATTER GUNHILD

Brugsen lukkede i 1970, hvor de 3 ældste børn var flyttet til København. Dorte der boede hjemme, og som var den yngste, var på vej til at blive elev på Laborantskolen i Aabenraa. Ved ophørsudsalget stod blandt andet Elsebeth Bendtsen fra Finderupvej 7 i butikken.

Efterfølgende flyttede Gundersen og hustru til Lem, hvor Gundersen fik en stilling som bogholder. Senere gik han over til at være selvstændig regnskabsfører for flere mindre firmaer.

Fritidsinteresser

I Herborg var der en tennisbane, som lå i et lille skovområde "Lunden" langs med banen mod Skjern, og både brugsuddeler og frue spillede dengang tennis, men det ebbede vist ud i løbet af 40'erne. Læsning af bøger var også en del af Gundersens fritidsinteresser.

Dorte Gundersen fortæller, at i midt 60'erne blev der arrangeret traveture rundt i by og omegn. Man kaldte det "algang". Det foregik mest om sommeren og om aftenen. Gundersen deltog gerne i disse ture.

Oda's store fritidsinteresse bestod mest i håndarbejde i alle retninger. Efter flytning til Lem, blev hun meget optaget af keramik, og hun fremstillede mange dejlige keramiske ting såsom skåle, fade, lamper og juletræsdynt, som familien stadig har stor fornøjelse af.

Bestyrelser

Gundersen var i mange år (1948-1968) formand for Herborg Vandværk, hvor han var med til at starte vandværket op. Han var i bestyrelsen for Sygekassen Videbæk-Herborg.

Herborg Ungdoms- og Foredragsforening var Gundesens også medlem af.

Oda var ikke i bestyrelser.

Initiativtagere til opstart af brugsen i Herborg

Jeg skribent Ole har ladet mig fortælle, at gårdejer Mads Peder Thomsen, gårdejer Aage Jespersen og gårdejer Jens Jørgensen var nogen af de folk der tog initiativ til at oprette en brugsforening.

Oprindelig har jeg skribent Ole fået fortalt, at der var nogen der havde planer om, at brugsen skulle være placeret, der hvor Finderupvej 10 er, men det blev på Møllevej 2.

Den første bestyrelse i Herborg Brugsforening bestod af Mads Peder Thomsen, Otto Knudsen, Chr. Andersen, Jesper Jørgensen og Simon Kristensen.

Der var fra starten 94 medlemmer af Herborg Brugsforening.

Lille uddrag fra vedtægter for Herborg Brugsforening

I vedtægternes § 3 står der blandt andet, at foreningens formål er ved indkøb for fælles regning på de fordelagtigst mulige vilkår, at skaffe sine medlemmer gode og uforfalskede varer.

Formænd i Herborg Brugsforening

Mads Peder Thomsen var formand i de første 25 år, og de øvrige formænd gennem tiden var Verner Høher Thomsen (søn af Mads Peder Thomsen), Margrethe Jespersen og skoleleder Peder Just Pedersen, som var den sidste formand i Herborg Brugsforening.

Generalforsamlingen omkring lukningen

Ved Generalforsamlingen den 12. maj 1970, hvor murermester Søren Jacobsen var dirigent var der 34 der stemte for opløsning af Herborg Brugsforening og 7 der stemte mod.

Børnene i Herborg

Datteren Gunhild fortæller, at børnene i Herborg løb meget rundt og legede i byen. Både drenge og piger. Dengang var Herborg en stationsby. Toget, som kørte mellem Skjern og Videbæk kom flere gange om dagen, både persontog der ophørte i 1955 og godstog, der ophørte i 1981.

Pigegarde i Herborg

Dorte Gundersen fortæller, at Tove Dahl, som boede i det lille hus over for mejeriet, oprettede en pigegarde. Der blev syet dragter af crepepapir, og de marcherede rundt i byen ved festlige lejligheder. Det var i 60'erne.

FIGUR 43: ODA OG KRISTEN GUNDESEN PÅ DERES SØLVBRYLUPSDAG

Sjove historier

Datteren Gunhild fortæller, at en dag løb de alle, både drenge og piger og legede oppe ved stationspladsen. Godstoget holdt på stationen og var ved at aflæsse og pålæsse. En af drengene, Peter Bent, havde en kuglefløjte, som lød ligesom fløjten, som konduktøren brugte ved togafgang.

De andre drenge der var tilstede sagde til Peter Bent, at han skulle prøve at fløjte, men pigerne sagde, nej det må du ikke Peter Bent, tænk hvis toget det kører. Peter Bent kunne alligevel ikke nære sig, det skulle prøves. Og lige så stille satte toget sig i gang, og alle børn forsvandt som dug for solen.

Et par dage efter hørte Gunhild at genboen smed Niels Urup og hendes far Gundersen talte sammen i butikken om, at godstoget var kørt uden at få al godset med, og heller ikke konduktøren kom med. Gunhild listede lige så stille ud af butikken, men nåede dog at se, at både hendes far og Niels Urup begge havde et smil om munden. Det var jo ikke så ofte, der skete noget i Herborg.

Kristen Mørch Gundersen døde i 1978 og han blev 68 år. Oda Eva Henrikke Johansen døde i 2004, og hun blev 95 år.

Vognmand Svend Jensen

I 1970 startede Svend Jensen en vognmandsforretning på adressen Skolevej 9 i Herborg. Han havde overtaget vognmandsforretningen efter Brødrene Nielsen i Videbæk.

Familie

Svend Jensen stammede fra Fiskbæk og var gift med Inger Jensen. De havde 3 børn, nemlig Margit, Jens Ole og Gert.

Svend Jensens far, Jens Chr. Jensen, boede også på adressen Skolevej 9 og det gjorde han da han kun havde et ben og derfor havde et træben. Inden da arbejdede han på Fiskbæk Briketfabrik. Jens Chr. Jensen døde allerede som 65-årig i 1969. Jens Chr. Jensens hustru, Nanna var død allerede i 1945 kun 37 år gammel.

Vognmandsforretningen

Svend Jensen kørte med dyr – mandage, torsdage og fredage var det grise han kørte. Tirsdage og onsdage var det kreaturer han kørte til sammenstald i Skjern og Herning. Tirsdage var det Herning og onsdage var det Skjern.

Svend Jensen fik bygget en stor garage på adressen Skolevej 9 da han startede forretningen – og man kunne altid se, at det var nye lastbiler han kørte i.

I vognmandsforretningen var der ud over Svend Jensen en medhjælper ved navn Jens Christian Larsen som kom fra Videbæk.

FIGUR 44:SVEND JENSEN FORAN SIN LASTBIL

Hustruen

Hustruen Inger hjalp også med i virksomheden. Hun lavede regnskaber, passede telefonen og lavede leveringssedlerne på de dyr der blev kørt med.

Da Svend Jensen igen ønskede at blive lønmodtager solgte han forretningen til Leo Thomsen der boede i Egeris medens Svend selv begyndte at arbejde for Egon Lauersen der boede i Trolldhede.

Som tidligere nævnt var Svend Jensen fra Fiskbæk og han gik i Nr. Vium skole i 7 år. Inger Jensen stammede fra Tinnet Krat som ligger ved Skjern åens og Gudenåens udspring. Der gik hun i en lille skole med 7 års skolegang. Den lille Inger måtte de første 3 år i skole gå hele 7 kilometer frem og tilbage for at komme frem.

FIGUR 45: INGER OG SVEND JENSEN VED DERES SØLBRYLLUP I 1984

Det var dog ikke "kun" arbejdet med virksomheden og husførelsen Inger lavede. I 1977 startede hun som hjemmehjælper – og det fortsatte hun med indtil hun blev 71 år!

Naboen

Jeg, Niels, som var nabo til Inger og Svend husker, at det altid var rart at komme på besøg hos dem. Ret ofte i 1960'erne kom jeg i Inger og Svends hjem – og jeg nød, at lytte til den musik Inger spillede. Især "Lille fregnede Louise" med Johnny Reimar var et hit hos mig – og Inger spillede den altid når jeg spurgte. Ofte var det både min legekammerat Aksel fra Skolevej 10 og jeg der kom på besøg hos Inger og Svend – og det hyggede vi os gevaldig med.

Børnene

Som tidligere nævnt fik Inger og Svend Jensen tre børn – og de bor i dag ikke så langt fra deres barndomshjem.

Margit bor i Skjern og hun er i dag 64 år, Jens Ole bor i Sædding ved Rækker Mølle og han er 62 år og Gert som er 58 år bor i Videbæk.

Inger Jensen er i dag 85 år og bor i Videbæk.

Købmand Thomas Andersen Knudsen og Magny Hansine Knudsen, Genforeningsvej 12, Herborg

Thomas A. Knudsen (i daglig tale kaldte vi ham Knudsen) er født som den ældste i en søskendeflok på 4 i 1908 i Brøns, og han gik i skole i Brøns og fortsatte på realskolen i Skærbæk. Han var søn af postbud Anders Knudsen og Maren Larsine Knudsen, født Jensen, og de er begge fra Brøns. Anders Knudsen var under 1. verdenskrig indkaldt af den tyske militærmagt, og han mistede sit ene ben under kamp.

Magny Hansine Knudsen, født Jensen, er født som nummer 3 i en søskendeflok på 7 i 1914 i Øse ved Varde, og hun gik i skole i Øse. Hun er datter af Ane Magdalene Jensen, født Pedersen fra Haneklink, Øse og Jens Christian Johnsen Jensen, der stammer fra Hinum ved Grindsted.

Børn

Magny og Thomas har 5 børn. Det er tvillingerne Anders Christian og Jens Christian bosat i henholdsvis Skive og Ulfborg. Begge er døde.

Hans Christian (kaldet Haise), bosat i Vancouver i Canada. Er død.

Sonja Magdalene gift Jensen, og bosat i Viborg. Blev gift i 1968 i Give med Jens Erik Nørskov Jensen, og flyttede i 1977 til Skjern. Derefter flyttede de i 2017 til Viborg.

Kurt Knudsen bosat i Hurup. Er død.

Anders Christian og Lis fik en pige, Marianne.

Jens Christian og Ingelise fik 2 børn, Helle og Kent. Kent var som 20-årig på vej hjem fra en fest, hvor han desværre, i mørke, gik i den forkerte side af vejen, og blev kørt ned bagfra, og mistede livet.

Hans, kaldet Haise, blev gift i Canada, og fik 2 drenge, Kurt og Chris.

Kurt og Minna fik 2 drenge, Brian og Martin.

Sonja og Jens Erik har 3 børn, Torben, Henrik og Anette.

FIGUR 46: BAGERST TV ANDERS CHRISTIAN, BAGERST TH JENS CHRISTIAN, I MIDTEN HANS CHRISTIAN, DATTEREN SONJA OG KURT, DEN MINDSTE. MAGNY OG THOMAS A. KNUDSEN

Beskæftigelser

Magny er uddannet husassistent på Lunde Hotel, og efterfølgende har hun arbejdet som husassistent på Treklover mejeri, Ringkøbing.

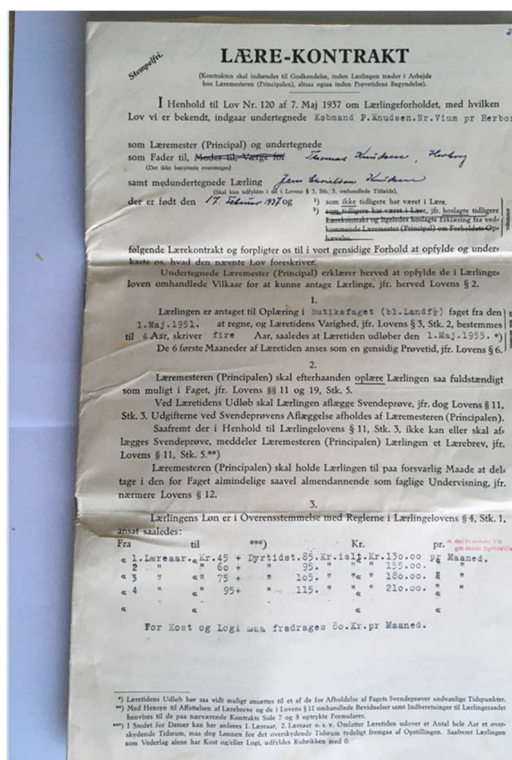
Thomas kom efter skoletiden i lære som købmand i Øse Brugs, hvor han efter endt uddannelse arbejdede som kommis.

I 1936 købte Thomas og Magny en købmandsbutik i Nøraa ved Bramminge, som de drev indtil de i 1947 købte købmandsforretningen i Herborg på Genforeningsvej 12. Det var Magny, der drev forretningen i Herborg, og Thomas havde et kontorjob i Tarm, før han begyndte på slagteriet i Skjern, hvor han var i 22 år. Datteren Sonja fik læreplads hos Søgaard i Skjern og gik på Handelsskole i Skjern, og i den periode

arbejdede hendes far på Slagteriet i Skjern, og de tog begge bussen på arbejde. Sonja flyttede til Herning som 20-årig. Thomas arbejdede også en tid som bogholder på Herning Svineslagteri, og i den periode kørte han sammen med Sigfred Pedersen, der arbejdede hos Gjørret, og Klaus Nielsen var også med i bilen. Magny og Thomas passede en overgang posthuset i Herborg. Magny passede købmandsbutikken alle dage, og kan betegnes som daglig leder. Der var ingen ansatte. Datteren Sonja oplyser, at børnene havde et dagligt job med rengøring af forretningen samt med opfyldning af varer.

Hvad kunne man blandt andet købe hos Magny og Thomas

Ud over de almindelige dagligvarer kunne man blandt andet købe linolie, fernis og olierevne farver. Levering af sprit og petroleum var også en del af forretningens virke. Indlevering af tips og salg af julehæfter og julebøger klarede man også. I begyndelsen blev der solgt træsko.

FIGUR 47: SÅDAN SÅ EN LÆRE-KONTRAKT UD I 1951

Hvornår lukkede forretningen

På grund af Thomas Knudsens sygdom lukkede forretningen i 1975. Kurt var den yngste af børnene, og han var 27 år, da forretningen lukkede, og børnene oplevede ifølge datteren Sonja ikke lukningen som noget specielt.

Thomas døde 3. februar 1977 på Herning Sygehus efter længere tids kræftsygdom.

Magny var blevet pensionist, og hun blev i Herborg til 1978, hvor hun flyttede til Skjern, for at bo et sted med offentlig transportmulighed, samt på grund af at datteren Sonja og ægtefælle Jens Erik var flyttet til Skjern året før.

Fritidsinteresser

Efter flytningen til Skjern havde Magny en del frivilligt arbejde i menighedshuset og i Kirkens Korshærs genbrugsbutik.

Magny interesserede sig meget for syning, hvilket de 4 børn nød godt af og samtidig tjente hun lidt ved at sy for en forretning i Videbæk.

Thomas var lystfisker fra barnsben i Brøns, hvor han boede op til en å. Han gik meget op i sport, både lokalt og på landsplan. Desuden spillede han skak.

Han varetog en overgang indsamlingen til Julens Glæde i Herborg.

Sønnen Kurt var en af landets bedste junior cykelryttere (rigtig flot Kurt), og han kørte for Herning Cykelklub, hvor han som rytter kørte med de store navne i Herning, og denne interesse gav mange kørselsopgaver for familien, som på den måde havde mange weekendudflugter rundt i Danmark.

Foreninger og bestyrelser

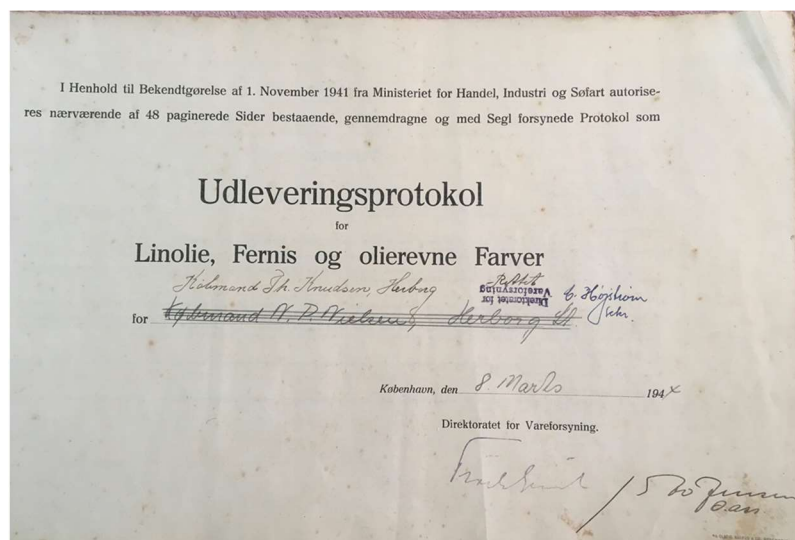
Thomas deltog meget i foreningslivet i Herborg, og han har også været med i bestyrelser, blandt andet i Herborg Vandværk.

Historisk om forretningen

Datteren Sonja har en udleveringsprotokol for Linolie, Fernis og olierevne farver fra 8. marts 1944 til købmand Niels Peder Nielsen, som var den købmand som Thomas A. Knudsen overtog butikken fra i 1947. Niels Peder Nielsens søn Frederik mener, at Knudsens overtagelse af købmandsforretningen skyldtes, at Niels Peder Nielsen i slutningen af 1946 kom på sygehuset, og derfor ikke kunne passe forretningen længere. I 1947 overtog Knudsens forretningen – samme år som Niels Peder Nielsens hustrus hus på Genvej 4 blev bygget.

Træskoproduktion og salg af cykler og benzin var også en del af det Niels Peder solgte fra forretningen. Om Købmand Knudsen fortsatte med det en tid derefter er uvis.

Inventaret i forretningen var det samme som dengang de overtog det efter Niels Peder Nielsen i 1947 (rigtig hyggelig).

FIGUR 48: UDLEVERINGSPROTOKOL FOR LINOLIE, FERNIS OG OLIEREVNE FARVER

Hvad fik Knudsens børn tiden til at gå med, når de ikke var i skole

Gemmeleg ved hjælp af pile lavet i gruset på vejene, der på det tidspunkt ikke var asfalteret.

Rulleskøjteløb til den store guldmedalje.

Sønnen Kurt var meget aktiv med at hjælpe landmænd efter skoletid.

Familien var samlet på fisketur med madpakker.

Weekendture med Kurts interesse for cykelløb.

Datteren Sonja havde selv en del job som barnepige og hjalp til i Anna og Viggo Madsens slagterforretning, der lå lige ved siden af Købmand Knudsen. Senere blev hun "golfveninde" med datteren Edith i Dejbjerg Golf Klub.

Udlejningsbil

Tvillingerne Jens Christian og Anders Christian havde som 19-årige en Volvo som udlejningsbil.

FIGUR 49: JENS CHRISTIAN STÅR HER VED UDLEJNINGSBILEN. 46 I NUMMERPLADEN VISER, AT DET VAR EN UDLEJNINGSBIL

Sjove historier

Mælkekuske og efterladenskaber.

Når mælkekuskene kom efter varer hos Købmand Knudsen, havde børnene meget fornøjelse af at give hestene rugbrød. Mindre fornøjeligt var det, hvis der var nogle efterladenskaber, som skulle om i haven. Fisketur.

Familien var på fisketur i bækken, og Sonja trak en ål op, og løb skrækslagen væk, men glemte en ting, nemlig at slippe fiskestangen, så ålen forfulgte hende.

Maling af gavlen.

Sønnen Kurt og svigersønnen Jens Erik skulle male huset på Genforeningsvej 12, og det der skulle ske, er nærmest forbudt for børn, men nu fortæller vi det alligevel.

Da gavlen på købmand Knudsens ejendom mod øst skulle males, skaffede Kurt en hestevogn, som blev placeret i indkørslen. Herpå blev sat nogle trækasser, hvorpå der blev rejst en stige op af gavlen. En pensel blev bundet på et kasteskaft, hvorefter spidsen af gavlen kunne males.

Maling af karnappen blev klaret ved, at de kravlede op og bandt et reb om skorstenen og derefter om livet, hvorefter karnappens sider kunne males.

Det gik heldigvis godt.

Svigersønnen på besøg

Da den senere svigersøn Jens Erik, første gang skulle besøge købmanden i Herborg, orienterede han sig på et kort om turen fra Give til Herborg. Fik ikke kortet med i bilen, og kørte en forkert vej i Trolldhede. Ved ankomst til Herborg gik han ind til købmanden, der venligt spurgte, hvad skulle det være. Jens Eriks svar var, at han skulle besøge hans datter. Det mente købmanden ikke, og spurgte efter pigens navn. Sonja sagde Jerik og købmanden meddelte, at Jens Erik var kommet i den forkerte forretning, og viste ham vej.

Købmanden var Mølhede. En del forsinket ankom svigersønnen til købmand Knudsen, hvor tvillingerne i mellemtiden havde drillet deres søster med, at hun nok ikke fik besøg.

Blev budt til bords, hvor der var sveskegrød på menuen. Jens Erik kunne ikke lide sveskegrød. 14 dage senere kom Sonja på besøg hos Jens Eriks mor, og på menuen var der abrikosgrød, som Sonja ikke kunne lide.

58 år efter bor de stadig sammen.

Primus og tændstikker

Haise stod ved køkkenbordet og legede med en primus, og skulle prøve at hælde sprit på. Og uden at det blev bemærket, så løb en del ved siden af, og blev stoppet af kanten på bordet, hvor Sonja sad med armene ind over. En tændstik blev tændt med det resultat, at der gik ild i spritten og dermed blev Sonjas arm forbrændt.

Heldigvis blev de hjulpet af lederen i huset.

Thomas Andersen Knudsen døde i 1977, og han blev 68 år. Magny Hansine Knudsen døde i 2003, og hun blev 89 år. Begge er begravet i Skjern.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med datteren Sonja Nørskov den 4. juni 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Købmand Tom Jensen, Møllevej 2, Herborg

Efter at brugsen ophørte i Herborg, købte Tom Jensen og hans ægtefælle bygningerne, og drev forretningen videre som SK-marked. Han drev forretningen sammen med hustruen Anette i tidsrummet 1970 til 1971. De fik datteren Lisette, mens de boede i Herborg.

Tom kom fra Blåhøj. Anette ved undertegnede Ole ikke, hvor hun kom fra.

Forretningen

Forretningen havde almindelige købmandsvarer som vi skribenter Niels og Ole husker det. Jørgen Central som vi kaldte ham fra Finderupvej 20, hjalp af og til hos Anette og Tom.

Jørgen Central fortæller, at de også bragte varer ud, han fik den lidt specielle oplevelse at transportere varer ud på en longjohn, blandt andet gasflasker og diverse på denne noget særlige cykel, og den skal man lige vænne sig til, balancen er meget anderledes end en almindelig cykel oplyser Jørgen.

FIGUR 50: TOM JENSENS BUTIK

Boksning

Tom havde før tiden i Herborg været bokser på amatørplan. Jeg Ole husker, at vi Torben Bach (søn af Eva og Peder Bach), Møllevej, og jeg nogen gange var på besøg hos Tom, hvor vi boksede lidt for sjov, og vi store knægte, som Torben og jeg var, tabte nogen gange pusten, når vi boksede med Tom, da han lige forstod at ramme os de rigtige steder (det var bare sjovt, at Tom gad bruge tid på det).

Foreningslivet

Selv om det ikke var så lang tid Anette og Tom boede i Herborg, så kan jeg Ole huske Tom for at være en habil fodboldspiller på byens serie 6 hold.

Ovennævnte er ud fra hvad jeg Ole kan huske i forhold til Tom samt oplysninger fra Jytte Hansen, der købte forretningen af Tom Jensen i 1971 samt oplysninger fra Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen Central). /Ole Stræde Dalgaard.

Herborg Brødudsalg, Møllevej 8 ved Elna Lauridsen

Elna Lauridsen stammer fra Fåre ved Bøvling, og hun var nummer 4 i en søskendeflok på 5. Ægtefællen Martin stammer fra Brejning Kirkeby, og han var den ældste i en søskendeflok på 4, hvor han havde 3 småsøstre. Før flytning til Herborg boede Martin i Opsund sammen med sin første hustru Ruth, og sammen fik de sønnerne Peder og Aksel. Ruth døde den 2. november 1960.

FIGUR 51: MARTIN LAURIDSEN MED SØNNERNE PEDER TIL VENSTRE OG AKSEL TIL HØJRE

Historisk om Møllevej 8

Møllevej 8 var ifølge Henry Hansen, Herborg, tilbage i tiden delt op i 2 lejligheder. Chr. Sig Jensen og ægtefællen Kirstine Sig Jensen boede selv i den sydlige ende af huset, Chr. var snedker og havde et værksted i baghuset. I nordenden boede Karen og Niels Christensen "Smut", og han var arbejdsmand og graver ved kirken. Da de fraflyttede lejligheden, blev den ændret til butik og der blev oprettet et brødudsalg, som Kirstine Sig Jensen passede.

Elnas overtagelse af Brødudsalget

Elna overtog i august 1961 Herborg Brødudsalg. Forud for Elnas overtagelse var der også brødudsalg i forretningen der først blev drevet af Kirstine Sig og allersidst i halvtredserne var der også en anden der drev Brødudsalget, og hun hed Gerda, og hun boede sammen med malermester Erik Andersen (de kom fra Randers) der kørte rundt på motorcykel med sidevogn (vist nok en nimbus).

FIGUR 52: ELNA LAURIDSEN, AKSEL LAURIDSEN TV OG PEDER LAURIDSEN TH

Butikken havde i den tid Elna drev forretningen bortset fra tirsdag åben alle ugens dage. Brød og kager blev leveret daglig fra bager Poul Andersen, Videbæk, og ud over brød og kager solgte forretningen Rønbjerg Is samt slik.

Mælkekuskene, mejeriets lukning og økonomisk opsving

Brøddudsalget leverede brød til landområderne via mælkekuskene på mejeriet indtil mejeriet lukkede 1. oktober 1968. Da Herborg Andelsmejeri i de sidste år ikke længere måtte sælge mælk fra mælkeudsalget længere, begyndte Herborg Brøddudsalg at sælge mælk og andre mælkeprodukter, hvilket gav Herborg Brøddudsalg et økonomisk opsving indtil midt i halvfjerdserne.

Posthusets lukning og omsætningsnedgang

Omsætningen gik ned af bakke da posthuset lukkede i Herborg, da folk fra de omkring liggende sogne ikke længere havde brug for at komme til Herborg, når der ikke var et posthus længere.

Lukning

Herborg Brøddudsalg lukkede i 1980/81.

Sønnen Peder

Sønnen Peder er gift med Vaniea, og de bor nu på Møllevej 8, hvor Peder også har boet det meste af hans barndomstid.

Beskæftigelse i øvrigt

Som ung var Elna husbestyrerinde ved en præst i Hellerup i en del år.

Martin, der arbejdede på Briketfabrikken i Fiskbæk og de sidste par år i arbejdslivet ved Videbæk kommune som alt mulig mand, hjalp til i forretningen, når han kunne. Ellers husker sønnen Peder og jeg Ole, at lejlighedsvis hjalp Nora Jensen, Elsebeth Bendtsen, Wanda Klit eller Conny Kjærgaard, til i butikken.

FIGUR 53: ELNA LAURIDSEN PÅ HENDES 80 ÅRS FØDSELS DAG

Sjov historie

Når jeg som barn (Ole) besøgte de 2 sønner Aksel som jeg i klasse med i 7 år på Herborg Skole og Peder fra Herborg Brødudsalg, smagte jeg ret ofte det dejlige brød, de havde, og var Elnas ægtefælle Martin hjemme, så spurgte Martin altid, om jeg ikke ville have et stykke højkage (lagkage), og det sagde jeg (Ole) vist aldrig nej tak til.

Elna Lauridsen døde i 2010 og hun blev 90 år. Martin Lauridsen døde i 1981 og han blev 73 år. Sønnen Aksel Lauridsen døde i 2003 og han blev 47.

Ovennævnte artikel om Herborg Brødudsalg er beskrevet ud fra interview med Peder Nørager Lauridsen fra Herborg Brødudsalg. Interview foretaget den 5. december 2022 og den 12. december 2022 samt 19. juni 2023.

Murermester Søren Jacobsen, Finderupvej 19, Herborg

Søren og Henny boede flere steder i Herborg, inden Søren byggede et nyt hus på Finderupvej 19 i 1964. Tidligere havde de boet blandt andet i hus som Søren selv byggede på Finderupvej 18 i 1954, og derefter boede de en overgang i 1. etage i huset hos Elsebeth og Leif Bendtsen, Finderupvej 7. Datteren Lone havde ægteparret adopteret.

Byggerier Søren Jacobsen har stået for

Søren byggede blandt andet Nr. Vium Skole, og lokale Anders Peder Jespersen (søn af Strandbygaard Jespersen og frue) lavede ugle i gavlen på skolen ud mod vejen. Tvis skole og vist også Skolevej 21, Søren og Ella Poulsens hus på Brinken, samt servicestationen på Finderupvej 15, som Sigfred Pedersen ejede de første år. Under byggeriet af servicestationen har jeg undertegnede ladet mig fortælle, at der var en dag med voldsom storm/orkan, hvor den nyopførte mur over mod brugsen væltede.

FIGUR 54: DET VAR DET SIDSTE HUS I HERBORG BY SOM SØREN JACOBSEN BOEDE I INDEN DE FLYTTEDE PÅ LANDET.

Rendegraver.

Han anskaffede sig på et tidspunkt en flot gul Ford rendegraver, og det var ikke hvem som helst, der havde en sådan rendegraver i tresserne.

Kendte medarbejdere fra Herborg

Kristian Berthelsen (kaldet lille Vad), Niels Dejgaard, Anders Peder Jespersen og Hans Chr. Pedersen (kaldet Hans bornholmer - senere entreprenør) var nogle af de kendte ansigter, vi børn fra Herborg kan huske, der arbejdede hos Søren.

Mink og søer

Mens Henny og Søren boede på Finderupvej 19, havde de også ejendommen ved siden af på Finderupvej 19a, og her lod Søren blandt andet opføre en betonmur på grunden, og det var vist på grund af, at de mink han havde ville blive udsat for mindre støj. Han havde 30-40 mink tæver, og han havde også nogle søer gående.

Søren og Henny blev skilt, og det sidste sted Søren boede i Herborg var Sandberg i Vester Herborg sammen med en der hed Inger. Han købte Lyager skole, som brændte, da han var i gang med at renovere den. Henny flyttede til Ringkøbing.

Søren omkom ved en trafikulykke først i 80'erne og blev ca. 60 år. Datteren Lone omkom ligeledes ved en trafikulykke. Henny er undertegnede ikke bekendt med, hvad der skete med hende efter flytningen til Ringkøbing.

Generalforsamling i Brugsen

Søren var dirigent ved generalforsamlingen i Herborg Brugsforening, da der skulle foretages afstemning om Brugsforeningen skulle opløses.

Om vinteren

Om vinteren når der var sne, så bandt Søren nogen gange en masse kælke efter hans lille lastbil, og så kørte han rundt på marken skråt over for Finderupvej 19 og Finderupvej 19a, og det var noget børnene syntes, der var utrolig sjovt. Aksel Lauridsen (kaldet Aksel bager) slog på et tidspunkt knæet, da hans kælk ramte en knold, så der skulle en omgang syning af knæet efterfølgende har Aksels bror Peder fortalt undertegnede, men frisk og flot af Søren, at han gav sig tid til at underholde vi børn.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra oplysninger fra Herborg borgere i januar-juni 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Vandforsyning

Herborg Vandværk blev etableret den 15. juni 1948, hvor der var stiftende generalforsamling på Herborg Afholdshotel. Vandværket kom til at ligge på Skolevej i Herborg, hvor der i dag står Herborg Vandforsyning på Skolevej 5.

Ved generalforsamlingen var der 25 der stemte for, 2 imod og 1 blank stemme om etablering af vandværk i Herborg.

Første bestyrelse bestod af smedemester Niels Urup Christensen, slagter Viggo Madsen, kongelig vejer Laust Holm Olesen, husejer Jesper Jørgensen, brugsuddeler Kristen Gundersen. Til revisor blev valgt Centralbestyrer Knud Thomsen og ordstyrer på generalforsamlingen var mejeribestyrer Sofus Søndergaard.

Ingeniør Højfeldt, Herning, forelagde derefter forslag til love og vedtægter for det nye vandværk.

Efter generalforsamlingen havde 19 andelshavere underskrevet bindende medlemskab.

Højfeldt der var vært ved kaffen lavede tegning til hovedlednings føring, gravearbejdet var i udbud, og gik til vejformand Juhl og vejmand Harald Pedersen til en pris af 3,45 kr. og med nedlægning 3,80 kr. pr. meter, Højfeldt gav pris på materialer til vandledning, og byggegrunden blev købt af Storgård til en pris på 3.300, - kr. Den samlede pris for vandværkshus og pumper og boring blev på 52.167, - kr.

Udbygning eller samarbejde – ekstraordinær generalforsamling

Den 24. oktober 2003 blev der afholdt ekstraordinær generalforsamling om eventuel udbygning af vandværket eller et samarbejde med Energiforsyningen i Videbæk. Den daværende bestyrelse i Herborg bestod af formand Vagn Nielsen, Leo Hansen, Oluf Poulsen, Gjøde Carlsen og Leif Bendtsen.

Der blev besluttet, at bestyrelsen havde fuldmagt til at forhandle med Videbæk Energiforsyning ved direktør Ib Melsen og Karl Emil Hansen (Videbæk Maskinfabrik).

Samarbejde med Videbæk Vandforsyning

Herborg Vandforsyning havde forskellige udfordringer, der ville medføre større investeringer, hvorfor man den 26. november 2003 valgte at indgå et samarbejde med Videbæk Vandforsyning, hvor samarbejdet går ud på, at Videbæk Vandforsyning leverer vandet til Herborg. Ellers kører værket på ganske normal vis med vedligeholdelse af vandledninger og vandmålere og vandværkshus samt indkrævning af penge for solgt vand.

75 år

Den 15. juni 2023 var det 75 år siden, at Herborg Vandværk blev etableret. Jubilæet blev afholdt sammen med generalforsamlingen, en hyggelig dag, hvor nuværende formand Oluf Poulsen fortalte lidt om starten af vandværket, og om de personer som tog initiativet til værkets tilblivelse. Der mødte 48 personer op til generalforsamlingen.

Vandforsyningens omfang

Vandforsyningen leverer her i juli 2023 vand til 202 husstande og gårde.

Ejerform

Vandforsyningen er en andels virksomhed.

FIGUR 55: HERBORG VANDFORSYNING

Formænd gennem tiderne for Herborg Vandværk/Herborg Vandforsyning

Følgende har været formænd for Herborg Vandværk/Herborg Vandforsyning:

Formand Uddeler Kristen Gundersen 1948-1968

Formand Viggo Madsen 1968-1969

Formand Tømremester Gunner Kjærgaard 1969-1974

Formand Karl Mogensen 1974-1978

Formand Vagn Nielsen 1978-2006

Formand Smede-og Maskinforhandler Oluf Poulsen 2006-

Nuværende bestyrelse i Herborg Vandforsyning

Efter generalforsamlingen i maj 2023 består bestyrelsen af formand Oluf Poulsen (47 år i bestyrelsen, heraf de sidste 17 år som formand), Leo Hansen (49 år i bestyrelsen), John Søndergaard, Keld Andersen og Bjarne Kjærgaard.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview med formand for Herborg Vandforsyning Oluf Poulsen, den 24. juli 2023.

/Ole Stræde Dalgaard

Trøstrup Teglværk

Trøstrup Teglværk blev stiftet i 1905 ifølge lokalhistorisk arkiv i Videbæk og i 1909 købt af Søren Alfred Skak, der er søn af Niels Skak og hustru Ane, og han er født i 1880 på Viumgaard, Ulfborg Sogn.

Forældrene Niels og Anes navne står indskrevet på mindestenen for Ulfborg området i Kongenshus Mindemark, som nogen af dem der var med til at opdyrke heden.

Søren blev i 1909 gift med Helga Jørgine Nielsen, der er født i 1881 i Harreskov, Assing Sogn. De fik sammen 7 børn. De 7 børn er Ingrid, Ellen, Valdemar, Niels Windfeld, Johannes, Hans Kristian og Anna.

FIGUR 56: TRØSTRUP TEGLVÆRK

Bolig

Efter vielsen boede Søren og Helga først i den sydligste arbejderbolig. Den lå nøgen og bar uden plantning eller have, stuerne var små, væggene utætte og dørene knap nok høvlede. I 1912 blev der bygget et nyt hjem på den anden side af landevejen, lige over for Teglværket.

Det nye hjem blev solidt og rummeligt med store lyse stuer, og med dør ud til haven. Siden blev der i 1926 og 1930 bygget en del til og med stor lukket veranda, badeværelse, kontor med mere.

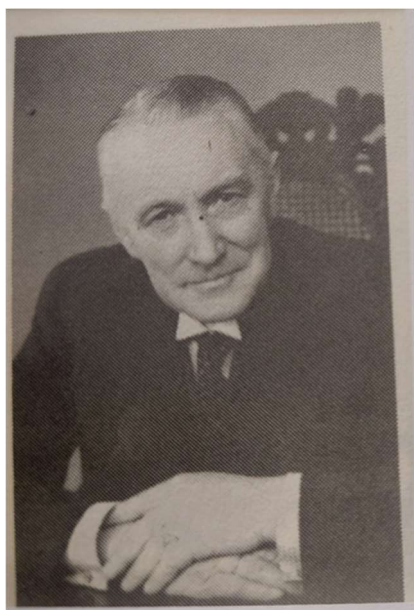
FIGUR 57: HANS KRISTIAN SKAKS PRIVATBOLIG

Køb af Trøstrup Teglværk

I 1909 købte Søren Skak Trøstrup Teglværk af Niels Abildtrup på Trøstrupgaard. Allerede det første år byggedes der ringovn og skorsten, og i årenes løb blev der foretaget omfattende udvidelser og forandringer. Der fulgte med købet af Teglværket ca. 30 tønder land, hvoraf det meste dog var hede, men i årenes løb blev der tilkøbt mere jord, af hvilken mindst 40 tønder land blev opdyrket.

Risdal kulleje, ejendom og Fiskbæk Briketfabrik

I 1922 købte Søren Skak Risdal Kulleje samt i 1935 en ejendom i Fiskbæk, og i 1947 blev han direktør for Fiskbæk Briketfabrik A/S, hvis formand han havde været i en årrække.

FIGUR 58: SØREN ALFRED SKAK

Beskrivelse af Trøstrup Teglværks arbejde

På teglværket gravede man ler op, og efterfølgende blev det ler der blev gravet op æltet og formet til mursten. De blev tørret og brændt ved ca. 1.000 grader. Undertegnede husker fra tresserne, at Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder købmand eller Peder vognmand) var en af de medarbejdere der gennem årene gravede ler op). Peder Bach fra Møllevej i Herborg arbejdede også i en årrække på teglværket.

Murstenene blev solgt til murermestrene rundt omkring.

Trøstrup Teglværk som interessentskab

I 1948 lod Søren Skak Teglværket overgå til et interessentskab med børnene som interessenter og sønnen Hans Kristian som daglig leder.

FIGUR 59: TRØSTRUP TEGLVÆRK

Selvejende institution

I 1958 omdannedes firmaet, der foruden Trøstrup Teglværk bestod af I/S Skærup Teglværk mellem Vejle og Fredericia og I/S Bruunshåb Teglværk ved Viborg til en selvejende institution under navnet: S. A. Skaks Familiefond. De 3 teglværker havde et meget nært samarbejde, blandt andet fælles administration.

Bestyrelser

Søren Skak var i en lang årrække formand for Videbæk Bank A/S samt i 4 år for den lokale Landboforening, og desuden sad han i mange år i menighedsrådet.

Helga var i flere år formand for den lokale husholdningsforening.

Musik

Musikken prægede hjemmet på Trøstrup Teglværk i Søren og Helgas tid, hvor de to ægtefæller tit spillede sammen. Helga spillede på klaver og Søren på violin til glæde for både dem selv og andre. De 7 børn, som er vokset op i hjemmet, har alle gode sangstemmer og mere eller mindre anlæg for musik.

Privatundervisning, lærerinde, husgerning, syning, madlavningskursus

Helga fik privatundervisning hjemme og 1897-1898 virkede hun som lærerinde i Dejbjerg Præstegaard. Senere var hun beskæftiget ved husgerning derhjemme. Hun lærte syning, og desuden deltog hun i et madlavningskursus på den Sen Suhrske Husmoderskole i København.

Hans Kristian Skak

Hans Kristian er født i 1919 og blev gift i 1948 med Anna Sofia Cylvia Ejlskov Hansen, datter af Jens Karl Hansen og hustru Johanne Marie, og hun er født i 1921 på Ødum Teglværk ved Ølgod. Sammen fik de 3 børn, og det er Jette, Hans og Niels.

FIGUR 60: HANS KRISTIAN SKAK

Hans Kristians skolegang i Herborg

Hans Kristian Skak fik sammen med hans søskende nogen privat undervisning i hjemmet, men ellers foregik skolegangen i Herborg Skole, de første 3 år med 4 formiddage pr. uge om sommeren og 3 hele dage om vinteren, og fra den 10. år en halv dag pr. uge om sommeren og alle ugens dage om vinteren. Skolegangen ophørte ved konfirmationen i 14 årsalderen.

Beskæftigelser og uddannelse

Hans Kristians interesse var praktisk arbejde inden for landbrug, som var blevet opøvet gennem leg. Sommeren 1934 passede han landbruget ved Teglværket, og havde ikke tanker for andet, og slæbet passede Hans Kristian godt. Han kom imidlertid til skade ved påsætning af rem på tærskværket, og fik begge arme knust, den ene var brækket 3 steder og den anden 4 steder, så det næste halve år efter uheldet tilbragte hans dels på Tarm Sygehus og dels i hjemmet som rekonvalescent, men hans interesse for landbruget var blevet slynget ud af kroppen, da han igen blev arbejdsdygtig.

Den følgende sommer gik han til hånd på Teglværket hos hans far, og hovedopgaven var at passe dieselmotoren og klare en brændervagt. Var herefter elev på Skibelund Efterskole ved Vejen, og i sommeren 1936 arbejdede Hans Kristian igen på Teglværket, hvor to af hans brødre Niels Windfeld og Johannes samt Hans Kristian i nogle måneder sidst på sæsonen passede al brænding ved ringovnen i 3 vagtskifter.

Herudover var Hans Kristian på Skjern Tekniske skole, specialkurser på Teknologisk Institut i København, Frederiksborg Højskole, elev på Bygholm Teglværk ved Horsens, Askov Højskole, leder af brunkulsbrydningen i Risdal Kulleje, Fiskbæk, og drev desuden for egen regning Hosbjerg Kulleje i Brejning sogn.

Efter at have været elev på den svenske Teglmesterskole i Svedala i 1945 virkede Hans Kristian som driftsleder hos hans far på Trøstrup Teglværk, og ved omdannelsen af Teglværket til interessentskab i 1948 blev han meddirektør og ejer efter en kraftig ombygning af virksomheden til ringovnsdrift med 2 ildzoner og udvidelse til ca. 3-dobbelte årsproduktion, 8 millioner enheder.

Ægtefællen Anna Sofia Cylvia var husmor, og sørgede for at familien blev serviceret.

S. A. Skaks Familiefond

I 1958 blev S. A. Skaks Familiefond oprettet og efter Søren Alfred Skaks dødsfald i 1960 overtog Hans Kristian Skak posten som Fondens formand og enedirektør. Fonden blev stiftet for at lette generationsskiftet samt sikre, at der altid var penge som kunne støtte velgørende formål som f.eks. Kuben i Herborg, Kunstmuseum i Videbæk samt mange andre tiltag.

Kuben i Herborg fik 2 millioner fra S. A. Skaks Familiefond.

Familien overdrog i 80'erne driften af fonden til daværende Videbæk kommune, som nu er en del af Ringkøbing-Skjern kommune.

Trøstrup Teglværk - selvstændigt Aktieselskab

I 1963 overgik Trøstrup Teglværk til et selvstændigt Aktieselskab med Hans Kristian Skak som formand og direktør, efter at der var foretaget en gennemgribende ombygning af virksomhedens maskinanlæg, transportanlæg, og tørreri, så årsproduktionen nu beløb sig til over 10 millioner enheder, samt en produktionsomlægning, så der kun fremstilledes gule teglvarer som blødsrøgne maskinsten og Romablokke imod tidligere et 3-foldigt stort varesortement af rødsten, rød med mere. Der er tillige gennem årene opbygget en elementafdeling som havde en større omsætning og et større antal beskæftigede end Teglværket.

I 1968 nåede omsætningen op på 15 millioner enheder med 18 mands betjening + smed og formand. Mener der var ca. 60 medarbejdere inden den store automatisering kom sidst i 60'erne.

I 70erne blev A/S Trøstrup Teglværk solgt til Hans Kristian Skak.

Andre teglværker

Den 1. september 1968 overtog Trøstrup Teglværk A/S Østbæk Teglværk, Ølgod, hvor formands- og direktørposten ligeledes blev beklædt af Hans Kristian Skak

Sammen med A/S Østbæk Teglværk havde Hans Kristian i 3 år fra 1951 Baunhøj Teglværk, Oksbøl, i forpagtning, hvorefter det blev overtaget og nedlagt, og i 1955 købte han Skærup Teglværk, Børkop, sammen med svogeren Karl Ejlskov og faderen Søren Alfred Skak købtes i 1956 Søgaard og Bruunshaab Teglværker ved Viborg. Hans Kristian er medstifter af Isoklink, Ølgod i 1954, Ølgod Construction A/S (Haandværkerhuset), Ølgod, (1964) samt Ølgod Investor K/S (1968).

Teglværkets ophør

Teglværket menes at ophøre i perioden fra 1980-1982. Der var ikke mere ler i området, så det var umuligt at fortsætte uden råvarer.

Bestyrelser og fritidsinteresser

Hans Kristian var utrolig aktiv og formand i rigtig mange bestyrelser, også uden for teglværks regi. Nedenfor nævnte er derfor blot nogle af de bestyrelser/foreninger han var enten formand for eller med i.

Han var formand for Videbæk bank og Fiskbæk Briketfabrik (senere Fibo).

Han var aktiv i loge, og hans store fritidsinteresse var heste, og han blev i 1968 valgt ind i bestyrelsen for Jydsk Jagtrideklub.

I 1960 blev han medlem af Ringkøbings Amts Revalideringsudvalg.

Han var medstifter af Hjemmeværnet i Videbæk og var kompagnichef der i perioden fra 1949-1958.

Jagt havde også Hans Kristians interesse. Han har også været formand for A/S Egeris Plantage og været i bestyrelsen for Thyra Plantage.

Undertegnede er blevet fortalt, at det var en rigtig god oplevelse, når man var til generalforsamling i Thyra Plantage, hvor man kunne høre Hans Kristian Skak og Henry Svendsen (gårdejer og byrådsmedlem i flere perioder fra Nr. Vium) synge Mads Doss.

Markante medarbejdere på Teglværket

Niels Skak, søn af Hans Kristian og Anna Sofia Cylvia Ejlskov Skak oplyser på spørgsmål fra undertegnede, at den meste markante arbejder familie var Villy Nielsen (kaldet Villy Støver), som altid var på teglværket.

Søren Alfred Skak døde i 1960 og blev 80 år og hustruen Helga Skak døde i 1970 og blev 89 år.

Hans Kristian Skak døde i 2006 og blev 86 år og hustruen Anna Sofia Cylvia Ejlskov Skak døde i 1991 og blev 70 år.

Ovennævnte er fra lånt materiale samt skriftligt interview i marts 2023 med Niels Skak, der er søn af Hans Kristian og Anna Sofia Cylvia Skak.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Andelsmejeri

Herborg Andelsmejeri startede i 1927 og byggeriet forinden foregik under medvirken af arkitekt E. V. Lind, Skive.

Ud over indvejning af mælk og skummet mælk og kærnemælk retur til landmændene producerede mejeriet smør. Husker at undertegnede Ole syntes at det så noget ulækkert ud, når mejeristen skulle smage på, om smørret smagte som den skulle.

Smørret til detailsalg pakkede man med håndkraft – det hed med et fagudtryk, at man stak smør - deraf navnet smørstikker om en mejerist.

Mejeriet solgte mælk i flasker og i løst mål, det vil sige medbragt kande eller spand indtil det blev forbudt med løst mål, hvorefter der blev solgt i flasker, der blev påfyldt af en primitiv tappemaskine, vist nok af hygiejne hensyn.

Kartoffelkogerier var der også, og der var tale om 2 tromler, en 25 tønders og en 12-13 tønders. Vi, der laver dette skriv (Niels og Ole) kan huske, at de kogte kartofler smagte fortrinlig. I den tid der blev kørt med heste til kartoffelkogeriet, så var hestene ikke altid så glade for den damp, der kom fra tromlerne.

Mejeribestyrer Sofus Marinus Echardt Søndergaard

Mejeribestyrer fra mejeriets start var Sofus Marinus Echardt Søndergaard, og han blev valgt blandt 198 ansøgere til stillingen. Han var bestyrer helt frem til 21. januar 1962, hvor han døde i hjemmet uden forudgående sygdom.

Søndergaard som han blev kaldt i daglig tale, var lærersøn, han var født i Grimstrup sogn (18 km øst for Esbjerg), og var gift med Metha Søndergaard (søster til politikerens Jens Sønderup), og datter af Svend Sønderup Madsen og hustru Mette Marie Rahbek Sørensen, Nr. Vium. Sin barndom tilbragte Søndergaard i Finderup ved Viborg.

FIGUR 61: SOFUS MARINUS ECHARDT SØNDERGAARD

Han blev gift med Metha samme år, som han blev ansat som mejeribestyrer. Ægteparret havde ikke børn.

Uddannelse og beskæftigelser

Som ung var Søndergaard elev på Møldrup Andelsmejeri, og han havde siden forskellige pladser på mejerier. Han supplerede sin uddannelse med ophold på Ladelund Mejeri- og landbrugsskole.

Efter et vikariat på Ringkøbing egnen blev han ansat som mejeribestyrer i Herborg i 1927.

Bestyrelser mv

Søndergaard gjorde et overordentligt stort og dygtigt arbejde forud for oprettelsen af Kondenseringsfabrikken i Videbæk, og han blev naturligt nok den første formand for bestyrelsen. Kondenseringsfabrikken interesserede ham meget, og det var f.eks. også på hans initiativ, at man på fabrikken optog produktionen af ost.

Han var i 15 år formand for Ringkøbing Amts Mejeristforening.

I efteråret 1961 blev han indvalgt i Dansk Mejeristforbunds hovedbestyrelse.

Søndergaard var medlem af menighedsrådet.

Han blev valgt til den første bestyrelse i Herborg Vandværk.

Søndergaard, der var en glad og munter mand, var også med i anden organisatorisk arbejde.

Herborg Ungdoms- og Foredragsforening

Søndergaard var med til at stifte Herborg Ungdoms- og Foredragsforening, og var i bestyrelsen fra foreningens start i 1932, hvor han var kasserer.

Senere var han formand i perioden 1945-1947.

Dilettant

Dilettant var Søndergaard efter forlydende fantastisk til, og han kunne virkelig improvisere under forestillinger, har undertegnede fået fortalt, men improviseringen stillede også store krav til de andre medvirkende i forestillingerne.

Avis

Undertegnede storebror Erik og storesøster Sonja byttede avis for Halkjær på Møllevej 10 som abonnerede på Vestkysten og mejeribestyrer Søndergaard på Finderupvej 12, der abonnerede på Ringkjøbing Amts Dagblad. Før skolealderen byttede de for dem hver dag, og da mine store søskende kom i skole, var det om søndagen (lørdagsavisen), og i ferier byttede de også avis for dem. Undertegnede storebror har spurgt mig, om jeg ikke har haft det tillidsfulde hverv, det var at bytte aviser for dem, hvortil jeg desværre må erkende, at det kan jeg ikke huske (da Sofus Søndergaard døde var jeg kun 6 år, og det har jeg givet som forklaring på, at jeg ikke fik dette hverv).

Honoraret var gode lommepenge på det tidspunkt midt i halvtredserne, hvor de fik 10 øre pr. uge. Rundstykkerne bestilte man på forhånd, og stod færdigpakkede til afhentning på hjemvejen fra Halkjærs, der boede lige ved siden af Brødudsalget. Når Søndergaards var hjemme hos dem selv til eftermiddagskaffe, skulle de også have 2 makronsnitter. Hos Halkjærs fik storebror Erik og storesøster Sonja endvidere en af deres velkendte pærer, når det var sæson for det.

Fødselsdagsgaver

Undertegnede storebror Erik fortæller, at vi børn fik fødselsdagsgaver af Søndergaards i mange år, og de var ovre til formiddagskaffe på dagen, og gaven var altid en to krone (mange penge dengang). Metha kom altid først og Søndergaard lidt senere (han passede jo mejeriet), og de gik samtidig. De gik altid ind af den fine dør og ind i stuen hvor de fik kaffe, fortæller undertegnede storebror.

Undertegnede kan trods mine kun 6 år da Søndergaard døde huske, at jeg godt kunne lide at besøge Søndergaards, der ikke selv havde børn.

Sofus Marinus Echardt Søndergaard døde i 1962, og han blev 66 år.
Metha Søndergaard døde i 1976, og hun blev 76 år.

Mejeribestyrer Holger Dalgaard

Efter Sofus Søndergaard blev undertegnede far Holger Dalgaard mejeribestyrer, og det var han indtil mejeriet lukkede 1. oktober 1968. Holger stammede fra Lambæk vest for Finderup, hvor han var nummer 5 i en søskendeflok på 7, og efter skolegang på den lokale skole, var han ude at arbejde som

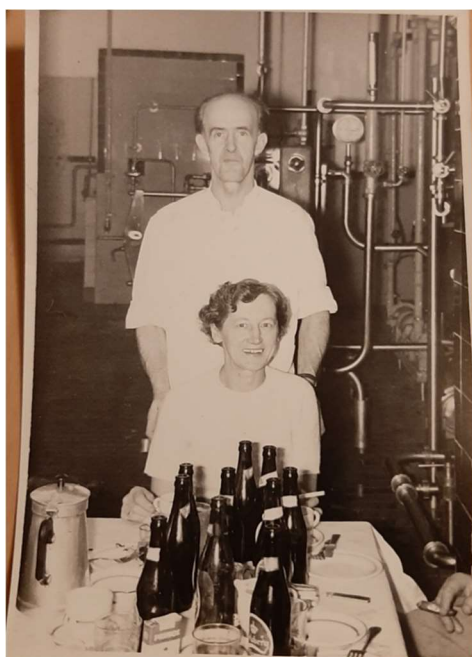
landbrugsmedhjælper indtil han startede som mejeristelev, hvor han i elevtiden var ved mejerierne Skelde Andelsmejeri ved Broager i 1937, Finderup Andelsmejeri, Lindelse Andelsmejeri (Langelands første mejeri) og Stadil Andelsmejeri, og herefter tilbage til Finderup Andelsmejeri som 1. mejerist før han rejste på Ladelund Landbrugs- og mejeriskole ved Vejen i 8 måneder til slutningen af april 1946.

Fra 1. maj 1946 blev han ansat som mejerist på Herborg Andelsmejeri. På Ladelund tog han også uddannelsen som kedelpasser, som blev afsluttet i foråret 1946.

Holger blev gift med Ingeborg (født Stræde) fra Vester Finderup, og datter af Magdalene og Peder Stræde, hvor Holger bl.a. arbejdede som landbrugsmedhjælper. Ingeborg havde 9 søskende, hvor hun var 4. yngst. Efter skolegangen var hun i huset flere steder, blandt andet på Fyn, og har også arbejdet i et hotel køkken samt som rengøringsassistent på Herborg Skole. Ingeborg og hendes 9 søskende var alle på højskole, og de havde ophold på 10 forskellige højskoler. Ingeborg var på Østbirk Højskole.

Ud over Holgers arbejde på mejeriet hjalp Ingeborg og Holger i de første år til på landet med roe hakning, og de havde også på et tidspunkt hjemmearbejde med strikning på maskine.

Ferie var der nok ikke meget der hed i det job dengang i tresserne. Mejeriet havde lukket 1. juledag hvert år, hvor han og de øvrige medarbejdere havde fri. Undertegnede storebror Erik har fortalt, at ud over 1. juledag hvor mejeriet havde lukket, så var han i tiden som bestyrer på en tur til Læsø sammen med købmand Jens Mølhede og slagter Viggo Madsen.

FIGUR 62: INGEBORG OG HOLGER DALGAARD

Børn

Ingeborg og Holger fik 5 børn, og det er Sonja der bor i Ølgod, Erik der bor i Ulfborg, Irene der nu bor i Esbjerg på et plejehjem for demente, Grete der bor i Videbæk og jeg Ole, der bor i Tjørring.

Bestyrelser og fritidsinteresser

Holger var blandt andet i bestyrelsen for Herborg Brugsforening og Herborg Vandværk.

Fritidsinteresser var især fodbold, lystfiskeri, et slag kort, gætte Jyllands Postens kryds og tværs og han læste rigtig mange bøger. Hustruen Ingeborgs store interesse var hækling og andet håndarbejde, haven, samt et slag kort ud over alt det huslige, der var ved at passe 5 børn.

Medarbejdere på mejeriet som jeg kan huske

I indvejsningen kan jeg huske at henholdsvis Johannes Pedersen og Knud Thomsen arbejdede og Knud Thomsen lavede som andet steds omtalt i vores skriv dritler til mejeriet til smør, og han havde også telefoncentralen. Han var endvidere skomager i Herborg.

I udvejsningen arbejdede Svend Aage Bendtsen. Både han og Johannes Pedersen havde landbrug ved siden af.

Ud over mejeribestyreren var der en mejerist ansat, og af dem der var ansat, kan undertegnede huske Bent Holm, Henry Thomsen og Arne Baagø.

Mejeriudsalg havde mejeriet i mange år, men lukkede de allersidste år på grund af miljøkrav. Af ansatte i mejeriudsalget husker undertegnede Elsebeth Bendtsen (genbo til mejeriet), Tove Dahl Pedersen (genbo til mejeriet) og Ketty Madsen fra Kirkevænget i Herborg.

Kontrolassistent var Anker Laustsen der tog rundt til gårdene, overnattede der, og tog forskellige prøver. Når han var hjemme boede han i øst gavlen af mejeriet, og han var altid hos os og spise fisk hver mandag aften i den tid undertegnede far var mejeribestyrer, og har garanteret også gjort det i Søndergaards tid som mejeribestyrer. Ud over Ankers faglige kunnen, husker undertegnede Anker for, at han havde en utrolig flot håndskrift.

Mælkekuskene

Mælkekuskene kan undertegnede kun huske fra den tid, hvor de kørte med traktorer og vogne. Min storebror der er 6 år ældre end jeg, kan også huske den tid, hvor der blev kørt med heste, og der var jo også en decideret hestestald til hestene lige over for der, hvor der blev afleveret mælk. Mælkekuske som jeg kan huske der har kørt mælk til Herborg Andelsmejeri er blandt andet Åge Jespersen, Svend Åge Bendtsen, Kristian Bendtsen, Johannes Pedersen (afløser), Svend Knudsen, Johannes Sig, Holger Madsen, Svend Pedersen, Aksel Hansen, Peder Jensen, Ammon Momme og Ejnar Poulsen (Ejnar hjalp jeg nogen gange, når det ikke var skoledage med at tage mælkespandene fra vognen og op på perronen, og det var altid godt at hjælpe Ejnar, da undertegnede altid fik en pose bolsjer).

Peter Ejstrup, Ernst Christensen, Marius Madsen, Egon Krog, Aksel Jacobsen, Anders Hilding, Thomas Larsen, Tage Jespersen, Nordestgaard og Andreas Pedersen har også været mælkekuske har undertegnede fået oplyst.

Der har garanteret været mange andre mælkekuske til Herborg Andelsmejeri gennem årene.

FIGUR 63: MEJERIBESTYRER HOLGER DALGAARD OG MÆLKEKUSKENE JOHANNES SIG OG EJNAR POULSEN

Lukning af Herborg Andelsmejeri

Herborg Andelsmejeri lukkede den 1. oktober 1968.

I Ringkøbing Amts Dagblad står der blandt andet, at på Herborg Andelsmejeris generalforsamling i november 1967 i Herborg Skole var der for anden gang spørgsmålet om mejeriets nedlæggelse på dagsordenen, denne gang på opfordring af en del leverandører. Ved afstemningen blev der afgivet 36 stemmer for nedlæggelse og 27 stemmer for bevarelse af mejeriet, og resultatet blev således, at mejeriet fortsatte, idet der krævedes to tredjedeles flertal for nedlæggelse ved to følgende generalforsamlinger. Der var indvejet 4.623.444 kg sødmælk i løbet af de sidste 12 måneder.

To mejeriselskaber havde tidligere givet tilbud om køb af mejeriet.

Første gang der var afstemning om nedlæggelse af mejeriet, blev der afgivet 40 stemmer for nedlæggelse og 21 for bevarelse.

Efterfølgende har der været et overvejende flertal for at lukke mejeriet, og som skrevet lukkede mejeriet den 1. oktober 1968.

FIGUR 64: BILLEDE FRA AUKTIONSDAGEN MED SIDSTE FORMAND FOR MEJERIET VERNER HØHER THOMSEN OG BESTYRELSESMEDELM CHR. HINDBO

Mælkekusk sluttede mejeriets æra med baglæns køretur og æresrunde gennem Herborg By (Overskrift i Ringkøbing Amts Dagblad)

I Ringkøbing Amts Dagblad fra 1. oktober 1968 står der, at Ammon Momme havde indgået et væddemål med nogle af leverandørerne på sin tur om på den sidste dag at køre turen baglæns med traktoren og vognen og slutte med en æresrunde igennem Herborg by.

Ammon Momme gennemførte turen, der er på 6-7 km og normalt varer en halv times tid på ca. 50 minutter. Væddemålet gjaldt en kroanretning og Ammon vandt således væddemålet.

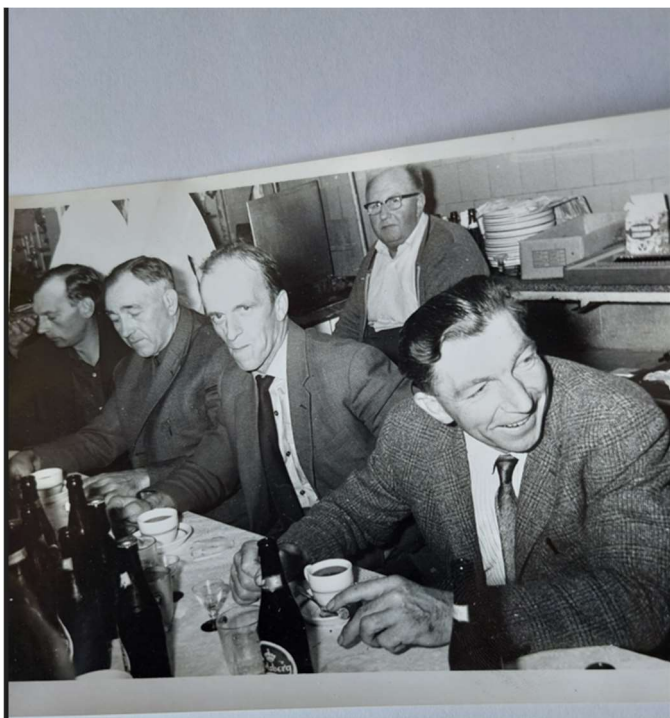
Fra Ammon Momme selv har undertegnede også fået fortalt, at han og Svend Åge Bendtsen (2 altid friske personer) indgik et væddemål, der gik ud på, om Ammon kunne bakke hele mælkeruten med vogn. Der blev væddet en halv flaske snaps. Ammon vandt væddemålet, og undertegnede mødte mange år efter Ammon til Nordeas årsmøde i Videbæk Hallen, og vi kom til at tale om denne tur, hvor han bakkede hele ruten, anslået til små 6-7 km.

Ammon fortalte, at han godt nok havde ondt i æ nak bagefter. (Ammon var sønderjyde).

Leverandørkreds

I Ringkøbing Amts Dagblad den 2. august 1968 står der blandt andet i en overskrift, at kreds af leverandører nu er oprettet i Herborg. På et møde 1. august 1968 oprettedes en leverandørkreds med 40 medlemmer, der repræsenterede 2/3 af den samlede mælkemængde fra Herborg Andelsmejeri, og disse har foretrukket fremtidig leverance til Videbæk Mælkekondenseringsfabrik, og den resterende del af leverandører overgår leveringen af mælk til Nr. Vium Mejeri Høng. Der står, at der var 83 andelshavere i alt på Herborg Andelsmejeri.

Til bestyrelsen for leverandørkredsen til Kondenserings fabrikken valgtes ifølge avisen Jens Vad, Mads Chr. Kaasgaard, Karl Graakjær Jespersen, Niels Dahl Knudsen og Marius Bjerregaard.

FIGUR 65: FRA AUKTIONS DAGEN FRA VENSTRE SVEND KNUDSEN, NIELS KNUDSEN, JENS VAD OG NIELS MIKKELSEN DER OGSÅ VAR AUKTIONARIUS - BAGVED KONTROLLASSISTENT ANKER LAUSTSEN

Den leverandørkreds der gik til Videbæk havde efterfølgende år til og med 1989 en årlig udflugt rundt i det danske land, og i filmen fra 1989 som er lavet om Herborg, var det med lokale Knud Krogsgaard som chauffør.

Ifølge Ringkøbing Amts dagblad den 1. oktober 1968 var der 81 leverandører til Herborg Andelsmejeri da den lukkede, og årsproduktionen lå på daværende tidspunkt på godt 4 millioner kg mælk om året.

Bestyrelsen for Herborg Andelsmejeri

Verner Høher Thomsen var den sidste formand for Herborg Andelsmejeris bestyrelse som derudover i den sidste periode bestod af Niels Knudsen og Chr. Hindbo, Jens S. Vad og Niels Mikkelsen.

Holgers beskæftigelse efter lukningen

Efter lukningen var Holger Dalgaard en kort tid ansat på slagteriet i Skjern inden han de sidste 12-13 år af hans arbejdsliv var ansat på Fæstner Andelsmejeri, inden han gik på efterløn.

Auktionsdag efter mejeriets lukning

Et stykke tid efter mejeriets lukning blev der afholdt en auktionsdag på mejeriet, hvor folk fik lidt at spise og drikke. Niels Mikkelsen fra Trøstrup var auktionarius.

Mejeriets bygninger

En del år efter Herborg Andelsmejeris nedlæggelse købte tømrermester Gunnar Kjærgaard mejeriet og bygningerne i 1980, og lavede det om til 4 fine lejligheder, hvoraf den ene er den tidligere bestyrerbolig, to midt i og en i den østlige ende på første etage.

FIGUR 66: MEJERIET SOM DET SÅ UD I "DE GODE GAMLE DAGE" BILLEDET ER FRA DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Sjov historie

Fra Åge Videbæk, der bor på fødegården, har jeg fået oplyst, at gårdejer Niels Videbæk var sidste gård før Herborg By som mælkekuskene Svend Åge Bendtsen, Ammon Momme og Marius Madsen besøgte. Hver søndag var de altid inde og få kaffe på hjemvejen fra mejeriet og den 24. december var både Ammon og Svend Åge der, da der på denne dag altid var frokost med sild og snaps hos Niels Videbæk og frue. På det tidspunkt hvor Marius Madsen kørte med heste på mælkeruten, kørte de altid helt om på gårdspladsen om søndagen, hvor hestene fik rugbrød, og alle de andre dage læssede de spande af og på ved stakladen før gården. Hvor utrolig det end lyder, så havde hestene selv styr på, hvornår de skulle helt om i gårdspladsen.

Holger Dalgaard døde i 1998 og blev 79 år.

Ingeborg Stræde Dalgaard døde i 1995 og blev 74 år.

Ovennævnte er ud fra bl.a. oplysninger i nekrolog i januar 1962 i Ringkøbing Amts Dagblad om Sofus Marinus Echardt Søndergaard.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Dambrug, Adelvej 2a, Herborg, ved Nis Nissen Reinholdt

Herborg Dambrug blev startet i 1970 under navnet Herborg Dambrug.

Nis Nissen Reinholdt er søn af Helene og Nis Nissen Reinholdt, og han stammede fra Lunderskov, hvor hans far var købmand. Hustruen Valborg Abeline Weber Jørgensen, datter af Kirstine og Niels Peder Jørgensen, og hun stammede fra Lunde på Nordfyn, hvor hendes forældre drev landbrug. Nis og Valborg blev gift i sommeren 1946.

Børn

Valborg og Nis fik 5 børn, og det er

Helle Kirsten Reinholdt, født i 1947, bor i Skanderborg.

Tvillingerne Nis Thue Reinholdt, bor i Videbæk og Niels Steen Reinholdt, bor i Hvidbjerg ved Skive. Begge født i 1949.

Tove Gunver Reinholdt, født i 1954, bor i Middelfart.

Nanna Merete Reinholdt, født i 1963, bor i Ikast.

Skolegang og beskæftigelse før dambrug

Nis startede skolegang i Lunderskov. Da familien flyttede til Odense i Frk. Jørgensens skole i Odense. Kun 7. års skolegang.

Han ville være dambruger og fik arbejde på Hjortkær Fiskeri i Sønderjylland. Derpå på dambrug i Frankrig og Schweiz.

Inde som soldat i Sønderborg i Sønderjylland. Så på dambrug ved Scunthorpe i England.

Så brød krigen ud i 1940, og han ville hjem til Odense, hvor han fik arbejde på spritfabrikken. Her blev han gruppefører for en modstandsgruppe. Her under krigen mødte han Valborg, der også var kommet hjem fra det noget utrygge København.

Valborg 7 års skolegang i Lunde skole. Arbejdede som køkkenpige på forskellige gårde og hos forfatteren Thomas Olesen Løkken på "Kancelligården" i Løkken. Arbejdede på Håndarbejdets Fremme i Odense. Senere i København og så under krigen tilbage til Håndarbejdets Fremme i Odense.

Bording gl. Vandmølle

Efter giftermålet i 1946 købte Nis og Valborg Bording gl. Vandmølle. En lille gård med dårlig sandjord, men den havde fra vandmøllens tid stadig retten til at udnytte åvandet fra Skygge Å, et tilløb til Karup Å. Her startede Nis så med håndkraft, at grave de første fiskedamme. Det gik den første sommer med. Så først til foråret kunne der sættes fiskeyngel ud og så efter 1½ år først sælges fisk. Det var en streng tid, hvor de levede af Valborgs vævede arbejder til Illums Bolighus i København.

På Håndarbejdets Fremme havde hun lært at væve, så det levede de så af. Nis fangede også ål i en ruse i åen. I perioder levede de kun af ål og kartofler, derfor fik de aldrig siden ål.

Abildtrup Dambrug I/S

Nis oprettede i 1955 Abildtrup Dambrug - et interessentskab med hans bror Poul Reinholdt i Vejle samt dennes svoger og svigerinde fra København. Dambruget var et stort anlægsarbejde. Der skulle graves 1½ km. lang fødekanal (på gårdejer Svend Abildtrups jord) og så 50 damme. Arbejdslønnen var til gengæld kun 5 kr. i timen.

Nis familie bosatte sig i huset der hørte til dambruget.

Abildtrup Dambrug ligger ved Vorgod Å, der hvor den skæres af Hovedvej A 15. I dag hedder det Abild Dambrug.

Nis styrede interessentskabet Abildtrup Dambrug. Der var 2 fastansatte på dambruget, Christian Bendtsen, Barde og Arthur Andersen, der boede i et hus ved dambruget. De havde en 8 timers arbejdsdag. Den typiske arbejdsdag startede med at feje ristene (tilløbene), så dammene og dermed ørrederne fik nyt frisk vand. Så skulle fiskene fodres, det foregik med hakket skidtfisk, hovedsagelig sild og tobis.

En fast chauffør hentede skidtfiskene til os og Nr. Vium Dambrug i Frederikshavn. Senere på dagen skulle der så sorteres fisk, idet ørrederne ikke voksede lige hurtigt. Når de nåede den rigtige størrelse, altså var en portionsørred, kunne den sælges. En dag om ugen kørte Nis et læs portionsørreder til Esbjerg, hvor han havde en fast aftager i firmaet Bachmann.

Forinden skulle der hentes is til kasserne med ørrederne. Isen skulle hentes på isværket i Ringkøbing. Dagen sluttede altid med at ristene skulle fejes. Nis havde også selv moderfisk, store voksne regnbueørreder med æg og sæd. De skulle stryges i januar-februar måned. Da æggene ikke modnes lige hurtigt, skulle en dam med moderfisk igennem 3 gange før man havde fået alle æg. Når et vaskefad med æg var fyldt, tog man 3 hanfisk og strøg sæden fra alle 3 fisk ud over æggene. Så blev der rørt rundt i fadet, så alle æg blev befrugtede. Æggene kom så op i et klækkehus, hvor de under konstant rindende vand blev klækket til små fiskelarver. Disse nyklækkede fisk blev fodret med tørfoder, hentet på en fabrik, Dansk Ørredfoder i Brande.

Valborg var hjemmegående husmor til 1970.

Salg af Abildtrup Dambrug I/S

Nis solgte Abildtrup Dambrug I/S i 1970 til Dansk Dambrugerforening. De skulle bruge det til produktion af den resistente regnbueørredstamme for Egtvedsyge.

Hverken sønnen Steen eller tvillingbroderen Thue havde interesse for dambrug, så derfor så Nis en god mulighed for at få solgt i det skattefrie år 1970. Det betød også, at familien skulle flytte, idet familiens hus ved dambruget fulgte med i handelen.

Barde Antik og kunst

Nis og Valborg købte det nedlagte Vorgod-Barde Andelsmejeri i Barde. Her flyttede familien så ind i mejeribestyrerens villa. Selve mejeriet blev så lavet til antikforretning under navnet Barde Antik og kunst. Det var Valborg der styrede antikvitetsforretningen, Nis restaurerede møbler til butikken. Han havde også travlt med at etablere Herborg Dambrug. Herborg Dambrugs første regnbueørredproduktion startede i mejeriet i Barde, da dammene i Herborg ikke var helt færdige. Fiskeæg i klækkebakker stod i mejeriets skummehal. Mejeriet havde sin egen vandboring, så der var kun udgift til pumpen.

Herborg Dambrug

Herborg Dambrug blev startet i 1970. Nis købte jorden af gårdejer Jens Vad.

Retten til af udnytte vandet fra Herborg Bæk skulle søges hos Ringkøbing Amt.

Arbejdsdagen på Herborg Dambrug startede med at feje ristene hver morgen. Derpå fodring med tørfoder og sortering. Her var intet klækkehus, så Nis købte hvert år yngel fra et andet dambrug. Dagen sluttede altid med at feje ristene.

Som nævnt under Abildtrup Dambrug I/S så solgte Nis fisk til Bachmann i Esbjerg. Tidligere eksporterede han levende fisk til især Tyskland, men også helt til Italien. En særlig lastbil med tanke og iltflasker gjorde dette muligt. I Herborg solgte Nis fisk, når de efter godt et år nåede portionsstørrelsen.

I Herborg var Nis alene om at passe dambruget. I weekender var det tit sønnerne Steen og Thue, der skulle ud og feje ristene hver morgen og aften.

Hustruen Valborg havde intet arbejdsmæssigt med dambrugene at gøre. Nis ordnede også regnskabet.

Mens Nis og Valborg havde Herborg Dambrug, boede de stadig på mejeriet i Barde.

FIGUR 67: NIS OG HUSTRUEN VALBORG

Salg af Herborg Dambrug og tiden derefter

Omkring 1975 solgte Nis dambruget i Herborg til Ville Damgaard. Der var et lille træhus på dambrugsgrunden i Herborg. Den indgik ikke i handelen. Den blev så i stedet til Nis og Valborgs sommerhus i Nr. Fjand.

Efter tiden i Herborg arbejdede Nis hos sin fætter og dambruger, Hans Reinholdt Rasmussen i Skarrild. Senere på Fjeldstervang Farveri.

Valborg fortsatte med antikvitetshandelen på mejeriet og senere på Jens Iversensvej i Barde.

En dramatisk historie fra dambrugstiden

En historie fra Abildtrup Dambrug omkring 1962 fortalt af sønnen Steen. Børnene var alene hjemme en søndag, da der kom en mand ind og fortalte, at hans datter fra hovedvejen havde set en mand falde ned i en af dammene. Tvillingebrødrene Thue og Steen styrtede afsted ned på fiskeriet og fandt ganske rigtigt firmaets fiskemester, Arthur i vandet. Han var viklet ind i noget tråd, der var spændt ud over dammen for at holde mågerne væk. Han havde kæmpet så hårdt for at komme op, at han havde fråde om munden.

De fik Arthur op, og hjulpet ham hjem i hans hus lige ved dambruget. Arthur havde været en tur på Westergaards Hotel i Videbæk, så derfor havde han mistet balancen, da han skulle feje ristene. Han var faldet i vandet allerede ved den anden dam. Thue fejede så ristene mens Steen havde det største besvær med at få det klaskvåde tøj af den berusede mand, få ham tørret og få ham iført tørt tøj. Da de var færdige sagde Arthur; ”Nu skal jeg ned og feje færdig!” ”Nej du skal ikke, for det har Thue gjort!”

Nis Nissen Reinholdt døde i 1991 på Herning Sygehus, og han blev 76 år.

Valborg Abeline Weber Reinholdt døde i 2013 på Videbæk Plejecenter, og hun blev 93 år.

Ovennævnte er ud fra beskrivelse 20. juli 2023 af sønnen Steen Reinholdt, Vikingebakken 24, Hvidberg, 7860 Spøttrup.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12

Eskild Pedersen, der stammede fra Aagaard ved Vejle blev forretningsfører for Herborg Korn og Foderstof i 1966. Han var gift med Poula, som stammede fra Christianshavn og sammen fik de børnene Ann født i 1948 og Kristian født i 1956. Ann var flyttet hjemmefra, da familien flyttede til Herborg. Poula var hjemmegående og passede hjemmet. Eskild var nummer 1 ud af en søskendeflok på 5 og Poula var nummer 2 ud af en søskendeflok på 3.

Kristian er gift med Margit og de har 3 sønner og 5 børnebørn.

Ann har en søn.

Firmaet forestod køb og salg af korn og foderstoffer, som blev leveret til landmændene i sække, som vejede 25, 50, 75 og 100 kg stykket og blev båret ind på skulder/ryg og sat af typisk i laden på anvist plads. Det kunne være foderblandinger til kvæg, grise og fjerkræ i papirsække fra Korn og Foderstofkompagniet (KFK) eller Peter P Hedegård (25 og 50 kg), og det kunne være forskellige kornprodukter (75 og 100 kg i jutesække) som hele kerner, formalet byg, valset havre og foderblandinger.

Kontakten til landmændene var pr brev, telefon eller ved fremmøde. De som mødte op blev tilbudt en cigaret eller cigar/cerut.

Sønnen Kristian anslår, at de var 2-4 ansatte. Af ansatte i den periode Eskild var forretningsfører kan nævnes Leo Hansen der nu bor på Finderupvej 12 og Poul Henriksen, der bor i Videbæk.

Edvard som stod for maling af byg og valsning af havre samt blanding af foderblandinger.

Martin var chauffør ved varetterne i firmaets Mercedes lastbil (model 1113 tror jeg det var)

Evald var alle steder i pakhuset og afløste Martin som chauffør.

Georg var på kontoret.

Bilen blev lastet så sækkene var nærmest for med hensyn til aflæsning via bagsmæk eller sider. Højden passede lige så sækkene kunne vippes ned på skulder/ryg.

Eskild og Poula flyttede i 1978 til Videbæk. Eskild blev pensionist omkring 1982.

I tiden før Eskild og familien kom til Herborg havde han blandt andet arbejdet hos BP Gas.

Hustruen Poula havde før hun kom til Herborg været hjemmegående husmor.

Sjove historier

Undertegnede kan huske at da Kristian begyndte i Herborg skole i 1966, at han allerede som 10 årig gav udtryk for, at han ville være dyrlæge, når han blev voksen. Hvad blev Kristian – han blev dyrlæge – flot Kristian.

Undertegnede og Kristian havde på et tidspunkt en klub bare os to, hvor vi skulle betale enten 5 eller 10 øre til en bødekasse, hvis vi tog hinanden i bandeord (tror ikke der kom ret meget i kassen), men

undertegnede tror at det enten har været undertegnedes mor (har aldrig hørt hende bande) der syntes vi skulle lave en sådan klub, da hun måske har hørt en af os komme med et bandeord eller også har det været Kristians mor.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med Kristian Pedersen, der den dag i dag er gået på pension og bor i Aalborg.

/Ole Stræde Dalgaard

Peder Krogsgaard, Genvej 2 og Skolevej 35, Herborg

Niels Peder Krogsgaard Jensen (kaldet Peder Krogsgaard) er født på en landbrugsejendom i Ejstrup.

Peder var nummer 4 i en søskendeflok på 7. Peder var gift med Esther, der kom fra Marstal på Ærø og hun bosatte sig sammen med daværende ægtefælle Johannes Nørregaard i Risdal i 1941. Johannes omkom i brunkulslejerne i Fiskbæk i en arbejdsulykke.

Landbrug

Peders interesse var ikke landbrugs faget, men forældrene havde kun råd til at have en' søn i lære, og det var en storebror, som var i møbelsnedkerlære. Peders interesse var mere mekanik relateret.

Da der som skrevet, ikke var råd til at have mere end 1 barn i lære, så tjente Peder en del år ved landbruget. Kendt blev Peder, da han spadserede hele turen til Lolland for at søge arbejde, og det blev til et visit der i 7 år, inden han vendte tilbage til Videbæk egnen. På Lolland arbejdede han som chauffør ved en gartner.

Briketfabrik

Omkring 1940 fik Peder arbejde på Briketfabrikken i Fiskbæk.

Lillebilkørsel

Senere begyndte Peder med lillebilkørsel, hvor Esther også hjalp til med at køre de første mange år. Esther kørte også meget med den første turistbil, som sønnen Johannes tror, at det var en "Commer" (se billede af bilparken).

FIGUR 68: BILPARKEN FORAN HUSET PÅ GENVEJ

Cykelforretning

Forretningsmand blev Peder også. Det begyndte med en cykelforretning (jeg skribent Ole fik en ny cykel af mine forældre i 1966 eller 1967), der senere også blev til salg og reparationer af knallerter, radioer, og fjernsyn og ikke mindst træ skomageri inden han atter gik tilbage til vognmandsforretningen. Som sønnen Johannes husker det, så startede vognmandsforretningen sammen med cykelforretningen og cykelforretningen gled mere og mere i baggrunden og blev til sidst lukket.

FIGUR 69: ESTHER OG PEDER KROGSGAARD

Grønland

Peder har selv oplyst, at der skulle lidt ekstra penge i kassen, og Peder var derfor i 4 måneder om sommeren i 3 år på Grønland, hvor han arbejdede i henholdsvis Julianehåb, Sukkertoppen og Holsteinsborg.

Vognmandsforretning

Vognmandsforretningen som Peder var gået tilbage til, fik Peder til at blomstre. Han arrangerede blandt andet ture til Fåborg, hvor de sejlede med spritruten til Tyskland, og det fristede mange sjæle. Smugleriet var i højsædet, og stemningen i bussen på vejen hjem, var meget afhængig af, om der var nogen, der blev taget i tolden. Peder kørte også os skoleelever som gik til præst i Nr. Vium og til sløjde på Nr. Vium skole.

FIGUR 70: GENBOEN EDWARD SAMMEN MED ESTHER OG JOHANNES I EN AF PEDERS BUSSE

Vi skribenter Niels og Ole husker også, at henholdsvis Peder og sønnen Knud kørte os til udekampe i fodbold, da vi spillede i Videbæk Idrætsforening. Min med skribent Niels Kvist fortæller, at han og hans forældre har haft Peder til at køre dem til Mors.

Peder overdrogede i 1973 vognmandsforretningen til Mona og Knud Krogsgaard.

I 1970 flyttede Esther og Peder til Skolevej 35.

Fritiden

Peder var meget jagtinteresseret, og det var en interesse, som han i stor grad delte med sønnen Knud. Knud pralede meget med, at han kunne gå på jagt hele vejen rundt om Herborg. Om det var sandt ved sønnen Johannes ikke, men de havde lejet rigtig meget jagt sammen.

Fiskeri havde også stor interesse for ham (især fjordfiskeri).

Et slag kort deltog Peder også gerne i, hvor han blandt andet i flere år gik til præmiewhist i Videbæk Idrætsforenings klubhus, ligesom jeg skribent Ole gjorde. Jeg skribent Oles far Holger havde i en del år kortklub sammen med blandt Peder, og min mor havde kortklub med Esther og Irene Nielsen fra Finderupvej 18 og et par stykker mere.

Fodbold i lokalet kan jeg skribent Ole også huske, at Peder og jeg skribent Oles far Holger kørte til sammen.

Børn og børnebørn

Esther havde sammen med Johannes Nørregaard datteren Karen, der er gift med Arne Pedersen, og de har sammen sønnen Keld, der har 3 børn, og de bor i Ry.

Sammen har Esther og Peder sønnerne Knud og Johannes.

Knud, der døde som 47-årig, var gift med Mona, og de har døtrene Vivi og Pia.

Johannes som vi børn kaldte Hejse har blandt andet været ved Invita Køkkener i Bording, og er gift og bor i Videbæk sammen med Bodil der blandt andet arbejdede på Videbæk Rådhus (Bodils far Holger Nielsen havde undertegnede som holdleder i Videbæk Idrætsforening, og han fik i 1978 JBU's sølvnål for mindst 15 års uafbrudt ulønnet arbejde i VIF). De har sammen børnene Majbrit og Kim.

FIGUR 71: BODIL OG JOHANNES KROGSGAARD

To fiskere savnet

Sønnen Johannes har sendt artikel til jeg skribent Ole om to fiskere savnet. Der er tale om to fritidsfiskere der ved middagstid stod ud fra Bork Havn, og de var i nogle timer savnet. De var taget ud at fiske i en 19 fods jolle med indenbords motor, men var endnu sent på aftenen ikke vendt tilbage. Derfor blev Falck og politi alarmeret, og blandt andet fordi det drejede sig om et par ældre herrer på 70 og 81 år, sendte Falck en ambulance til stedet. Den kom dog heldigvis ikke i aktion. For da mørket faldt på, konstaterede havnefogeden, at han oppe fra diget ved havneindsejlingen havde observeret en båd i nordlig retning med tændte lanterner.

Han sejlede derud, og det viste sig at være de to savnede. De havde fået noget gammelt garn på bunden af fjorden viklet ind i skrue og stævnørør, og havde ikke kunnet sejle videre. Derfor havde de kastet anker på stedet, og signaleret med lysene.

De to fritidsfiskere der var tale om var Peder Krogsgaard og Peder Chr. Nielsen (også kaldet Peder vognmand eller Peder købmand).

Historisk vedrørende Genvej 2

Poul Viftrup Andersen, der er omtalt andet steds i vort skriv byggede huset på Genvej 2 i 1940. Fra anden side har jeg, Ole, fået bekræftet, at Poul byggede huset på Genvej 2 i 1940, og Peder Krogsgaard købte Genvej 2 af Mads Nisgaard som ejede Genvej 2 umiddelbart før Peder.

Johannes husker, at Peder havde butik i det lille værelse nedenunder. Da Johannes var teenager, fik han "butikken" som værelse, det må have været efter de var stoppet med "altmuligbutikken". Han husker også, at der i butikken var udstilling af cykler, radioer mv., samt at der blev solgt cigaretter, cigarer, slik mv. Ligeledes fortæller Johannes, at Peder i høstperioden havde meget travlt med at reparere "sejl" på selvbinderne. Smeden klarede nok de andre reparationer; men det med lærred, askepinde og læderstroppe, det klarede Peder.

Sjove historier

Jeg skribent Ole har fra min storebror Erik samt Peders søn Johannes fået fortalt, at Peder og Holger Dalgaard på et tidspunkt indgik et væddemål i forhold til hvor mange stære Peder kunne skyde i et skud. Stærene sad i en stor flok oppe i træet ved siden af beboelsesejendommen på Genvej. Peder Krogsgaard mente godt han kunne skyde mindst 50 stære i et skud, og det mente Holger Dalgaard ikke. Den der tabte skulle gøre stærene rene til at de kunne blive stegt. Peder skød, og optællingen af stærene viste, at der var enten 51 eller 52 stære, som jeg skribent Oles mor, således måtte gøre klar til stegning. Min storebror Erik fortæller, at mor Ingeborg Dalgaard sagde til min far, at et sådant væddemål behøvede han ikke indgå igen.

FIGUR 72: TRÆET PÅ GENVEJ HVOR STÆRENE BLEV SKUDT

Husker jeg som ca. 9-årig så Peder Krogsgaard stå på hoved ude midt på køkkengulvet på Genvej uden støtte. Peder har på det tidspunkt været 58 eller 59 år. Jeg var dybt imponeret, og kan huske, at det var sønnen Knud der sagde, at det kunne han ikke. Hørte det ikke selv; men har fra anden side fået fortalt, at Peder og sønnen Knud havde væddet Knuds første månedsløn fra Knuds beskæftigelse i Stauning. Så om det passer med dette væddemål, tør jeg ikke sige.

Jeg skribent Ole har fra min storebror Erik fået at vide, at en skoleelev der boede langt ude på landet, hvor der var meget grusvej at køre på, der aftalte Peder med forældre og søn, at hvis han (sønnen) ville stå oppe ved landevejen hver dag han skulle i skole, så ville Peder til gengæld give ham en ny cykel (Peder ville passe godt på bussen), og det sagde forældre og søn mange tak for (flot gestus af Peder). Så allerede dengang var der vind-vind aftaler.

Vi spillede ofte bold eller andre boldspil på Genvej, og til VM i fodbold i 1966 i England husker jeg skribent Ole, at en dag hvor Korea og Portugal mødte hinanden, at Johannes (Hejses) mor Esther råbte ud af vinduet til os nede på vejen, at Korea var kommet foran 1-0, lidt efter råbte hun 2-0, og lidt efter igen 3-0, hvorefter vi børn der var der syntes, at nu måtte vi hellere komme op og se den sensation, der var på vej, og det gjorde vi så. Da de var færdige havde Portugal vundet 5-3.

Halkjærs på Møllevej 10 var dem jeg troede, der først fik TV i Herborg. Sønnen Johannes kan huske, at der var rigtig mange børn, der så børnetime der. Johannes tror, at de (familien Krogsgaard fik TV et år eller to efter). Jeg skribent Ole, har også fået fortalt, at Niels Hilding på Møllevej 18 var den første der fik TV, så det er der delte meninger om, men en ting har Halkjær, Krogsgaard og Hilding haft til fælles - "de har begejstret mange børn" som meget ofte var samlet de 3 steder for at se TV.

Jeg har ladet mig fortælle, at Peder Krogsgaard har fortalt en af de lokale borgere noget i retning af følgende. Da han var helt ung, havde han kig på en pige ude på en gård, og det var gårdejerens lidt træt af, og en dag da Peder ville besøge hende, kom gårdejerens så ud, og Peder skyndte sig at gemme sig ved hjulet på det, man kaldte en stiv vogn. Skæbnen ville imidlertid, at gårdejerens åbenbart var blevet tisse trængende, og han tisede så op af hjulet, som Peder sad bag ved.

Sønnen Johannes fortæller, at der hos Poul Viftrup Andersen på Finderupvej 9, kom en ung dreng Leif, der var et par år ældre end Johannes. Johannes mener, at han selv nok har været 13-15 år. Leif var på ferie et par gange hos Poul. Han var nok Herborgs første Provo eller hippie eller hvad nu man skal kalde det. I hvert fald meget langhåret, og det var meget ilde set i Herborg. At han så samtidig spillede højt musik af en art, som bestemt ikke faldt i herborggensernes smag, gjorde det ikke bedre. Når Johannes har fortalt denne historie, så kan jeg faktisk også godt huske Leif (han har måske inspireret mig med nok ca. 4-5 års forsinkelse).

Esther Krogsgaard blev 71 år og døde i 1991. Peder Krogsgaard blev 84 år og døde i 1989.

Ovennævnte er blandt ud fra kaffemøde hos sønnen Johannes og hustru Bodil sammen med Niels Kvist Vissing den 3. april 2023. /Ole Stræde Dalgaard.

Skjern – Videbæk banen, herunder Herborg Station, posthus og Videbæk-Skjern Veteran- og Modeljernbane (VSV&MJ)

Historie

Herborg fik i 1920 jernbanestation på Skjern-Videbæk banen. Stationsbygningen er på adressen Genforeningsvej 17.

Banen var en dansk statsbane mellem Skjern og Videbæk fra 1920, hvor persontrafikken blev indstillet i 1955, læssesporet blev nedlagt i 1970, og den sidste godstrafik mellem Skjern og Videbæk stoppede i 1981.

FIGUR 73: BILLEDE FRA 1974 AF GODSTOGET LIGE FØR HERBORG STATION PÅ VEJ MOD VIDEBÆK. I BAGGRUNDEN KAN MAN SE NIELS VIDEBÆKS GÅRD HVOR SØNNEN ÅGE BOR I DAG.

Allerede i 1870'erne drøftede man etableringen af jernbaner i Vestjylland, og i 1879 var en linjeføring fra Herning over Videbæk til Skjern på tale, men det blev i stedet til den mere direkte strækning over Kibæk og Trolldhede i 1881. I 1901 dukkede et forslag om en jernbane mellem Herning og Skive op, og i oplægget til den store jernbanelov i 1908 enedes Folketinget om anlægget af en statsbane fra Skjern til Skive. Landstinget beskar anlægget til Skjern-Videbæk, dog med bemærkning om at banen senere kunne forlænges til Skive.

Anlægget af banen som en let, u indhegnet bane blev indledt i 1918. Videbæk Station blev placeret lidt uden for byen fordi man regnede med, at banen skulle forlænges til Skive. Forlængelsen blev først vedtaget 6. maj 1921, men aldrig gennemført. Ved lov af 20. maj 1933 blev dette projekt helt opgivet.

FIGUR 74: HUSET VED SIDEN AF SELVE STATIONSBYGNINGEN

Strækningsdata

Skjern-Videbæk-banen åbnede den 15. november 1920, og den var 19,5 km lang. Maksimal hastighed var 45 km/t.

Persontrafik ophørte 2. oktober 1955. Godstrafik ophørte 1. juni 1981.

Standsningssteder

Skjern Station (Sj) i km 0,0 – forbindelse med Den vestjyske længdebane og Skanderborg-Skjern-banen.

Kongsholm station (Øo) i km 5,0. Ensom beliggende.

Sædding station (Æg) i km 9,2. Lå i Rækker Mølle, som delvis ligger i Sædding Sogn.

Risdal trinbræt (Rdt) i km 12,8 havde 1920-1922 sidespor, hvor der blev læsset brunkul, som tilførtes med en tipvognsbane.

Herborg (Er) station i km 15,1.

Videbæk trinbræt (Dæt) ved Gammel Kongevej blev anlagt i 1930, fordi stationen lå så langt fra bymidten.

Videbæk Station (Dæ) i km 19,5

Trafikken

Trafikken på banen levede ikke op til forventningerne, og snart begyndte drøftelserne om banens fremtid. DSB's sidebaneudvalg foreslog, at man enten nedlagde persontrafikken og varetog godstrafikken med rangertraktor fra Skjern eller at man motoriserede persontrafikken.

Under 2. verdenskrig voksede banens trafik og der måtte atter indsættes damplokomotiver, men da krigen var ovre normaliseredes trafikken og Triangel-motorvognene vendte tilbage i form af Litra Mc og Litra Mf.

Stationsforstander

Ifølge et skriv udarbejdet af Henry M. Hansen fra Herborg, så var det i tredive år stationsforstander Tagø med familie der passede togdriften, og sørgede for at alt fungerede, som det skulle.

Den sidste stationsbestyrer i Herborg var Anna Danielsen som først var stationsbestyrer på Kongsholm Station og derefter på Herborg station. Forud for hende var Møller Kamp stationsforstander, og hustruen Johanne sad i billetlugen.

Postkontoret

Da Anna Danielsen blev stationsforstander blev postkontoret bestyret af Niels Kresten Danielsen, og han var også reservepostbud i Herborg.

På kontoret arbejdede Marianne Birkmose (datter af gårdejer Thorvald Birkmose) fra 1969-1971, og hun fortæller, at hun gik ud med post tidlig morgen, og at Danielsen også gik ud. Om eftermiddagen var hun på kontoret og tog mod indbetalinger og lavede lidt regnskab, det hele skulle jo passe. Man skulle ikke prøve at sende check der ikke var dækning på, så blev Danielsen vred, og så var det kun kontanter derefter.

Eleonora Jensen (kaldet Nora Jensen) fra Skolevej 7 arbejdede hos Danielsen på Posthuset i en del år – først ugen op til jul, men senere som hjælp i privaten med rengøring mv., hvor hun var ansat af Danielsen selv.

Danielsen benyttede en Citizen regnemaskine, hvor der blandt andet skulle rykkes i håndtag, når tasterne var trykket ned.

Danielsen var meget pertentlig. Han vaskede selv gulvene i det store venterum, hans gulvklude var kridhvide, men han ville ikke fortælle hvad han gjorde for at holde dem så fine.

Postkontoret lukkede først sidst på eftermiddagen, så Danielsen havde en lang arbejdsdag. Herborg Postkontor lukkede i halvfjerdsene. Anna og Niels Kresten Danielsen flyttede fra Herborg omkring 1981.

FIGUR 75: STATIONSBYGNINGEN 2023

Ventesalen

I den ret store ventesal kunne man vente på kollektiv trafik forbindelse, der i min barndomstid var via bus, da persontogtrafikken som ovenfor oplyst ophørte i 1955, i det år jeg blev født. Rutebilmanden Chr. Dalgaard, Skjern, kørte ruten fra Skjern over Rækker Mølle og Herborg til Videbæk i mange år. Ruten blev senere overtaget af Knud Krogsgaard, da Dalgaards enke stoppede i firserne.

Under 2. verdenskrig på et tidspunkt i 1943 og til krigen sluttede, blev ventesalen brugt til skole, da tyskerne besatte skolen. Hotellet blev også brugt til skole på samme tid som ventesalen på stationen. Ejerforhold Herborg Station.

Henning Pedersen, der nu bor i Opsund, købte i 1983 stationsbygningerne i Herborg. Bygningerne købte han af Videbæk Kommune, som tidligere havde overtaget bygningerne efter DSB/Banestyrelsen. Han renoverede bygningen indtil baneklubben købte bygningen til klubhus i 1999 (se afsnit længere nede under nedlæggelse).

Klubben har senere lavet en utrolig vellykket model af hele bygningen med hele miljøet og bygningen på Genforeningsvej 5, som oprindeligt blev brugt til personalet. I tresserne boede her 2 familier. Efter nedlæggelse.

Efter nedlæggelsen

Efter nedlæggelsen af persontrafikken 2. oktober i 1955 fortsatte godstrafikken. I Videbæk solgte man stationsbygningen og arealerne nord for hovedvejen, og der blev anlagt læssespor syd for hovedvejen. I 1970 fjernedes læssesporene i Kongsholm, Sædding og Herborg samt krydsningssporet i Sædding. Herefter havde kun Videbæk (og Skjern) læssespor, indtil godstrafikken helt ophørte i 1981.

I 1993 solgte DSB banen til kommunerne Skjern og Videbæk samt Ringkjøbing Amt. Banen blev overdraget til Skjern-Videbæk Veteran Jernbane (VSVJ) der var stiftet 24. juli 1992. Den 22. december 1998 blev VSVJ lagt sammen med Vestjysk Model-Jernbane til Videbæk-Skjern Veteran- og Modeljernbane (VSV&MJ).

Foreningen købte i september 1999 stationsbygningen i Herborg af Henning Pedersen for at bruge den som klubhus, hvor der kunne opbygges modeljernbane. Foreningen råder over køretøjer til vedligeholdelse af

jernbanestrækningen og udlejer ca. 18 skinnecykler, som den har i remise ved Herborg Station. Udlejningen varetages af Astrup Købmandshandel.

FIGUR 76: FORMAND FOR VIDEBÆK-SKJERN VETERAN- OG MODELJERNBANE (VSV&MJ) HENNING PEDERSEN OG LAURA OG LAURA DER SKAL UD OG PRØVE SKINNECYKLERNE

Foreningen har 2 gange om ugen klubaftener, hvor de bygger modelbaner, og om sommeren repareres der også skinnecykler. Der er ca. 30 medlemmer i foreningen her i 2023. Nuværende formand for foreningen er Henning Pedersen, som har været i bestyrelsen i godt 20 år.

Strækninger hvor bane tracéet er bevaret

Bane tracéet er bevaret og tilgængeligt på 16½ af banens 19½ km. Der ligger stadig skinner på 12½ km, hvor der kan køres med skinnecykler.

Grussti gennem det vestlige Skjern fra Bredgade til Ringvejen.

Højvang Mink har en vej over sporet, men portene kan åbnes.

Viadukt under en bivej nord for Kongsholm.

Mellem Herborg og Videbæk ligger skinnerne endnu, men der er lagt grus mellem dem.

Grussti fra mejeriet til rutebilstationen i Videbæk.

Ændringer i nyere tid på banestrækningen

I dag er der asfalt mellem skinner fra Herborg til Søndergade i Videbæk (cykelsti), og i 2012 blev viadukten som førte Herborgvej over banen fjernet af kommunen.

Ovennævnte er ud fra oplysninger jeg har fundet på internettet.

/Ole Stræde Dalgaard